

Odsouzení k trestu domácího vězení a jejich postoj k tomuto trestu

Bc.Pavla Nevjelíková

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Pavla Nevjelíková

Osobní číslo: H11378

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

**Téma práce: Odsouzení k trestu domácího vězení a jejich postoj
k tomuto trestu**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti retributivní a restorativní justice, alternativní sankce, probace, mediace, trestu domácího vězení.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu, metoda sběru dat formou polostrukturovaného rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce: 85 s.

Rozsah příloh: 25 s.

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol.. Sociální ochrana, terciární prevence, její možnosti a limity. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KALVODOVÁ, Věra. Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3025-9.

KARABEC, Zdeněk. Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. ISBN 80-7338-021-8.

ŠTERN, P., LOUŘEDNÍČKOVÁ a D. DOUBRAVOVÁ, a kol.. Probace a mediace. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

VĚTROVEC, V., Z. NEDOROST a Z. SOVÁK, a kol.. Zákon o mediaci a probaci, komentář. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-864-432-32-7.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jana Kitliňská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2013**

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20. 4. 2013

Největšího Pavla

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Cílem mé diplomové práce, je zkoumání postojů k trestu domácího vězení z perspektivy odsouzených k tomuto trestu, těch osob, které se dostaly do konfliktu s trestnou činností. V teoretické části práce se soustředím na podrobné představení nejen trestu domácího vězení, ale všech forem alternativního trestání, jež jsou v našem trestním systému možné. Také se zabývám teoretickými principy, z nichž smysl alternativního trestání pochází. Snažím se také o představení institutu probační a mediační služby, jež s alternativními tresty úzce souvisí. Popisuji odborné činnosti tohoto institutu, jež vykonává v rámci alternativního trestání a především v rámci výkonu domácího vězení. V empirické části své práce pak představuji metodologický postup, pomocí něhož jsem analyzovala a interpretovala získaná data. V závěru představuji zjištěné poznatky, na jejichž základě formuluji možné doporučení pro praxi.

Klíčová slova: restorativní justice, alternativní trest, trest domácího vězení, probační a mediační služba, probační úředník, pachatel, odsouzený, postoj

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

Aim of my diploma work is researching attitudes to punishment of house arrest from perspective of convicted to this punishment, those who have come into conflict with the crime. The theoretical part is not only focuses on detailed presentation of house arrest punishment but is focuses on all forms of alternative punishment that are possible in our penal system. Also deals with theoretical principles on which the sense of an alternative punishment comes. The further chapters of the theoretical part also introduces the institute of probation and mediation service closely related with alternative punishment. This part describes the professional activities of the institute who performs under the alternative punishment and especially under the sentence of house arrest. The empirical part introduces the methodological process and I analysed and interpreted the data by this process. At the end of my work I present discovered knowledge and by their basis I formulate recommendations possible for practice.

Keywords: restorative justice, alternative punishment, house arrest, Probation and Mediation Service, probation officer, offender, convicted, attitude

Děkuji paní Mgr. Janě Kitliňské, Ph.D. za cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce. Děkuji také za trpělivost a vstřícnost. Mé poděkování také patří mé rodině, která mi byla při psaní mé diplomové práci velkou oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 PODSTATA A SMYSL ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ	13
1.1 RETRIBUČNÍ VERSUS RESTORATIVNÍ JUSTICE	13
1.2 HLAVNÍ DŮVODY VZNIKU A ROZVOJE ALTERNATIVNÍCH ŘEŠENÍ TRESTNÍCH VĚCÍ	14
1.2.1 Nežádoucí důsledky trestu odnětí svobody.....	15
1.2.2 Pozitiva alternativních sankcí	16
1.2.2.1 Příklad alternativního trestu.....	16
2 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA.....	18
2.1 CÍLE A POSLÁNÍ PMS	18
2.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA PMS.....	19
2.2.1 Pracovníci PMS.....	19
2.2.2 Pasivní a aktivní nástroje probačního pracovníka.....	20
2.3 ODBORNÉ ČINNOSTI PMS.....	21
2.3.1 Mediace	22
2.3.2 Dohled	22
2.3.3 Povinnosti probačního pracovníka.....	23
2.4 NEJROZSÁHLEJŠÍ AGENDA - MLADISTVÍ.....	24
3 DRUHY VŠECH FOREM ALTERNATIVNÍCH ŘEŠENÍ TRESTNÍCH VĚCÍ.....	25
3.1 ALTERNATIVY K TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	26
3.1.1 Ostatní alternativní tresty	29
3.2 DALŠÍ ALTERNATIVY V TRESTNÍM PRÁVU	29
3.2.1 Alternativy v trestním řízení – odklony	29
3.2.2 Alternativy k potrestání.....	30
4 ČINNOST PMS PŘI ULOŽENÍ TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ	31
4.1 ČINNOST PMS VE FÁZÍCH TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	32
4.1.1 Předběžné řízení	33
4.1.2 Projednání podmínek pro nařízení trestu	33
4.1.3 Kontrola výkonu trestu.....	33
4.2 POSTUP PŘI NEDODRŽENÍ PODMÍNEK TRESTU	34
4.3 ELEKTRONICKÝ MONITORING.....	34
5 POSTOJE.....	37
5.1 SLOŽKY POSTOJE	37
5.2 FUNKCE POSTOJE.....	38
5.3 ZMĚNA POSTOJE	38
5.3.1 Na čem závisí změna postoje	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
6 METODOLIGICKÁ ČÁST	42

6.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	42
6.2	CÍL VÝZKUMU	43
6.2.1	Výzkumná metoda	43
6.3	VSTUP DO TERÉNU.....	44
6.3.1	Metody výběru respondentů.....	44
6.3.2	Metoda sběru dat	45
6.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR	46
7	FIXACE KVALITATIVNÍCH DAT A ANALÝZA DAT.....	50
7.1	METODA ZPRACOVÁNÍ DAT	50
7.2	OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ.....	51
7.3	AXIÁLNÍ KÓDOVÁNÍ	62
7.4	SELEKTIVNÍ KÓDOVÁNÍ	66
7.5	SHRNUTÍ.....	69
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	74
	ZÁVĚR	77
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	79
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ	83
	SEZNAM TABULEK.....	84

ÚVOD

Pro svou diplomovou práci jsem volila téma z oblasti trestního práva. A to především pro jeho zlomový moment, kterým byl den 1. 1. 2010. V tento den totiž vešel v platnost nový trestní zákoník České republiky, ve kterém se objevila nejen celá řada změn a úprav již stávajících způsobů trestání, ale vyskytly se v něm také zcela nové způsoby trestání pachatelů, které v trestním řádu ČR dosud neexistovaly.

Pro svou práci jsem si vybrala téma: Odsouzení k trestu domácího vězení a jejich postoj k tomuto trestu.

V současné době se právě hodně diskutuje o účinnosti běžného trestu odnětí svobody a zavádějí se různé formy alternativního trestání. Především u mladistvých, prvopachatelů a obviněných z méně závažné trestné činnosti, se jeví ukládání alternativních trestů jako výhodnější.

Jedním úplně novým trestem, který soudci mohou od 1. 1. 2010 ukládat, je trest domácího vězení, tento nový trest na poli české justice významně rozšiřuje možnosti alternativního trestání a zároveň otevírá prostor pro větší spolupráci dvou, na první pohled odlišných profesí, sociální práce a práva. Tento trest je od doby svého zavedení vášnivě diskutován, nejen mezi odborníky, ale také mezi laickou veřejností. Každý se k němu zná vyjádřit, ale názory jsou odlišné. Negativní reakce vyvolává především dosud nezavedený monitorovací systém, obavy z toho, zda je tento trest dostatečně kontrolovaný a zda je to pro pachatele dostatečný trest.

I mne různé pohledy na danou problematiku zaujaly, proto jsem se ve své práci snažila přiblížit názory těch subjektů, kterých se tento trest bezprostředně dotýká. Těch osob, kterým byl za jejich trestnou činnost uložen.

V teoretické části své práce jsem si vytyčila symbolický cíl a tím je snaha uvést čtenáře do dané problematiky. Seznámit je s principy a podstatou restorativní justice. Která v současné době vnáší nový pohled na smysl a účel trestu. A nabízí mnohem větší možnosti řešení pro efektivnější trestání pachatelů. Nezaměřuje se pouze na ochranu společnosti a trestání pachatele, ale také nabízí možnosti zapojení se poškozeného do procesu trestání pachatele a tím mu dává možnosti se lépe vyrovnat se svou situací.

Velkou část práce věnuji právě alternativním formám trestání podle zákona, jimiž jsou v České republice principy restorativní justice naplňovány. Snažím se podat vyčerpávající

a ucelený přehled o veškerých alternativních sankcích v trestním právu České republiky a o možnostech jejich využití. Dále pak, seznámit čtenáře podrobněji s dosud málo známým trestem domácího vězení.

S většinou alternativních trestů úzce souvisí institut probační a mediační služby. Jelikož je probační a mediační služba veřejnosti málo známá, snažím se ve své práci o její představení a přiblížení činností tohoto institutu. Tématem, které se snažím rozebrat více do hloubky je jedna z hlavních odborných činností, kterou se probační a mediační služba dnes zaobírá a tou je projednání, realizace a následný dohled nad výkonem trestu domácího vězení.

Poslední kapitolu věnuji postojům.

Praktickou část své práce věnuji právě výzkumnému šetření, prováděným mezi zainteresovanými subjekty v trestu domácího vězení, konkrétně se jedná o odsouzené k tomuto trestu. V této části své diplomové práce jsem se pomocí metod kvalitativního výzkumu, konkrétně pomocí zakotvené teorie, snažila zjistit, jak vnímají uložený trest domácího vězení samotní pachatelé, kterým byl uložen a jaké aktivity, ve vztahu k těmto klientům, vykonává probační úředník.

Hlavním poznávacím cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak trest domácího vězení přispívá k resocializaci pachatelů trestné činnosti, kterým byl uložen a nastínit průběh jeho výkonu. Poznávací cíl tedy zní: **Jaké jsou postoje pachatelů k uloženému trestu domácího vězení?**

Věřím, že tato práce nabídne čtenáři nové názory a bude pro něj tématem k zamyšlení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PODSTATA A SMYSL ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ

Už od nepaměti měla každá společnost svůj soubor pravidel a norem, jimiž se řídila. Aby ochránila své trvání, vytvořila si každá společnost také sankce a tresty, kterými se snažila zajistit své bezproblémové fungování. Těmito prostředky oplácela společnost porušování svých pravidel a norem a vymáhala jimi jejich následné dodržování. Ať již norem právních, společenských nebo mravních.

„Instituce trestu je stará jako lidstvo samo a zřejmě se nevyskytuje a ani v průběhu historie se nevyskytla společnost, která by tresty neznala. Ze všeobecného rozšíření této instituce vyplývá, že trest plní, či přinejmenším se jeví plnit, ve společnosti některé úkoly a má tedy svůj účel a smysl.“ (Lata, 2007, str. 6)

Aby byl takový trest nebo sankce smysluplný, měl by splňovat čtyři základní funkce:

- funkci výchovnou – náprava potrestaného
- funkci ochrannou – chránit společnost před pachatelem
- funkci preventivní – odstrašit ostatní od páchaní podobných činů
- funkci restorativní – snaha o obnovu spravedlnosti, jež byla narušena

Tato poslední funkce trestu je historicky nejstarší a paradoxně dnes nám již hůře pochopitelná. Protože s posilováním centrální moci, kdy přebírá funkci žalobce stát, se potřeby poškozeného odsouvají stranou a klade se spíše důraz na odplatu podle trestního řádu.

1.1 Retribuční versus restorativní justice

Názory na to, jakým způsobem pachatele potrestat, se v průběhu dob měnily a měnily se i názory na samotný trestný čin. Nejobecnější charakteristikou podstaty trestu tedy je, že představuje právní následek trestného činu.

Klasický koncept retribuční justice chápe trest jako konflikt mezi státem a pachatelem, kdy se potřeby poškozeného odsouvají stranou a hledí se především na porušení právního řádu. Je kladen důraz především na odplatu. Naproti tomu koncept restorativní justice hledí na trestný čin jako na konflikt mezi jednotlivci, kde jsou zdůrazněna práva oběti. Snaží se obnovit stav před trestným činem a znovu vybudovat konfliktem narušené sociální vazby mezi pachatelem a poškozeným.

Uplatňování elementů restorativní justice vede k obnovení pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.

V současném trestním právu české republiky se tyto obě koncepce doplňují a prolínají. Ovšem měl by se dát restorativní justici prostor, aby se mohla vyvíjet.

Černíková (2008, s. 182) tvrdí, že každodenní trestní praxe a hodnocení účinnosti trestních sankcí nás vede k problému hledání nových způsobů, jak má být dosaženo účelu trestu, aby společnost byla chráněna a také aby se u delikventa dosáhlo žádoucí změny chování, která je předpokladem pro jeho fungování ve společnosti bez závažné problematičnosti.

Alternativní tresty úzce souvisí s principy restorativní justice. Tato považuje nepodmíněný trest odnětí svobody za trest ultimátní, tak vyvíjí úsilí o jiný druh potrestání, který ani nemusí souviset s uvězněním pachatele.

Tyto tresty se nesnaží pachatele zbavit svobody a zavřít jej do vězení, ale zavazují jej dodržovat určitá omezení a povinnosti.

Za alternativní tresty můžeme obecně považovat ty tresty, sankce a opatření, které nejsou bezprostředně spojeny s odnětím svobody.

Užší vymezení označuje za alternativní tresty ty tresty, které nejenže nejsou spojeny s výkonem trestu odnětí svobody, ale jsou přímo spojeny s výkonem činnosti probační služby.

„Současný trend v přístupu k trestání je ve znamení 3D:

- **dekriminalizace** drobných trestných činů
- **depenalizace** - hledání účinných sankcí bez zásahu do svobodného života trestaného (např. peněžitý trest)
- **diverze** – odklony – alternativní způsoby v trestním řízení, které umožňují mimosoudní projednávání případu mezi pachatelem a obětí.“ (Makariusová, 1998 cit. podle Černíková et al., 2008, s. 182)

1.2 Hlavní důvody vzniku a rozvoje alternativních řešení trestních věcí

V 2. pol. 20. stol. začaly jednotlivé státy v Evropě přehodnocovat účinnost svých trestních systémů a dochází k hledání nových forem k nastolení spravedlnosti, které by nahradily nebo alespoň doplnily některé tradiční, ale již málo efektivní postupy v trestním řízení.

Nejdůležitější důvody, jež vedly státy k hledání alternativních druhů trestání:

- obecný nárůst kriminality na konci 20. stol. Přetížení policie, soudců i věznic.
- nízká účinnost trestu odnětí svobody, jenž se projevuje následnou recidivou a nepřináší žádoucí výsledky v převýchově pachatele.
- ekonomická náročnost trestních systémů. Alternativní tresty by měly právě ulevit přeplněným věznicím a tím snížit finanční náklady celé společnosti.

Pokud selhává prevence jako taková, poté musí nastoupit stát a být připraven reagovat přiměřeně na čin, který byl spáchán (Asworth, 2005, s. 70).

Jako nejvýznamnější projev těchto změn lze bezesporu označit právě zavádění různých alternativ k potrestání pachatelů v trestních věcech. Onou alternativou se rozumí, že soudce je oprávněn uložit odsouzenému buď klasický trest odnětí svobody, nebo jiný trest, který pachatel vykoná na svobodě.

Kohoutková (2002) uvádí, že významnou podporu alternativních trestů představuje fakt, že se staly předmětem zájmu mezinárodních organizací, konkrétně OSN a Rady Evropy, jejichž orgány se v uplynulých desetiletích právě otázkami alternativních trestů několikrát zabývaly a přijaly v tomto směru několik důležitých opatření.

Na zavedení alternativního trestání pachatelů ovšem nelze pohlížet jednostranně. Mělo by se jednat vždy o účinnou spolupráci všech subjektů činných v trestním řízení, sociální práci nevyjímaje. „Příznivý vývoj aplikace sankcí nespojených s odnětím svobody není jen záležitostí systému trestního zákonodárství. Aplikace alternativního trestání odráží celý vývoj trestní politiky, který v sobě zahrnuje složitý vývoj vztahů mezi systémem trestního soudnictví a jinými sociálními systémy. Především těmi, jež se zabývají veřejnou sociální péčí, nápravou těchto jedinců a jejich sociálních reintegrací.“ (Černíková et al., 2008, s. 184)

1.2.1 Nežádoucí důsledky trestu odnětí svobody

Především krátkodobý trest odnětí svobody se u méně závažné trestné činnosti jeví podle odborníků jako zbytečně nákladný a z hlediska prevence dalšího páchaní trestné činnosti jako neúčinný. A to také proto, že pachatel je ve vězení pasivní, nemusí pracovat, má zdarma jídlo a ubytování a nemusí proto nic udělat.

Což je také jeden z důvodů, proč se někteří pachatelé do vězení opět vrací.

Především prostředí výkonu trestu a adaptace odsouzeného na vězeňskou subkulturu překáží v možnostech dosahování nápravy tak, jak by bylo očekáváno. Naopak hrozí riziko, že

se odsouzený ještě přiučí další kriminalitě, dojde k přesvědčení o nespravedlnosti a tvrdosti trestu, zatrpkne vůči systému, jenž jej potrestal a přestane spolupracovat. Tato adaptace odsouzeného je označována jako prizonizace. Což v doslovném překladu znamená: vězení domovem.

Pobyt ve vězení ale nepůsobí jen na odsouzeného ve vězení, ale také na celou jeho rodinu. Dochází k zprětřhání vazeb, nejen těch negativních, ale také těch pozitivních sociálních vazeb, které často nejdou obnovit. Také finanční situace rodiny se zhorší, pokud je uvězněn živitel rodiny.

V neposlední řadě punc kriminálního funguje ve společnosti jako stigma. A odsouzený se po výkonu trestu velmi obtížně začleňuje zpět do fungující společnosti.

1.2.2 Pozitiva alternativních sankcí

Hlavní smysl alternativního trestu spočívá právě v tom, že pachatel není vytržen ze svého přirozeného prostředí, nejsou narušeny citové vazby s rodinou a je mu umožněno setrvat v jeho přirozeném sociálním prostředí, ve kterém žije.

Zohledňují osobnost pachatele a jeho individuální vlastnosti. Záměrem alternativního potrestání je také oddálit zkušenost dotyčného s vězeňským prostředím.

Ukládání alternativních trestů je v neposlední řadě finančně méně nákladné pro společnost, než výkon trestu odnětí svobody.

Tato informace je ale podle Černíkové (2008, s. 207) zavádějící. Její problematičnost je spatřována především ve skutečnosti, že výkon alternativních sankcí je méně finančně náročný, ale až posléze, kdy je vybudována bohatá fungující síť speciálních institucí pro alternativní sankce, jako jsou centra probační služby, denní centra, návštěvní centra, instituce realizující probační programy, výchovné programy. Šetření výdajů při zavádění alternativních sankcí předznamenává jejich neúčinnost a následný zvrát v tresty spojené s uvězněním.

1.2.2.1 Příklad alternativního trestu

Velká Británie je označována za kolébkou alternativního trestání a většina států se její právní úpravou nechává více či méně inspirovat. Alternativní tresty mají ve Velké Británii dlouhou tradici a dá se říci, že tato země má jeden z nejpropracovanějších systémů práce s pachateli i oběťmi trestné činnosti ve smyslu restorativní justice.

Jako typický příklad alternativního trestu místo trestu odnětí svobody se uvádí právě Velká Británie, která již v roce 1971 zavedla tzv. trest „community service“, tedy trest pro společnost. Trest spočíval v tom, že pachatel nebyl odsouzen do vězení, ale k tomu, aby udělal nějakou prospěšnou činnost pro společnost.

Od té doby již Velká Británie udělala velký pokrok, co se alternativního trestání týče. V dnešní době má již Velká Británie celé spektrum alternativních potrestání vykonávaných ve společenství.

Skutečným záměrem pro rozšíření tzv. „community service“ bylo především snaha ponechání věznic jen pro ty nejzávažnější trestné činy, ale také proto, aby se nedávaly automaticky podmíněné tresty, které by účinnost trestu snižovaly. (Ashworth, 2005, s. 272- 273)

2 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Probační a mediační služba (dále jen PMS) zahájila svou oficiální činnost v ČR 1. ledna 2001, kdy vešel v platnost zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě a o změně některých zákonů. Zákon byl součástí reformy trestního systému, kterou prosadil bývalý ministr spravedlnosti a veřejný ochránce práv JUDr. Otakar Motejl.

Tato instituce však není zase až tak nová. Již dříve, v roce 1994 bylo uloženo ministru spravedlnosti ověřit možnost zavedení systému probační služby v ČR. A od roku 1996 dochází k postupnému budování sítě probačních pracovníků na okresních a krajských soudech. Jejich činnost byla zpočátku zaměřena především na zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací a na kontrolu chování obviněných ve zkušební době.

2.1 Cíle a poslání PMS

PMS byla založena hlavně z důvodu efektivního snižování počtu uvězněných osob, zavádění nových alternativních trestů a opatření a tímto účinně předcházet kriminalitě a jejímu opakování. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování, spolupracuje s jeho rodinou a dalšími osobami ze sociálního prostředí, ve kterém obviněný žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

Během své existence se již stala nedílnou součástí trestní spravedlnosti v ČR.

Za hlavní cíle činnosti PMS jsou považovány tyto:

- integrace pachatele – začlenění pachatele do společnosti bez dalšího porušování zákonů, obnovení jeho sociálních vazeb a respektování právních norem společnosti
- participace poškozeného – zapojení oběti do procesu vlastního odškodnění a posílení jeho důvěry ve spravedlnost
- ochrana společnosti – účinné řešení konfliktů a rizikových situací v trestních řízeních a realizace alternativních trestů

Právní východiska:

Právní východiska podle Větrovce et al., (2002, s. 9) PMS vycházejí z těchto principů restorativní justice:

- motivace pachatele k odpovědnosti za spáchaný trestný čin
- motivace pachatele k životu bez konfliktu se zákonem

- poskytnutí prostoru k participaci na odstranění následků nežádoucího chování
- eliminace efektu labelingu
- efektivní řešení případu, rychlé a dostačující
- zplnomocnění oběti trestného činu, poskytnutí příležitosti stát se aktivním aktérem řešení případu, možnosti vyjádřit postoj ke spáchanému skutku a své představy o formě nápravy způsobené újmy
- respektování zájmů společnosti a budování její ochrany, působení v oblasti sekundární a zejména terciární prevence
- účinná kontrola pachatelů
- spravedlnost jako změna vztahu mezi účastníky konfliktu, jehož míra narovnání se považuje podle subjektivního měřítko dostatečnosti řešení.

V tomto smyslu se jejími klienty stávají nejen obvinění pachatelé TČ, ale i poškození a zprostředkovaně také společnost.

2.2 Organizační struktura PMS

PMS je organizační složkou státu. V jejím čele stojí ředitel jmenovaný a odvolávaný ministrem spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti vytváří podmínky k řádnému výkonu probace a mediace. A to po stránce organizační, hospodářské, personální a finanční. Dále vykonává dohled nad činností PMS.

Pod ředitelství PMS, které je úředním orgánem, spadá 74 jednotlivých samostatných středisek. Tato střediska působí v sídlech okresních soudů nebo v budovách obvodních či městských soudů, jež jsou jim rovnoprávně postavené. Každé středisko má svého regionálního vedoucího, který je do funkce jmenován ministrem spravedlnosti, a tento vedoucí plně odpovídá za řádný chod střediska.

2.2.1 Pracovníci PMS

Odborné probační a mediační činnosti vykonávají probační úředníci a probační asistenti, kteří musí být bezúhonní a způsobilí k právním úkonům. Dále musí k výkonu své funkce splnit náročné kvalifikační a vzdělávací podmínky. Rozdíl mezi probačním úředníkem a probačním asistentem spočívá především v požadavku na výši jejich vzdělání. Pro činnost probačního asistenta je dostačující středoškolské vzdělání společenskovedního směru, pro-

bační úředník musí splňovat vysokoškolský stupeň magisterského vzdělání humanitního směru a musí vykonat odbornou zkoušku. Vzdělání těchto pracovníků tímto ale nekončí. Pracovníci se dále vzdělávají na různých přednáškách a seminářích a musí absolvovat následné odborné zkoušky. Na tento systém pak navazuje další celoživotní vzdělávání, které má za úkol rozvíjet a zvyšovat odbornou způsobilost pracovníků a prohlubovat jejich specializaci.

„Odborní zaměstnanci služby působí v 5 základních agendách, na něž se musí specializovat v rámci systematického dalšího vzdělávání. Jedná se o agendy mediační činnosti, probačních činností, OPP, podmíněného propuštění s dohledem včetně domácího vězení a rozsáhlou agendou mladistvých v souladu se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, podle zákona č. 218/2003 Sb.“ (Štern, Ouředníčková a Doubravová, 2010, s. 38)

Důvodem pro vysokou kvalifikaci probačních pracovníků a úředníků především, je hlavně ten, že jejich autorita nevyplývá z autority soudů. Vzhledem k tomu, že spolupráce mezi probačním úředníkem a klientem je víceméně dobrovolná, velmi záleží na tom, jak bude tato spolupráce probíhat. Svou autoritu si musí tedy probační pracovník vybudovat především na základě své odbornosti a profesionalizace.

2.2.2 Pasivní a aktivní nástroje probačního pracovníka

Probační pracovníci bývají někdy označováni také jako sociální pracovníci v justici. Působí nejen jako dohlážitelé soudního rozhodnutí, ale také poskytují psychosociální pomoc svým klientům. Tyto dva přístupy způsobu práce působí na první pohled zcela odlišně a probační úředník je plně zodpovědný za volbu přístupu, který uplatňuje. Tato profese patří právě k těm profesím, kde je hlavním pracovním nástrojem osobnost pracovníka.

Úředníci a asistenti PMS ve své práci používají různé postupy a různé způsoby práce.

Pasivní – předávání informací, vedení dokumentace a spisu, ověřování a získávání informací o klientovi z dalších zdrojů. V těchto případech vyvíjí aktivitu pouze pracovník PMS a aktivní účast klienta není žádaná.

Aktivní – osobní kontakt s klientem, profesionální rozhovor, zapojení klienta s jistou mírou jeho spolupráce.

Prostřednictvím rozhovoru se snaží pracovník motivovat klienta k hledání řešení trestní věci.

2.3 Odborné činnosti PMS

Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby mohla být věc ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonáván trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením.

Činnost probačních pracovníků spočívá také v kvalifikovaném zajištění výkonu tzv. alternativních trestů a odklonů v trestním řízení, jejichž realizace vyžaduje individuální práci a odborné vedení obviněných a odsouzených.

Zaměření činnosti PMS v rámci trestního řízení je možné rozdělit na tři stádia:

- **přípravné řízení a řízení před soudem** – stádium před pravomocným rozhodnutím soudu. V přípravné fázi se jedná o mediační činnosti, uplatňují se prvky přímé i nepřímé mediace, probační úředník takto obstarává informace o osobě obviněného, činnosti posilující výchovné působení zaměřené především na objasňování příčin trestného činu, urovnání sporu a náhradu škody mezi obviněnými a poškozenými s možností odklonu od trestního řízení a činnosti zaměřené na přípravu uložení alternativních trestů. Jedná se o probační zprávu před rozhodnutím nebo zprávu soudní pomoci. Zpráva před rozhodnutím je hodně diskutována mezi samotnými probačními pracovníky a sama se přiklání k názoru, že je velmi potřebná při rozhodování soudu.

A také vykonávání dohledu nad obviněným v případech rozhodnutí o náhradě vazby probačním dohledem.

- **vykonávací řízení** – týká se především probační činnosti. Zajištění podkladů o obviněném a jeho rodinném a sociálním zázemí. Vykonávání dohledu nad odsouzeným, byl-li mu uložen, sledování a kontrola odsouzeného v průběhu zkušební doby. Kontrola výkonu alternativního trestu nespojeného s odnětím svobody a sledování výkonu ochranných opatření.

Napříč všemi stádii trestního řízení se prolíná práce PMS s oběťmi trestných činů. PMS usiluje v rámci principů restorativní justice nejen o reintegraci pachatele a ochranu společnosti, ale i zapojení poškozeného do procesu nápravy. Pomáhá poškozeným nejen bezplatným poradenstvím, ale nabízí prostřednictvím mediace mimosoudní jednání mezi pachatelem a poškozeným a usiluje tímto o nápravu vztahů mezi aktéry a získání morální satisfakce.

PMS realizuje specifické projekty pro oběti trestné činnosti. Jedná se například o projekt realizovaný ve spolupráci s Asociací občanských poraden „Restorativní justice – podpora a poradenství oběti trestných činů. (PMS, © 2002-2013)

2.3.1 Mediace

Významnou část práce probačního pracovníka představuje činnost mediační, spočívající ve zprostředkování mimosoudní dohody mezi obviněným a poškozeným a přípravě podkladů pro aplikaci odklonů v trestním řízení v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání. Za přítomnosti třetí, nezúčastněné osoby, mediátora, jež jednání řídí, zachovává si neutrální přístup k oběma stranám a napomáhá jim nalézt řešení.

Holá ve své knize uvádí (2011, s. 186), že podle § 2 odst. 2 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě ČR, se mediací rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením a také, že mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

Předmětem mediace jsou převážně méně závažné trestné činy, nejčteněji jsou to delikty spáchané nedbalostí.

Nutná je spolupráce všech stran, bez této by nebyla dohoda možná.

Jak již bylo řečeno, mediace je založena na dobrovolnosti a samotný průběh mediace je veden neformálně. Což znamená, že informace které předkládají svědci, obviněný či poškozený se nemusí dokládat důkazy jako u soudu.

2.3.2 Dohled

Podle Šterna, Ouředníčkové a Doubravové (2010, s. 73), se dohledem rozumí pravidelný, osobní kontakt pachatele s pracovníkem PMS. Spolupráce mezi probačním úředníkem a klientem na tvorbě a realizaci probačního plánu dohledu a také kontrola dodržování podmínek uložených soudem. Účelem dohledu je sledování chování pachatele, odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život.

Jednou z důležitých součástí práce PMS je vedení a motivování pachatele k tomu, aby napravil způsobené škody. Dohled spočívá v odborném vedení a pomoci pachateli ke změně chování. Vede ke snížení rizika opakování trestné činnosti a tím k ochraně společnosti před další kriminalitou.

„Dohled pracovníka nad pachatelem může soud uložit podle zákona 257/2000 Sb. v několika situacích: jako opatření nahrazující vazbu obviněného, jako opatření doplňující alternativní trest vykonávaný na svobodě a jako opatření stanovené v rámci zkušební doby podmíněného propuštění.“ (Štern, Ouředníčková a Doubravová, 2010, s. 83-84)

- **Probace – dohled nad podmíněně odsouzenými**

Jedná se o individuální práci s klientem, při které jsou pracovník PMS a klient v pravidelném kontaktu. Nejdříve je nutné vypracovat konkrétní probační plán, který pracovník s klientem sestavuje už na prvních konzultacích. Tento probační plán specifikuje obsah dohledu, vyplývá z povinností a omezení, jež klientovi uložil svým rozhodnutím soud a upravuje samotnou formu a podmínky dohledu. Současně také respektuje klientovy potřeby a zájmy a jeho reálnou situaci. V dohledovém plánu je popsán způsob, jaké kroky klient podnikne, ať již sám či ve spolupráci s pracovníkem PMS, které povedou k jeho řádnému životu v souladu se zákonem, převzetí odpovědnosti a prevenci dalšího protiprávního jednání. Klient musí spolupracovat s pracovníkem PMS a plnit probační plán. Probační plán je průběžně vyhodnocovaný pracovníkem a ten má povinnost nejméně jednou za šest měsíců informovat soudce nebo státního zástupce o průběhu dohledu.

- **Parole - dohled nad podmíněně propuštěnými**

Jedná se o trestně právní institut, který mění odsouzenému podobu trestu při splnění zákonných podmínek, z trestu odnětí svobody na trest, vykonávaný na svobodě. Tento dohled je vykonáván v místě bydliště propuštěného, proto se obvykle jedná o jiného pracovníka, než toho, který připravoval podklady k podmíněčnému propuštění. Je tedy nutné, aby se pracovník výkonu dohledu vždy informoval o předchozí spolupráci odsouzeného při přípravě stanoviska a jaký byl jeho obsah.

Přestože podstata výkonu dohledu je v mnohém stejná, vždy se jedná o kontrolu pachatele, tato činnost je specifická tím, že pachatel v rámci svého odsouzení již trávil nějakou dobu ve vězení a tím pádem již má za sebou nějakou zkušenost s vězeňským prostředím.

2.3.3 Povinnosti probačního pracovníka

- vykonávat dohled v souladu s probačním plánem, být nápomocen klientovi, plnit pokyny soudu směřující k výkonu dohledu a k vedení řádného života klienta. Pravidelně aktualizovat probační plán s přihlédnutím k výsledku dohledu a poměrům pachatele

- bez zbytečného odkladu informovat soud o závažném porušení dohledu nebo o opakovaném porušování podmínek dohledu nebo probačního plánu
- zpracovat nejméně jednou za 6 měsíců, pokud soud neurčí jinak, zprávu o průběhu výkonu dohledu, dodržování podmínek, povinností a omezení, o poměrech pachatele. (Štern, Ouředníčková a Doubravová, 2010, s. 76-77)

2.4 Nejrozsáhlejší agenda - mladiství

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, klade důraz především na převýchovu a prevenci mladistvých. Hlavním účelem je kladně působit na mladistvého. Pokud je to možné upřednostňuje se právě využití tzv. odklonů v trestním řízení.

Z tohoto důvodu je zvláštní péče věnována právě mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých. Práce s mladistvými a dětmi tvoří specifickou oblast činnosti Probační a mediační služby. Na jednotlivých střediscích PMS ČR působí specialisté na práci s mládeží, kteří se věnují této stále rozsáhlejší agendě. Práce s mládeží klade vysoké nároky na osobnost probačního úředníka a asistenta.

„Práce s mladistvými a dětmi tvoří specifickou oblast činnosti Probační a mediační služby. Na jednotlivých střediscích PMS ČR působí specialisté na práci s mládeží, kteří se věnují této stále rozsáhlejší agendě. Pracovníci PMS zajišťují dle zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže jak výkon mnoha výchovných a trestních opatření, zejména dohledu probačního úředníka a společensky prospěšné činností – ale zejména usilují o co nejrychlejší vstup do případů.“ (PMS, ©2002-2013)

Pro efektivní spolupráci s dětmi a mladistvými je důležité do problému aktivně zapojit osoby, s nimiž dítě žije, které je ovlivňují a podílejí se na utváření jeho osobnosti, názorů a životních postojů. (Štern, Ouředníčková a Doubravová, 2010, s. 137)

3 DRUHY VŠECH FOREM ALTERNATIVNÍCH ŘEŠENÍ TRESTNÍCH VĚCÍ

Jak jsem již předeslala, posilování úlohy alternativních trestů je jednou z hlavní filozofie nejen trestního zákoníku České republiky, ale celé trestní a sociální politiky.

Veškeré tresty, jež lze za spáchané trestné činy v České republice v dnešní době uložit místo krátkodobého trestu odnětí svobody, jsou podle trestního zákoníku tyto:

Alternativy k trestu odnětí svobody:

- podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem
- trest obecně prospěšných prací
- peněžitý trest
- domácí vězení
- propadnutí věci nebo majetku
- zákaz činnosti
- zákaz pobytu
- vyhoštění
- zákaz vstupu na kulturní a jiné společenské akce
- ztráta čestných titulů nebo vyznamenání
- ztráta vojenské hodnosti

Z výše uvedených trestů je možné uložit více trestů najednou. Ale platí zde určité omezení. Nelze např. uložit trest peněžitý a zároveň propadnutí majetku. Trest obecně prospěšných prací současně s odnětím svobody, vyhoštění vedle OPP nebo vyhoštění současně se zákazem pobytu aj.

Vedle klasických alternativních trestů, které nahrazují trest odnětí svobody, existují v našem trestním řádu ještě další alternativy:

Alternativy ke klasickému trestnímu řízení – tzv. odklony (diverze) nebo podmíněné zastavení trestního stíhání

Alternativy k potrestání – upuštění od potrestání nebo podmíněné zastavení trestního stíhání

3.1 Alternativy k trestu odnětí svobody

- **Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem**

Podmíněné odsouzení je nejčastější formou alternativního trestu u nás. Soud se k němu přiklání především u pachatelů nepříliš závažných trestných činů. Kdy je reálná šance na nápravu pachatele.

Soud sice vysloví v rozsudku vinu pachatele a uloží mu trest odnětí svobody, ale tento trest však odloží pod podmínkou, že se bude pachatel po stanovenou dobu řádně chovat. Tato zkušební doba je možná až na 5 let. Uložení trestu odnětí svobody je pro samotného pachatele jakousi pohrůzkou, ale uložení zkušební doby je mu naopak projevena určitá důvěra. Také se odsouzenému pachateli zpravidla uloží, aby nahradil škodu, kterou svým trestným činem napáchal.

Podmíněné odsouzení s dohledem, se od klasického podmíněného odsouzení liší pouze v tom, že soud stanoví nad odsouzeným dohled. Jedná se o typickou formu probace. A jde především o pravidelný osobní kontakt odsouzeného s úředníkem probační služby.

O významu probační a mediační služby, která je spojena s většinou alternativních sankcí jsem se již zmínila.

- **Obecně prospěšné práce**

Dle trestního zákoníku 2010 Sb., může být trest OPP uložen pachateli, který by byl jinak odsouzen pro trestný čin odnětím svobody, jehož horní hranice je až 5 let. Jedná se většinou o přečiny, převážně nedbalostní trestné činy. (Reforma justice, 2010)

V současnosti se jedná o jeden z nejčastěji ukládaných alternativních trestů v České republice. Trest OPP byl do českého právního řádu zaveden již v roce 1995, ale až do roku 2002 byl ukládán spíše výjimečně. Teprve až od toho roku se začal více používat a je také veřejnosti nejznámější. Pro některé osoby je to dokonce jediný známý alternativní trest.

Jedná se o trest, jenž nahrazuje jakýkoli krátkodobý trest odnětí svobody. Soud ukládá tento trest za předpokladu, že pachatel s tímto trestem souhlasí a bere na sebe povinnost jej vykonat.

Podle Černíkové et al.(2008, s. 199), je potřeba při ukládání trestu OPP respektovat určité zásady: musí se jednat o práci, která je užitečná nejen pro pachatele ale i pro společnost, odpovídá schopnostem a vědomostem pachatele a přináší mu morální užitek.

V případě nedodržení podmínek tohoto trestu, bez závažných důvodů, lze tento trest přeměnit právě na trest odnětí svobody.

Při stanovení trestu OPP se nejedná jen o nejrůznější úklidové a údržbářské práce, ale nově také o kvalifikované profese. Ovšem nekvalifikované profese převládají.

Trest OPP může soud uložit v rozsahu od 50 do 300 hodin. U mladistvých pachatelů od 50 do 150 hodin. Také je většinou pachateli nařízeno, aby nahradil škodu, kterou svou trestnou činností napáchal.

Co o výkonu trestu hovoří trestní zákoník 2010 Sb., §65, odst. 1: „OPP je odsouzený vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase, nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou odsouzený:

- nemohl OPP vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky
- byl ve vazbě nebo vykonával trest odnětí svobody“ (Reforma justice, 2010)

Dále se podle trestního zákoníku (2010 Sb., §65, odst. 1) na pachatele, kterému byl uložen trest OPP, hledí jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo od jeho výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno.

Účelem OPP je podle Černíkové (2008, s. 201) ve všech případech společenská integrace a pracovní adaptace pachatele. Proto jsou vyhledávány a vytvářeny takové pracovní činnosti, které tomuto účelu pomáhají.

- **Peněžitý trest**

Tento trest je snad nejstarší alternativou ke krátkodobému trestu odnětí svobody. Je také jedním z nejdůležitějších a také je považován za velmi účinný. Lze jej ale uložit jen úzkému okruhu osob.

Nový trestní zákoník rozšířil možnost uložit výši peněžitého trestu až do výše 36,5 mil. Kč. Dříve jen do 5 mil. Kč.

Trestní zákoník, 2010 Sb., §67, odst. o peněžitém trestu říká (Reforma justice, 2010), že peněžitý trest může soud uložit ve všech případech, v nichž pachatel získal nebo se snažil

získat majetkový prospěch úmyslným trestným činem, bez ohledu na to, zda šlo o majetkový prospěch vlastní nebo jiné osoby.

Tento trest lze uložit jako samostatný trest nebo s nějakým jiným druhem trestu. Samostatně bývá uložen jen tehdy, pokud již jiného trestu není třeba. Užití peněžitého trestu má především varující až odstrašující účinek, avšak ve srovnání s trestem odnětí svobody má daleko menší odstrašující účinek.

Tento trest bývá také dost často kritizován, protože nedopadá jen na odsouzeného pachatele samotného, ale také na celou jeho rodinu a tím se citelně zhorší jejich životní úroveň.

- **Trest domácího vězení**

Jak jsem již řekla, trestním zákoníkem byl od 1. 1. 2010 zaveden do českého právního řádu další typ alternativního trestu – trest domácího vězení. Hovoří se o něm u nás sice jako o novém trestu, ale tento trest již měl v našem právním řádu svého předchůdce. Tento trest byl zaveden již zákonem z roku 1852 a byl zrušen až v roce 1950.

Tento trest umožňuje potrestat pachatele, aniž by byl vytrhován ze své rodiny a došlo tak k přetrhání především pozitivních sociálních vazeb. A to jak již citových, tak i pracovních. Trest domácího vězení může soud uložit až na dobu dvou let. Odsouzený má povinnost se zdržovat ve svém obydlí v době od 20 hod. do 5 hod., pokud soud nerozhodne jinak. Pachatel musí dát písemný souhlas k uložení tohoto trestu. Podrobněji se tomuto trestu budu věnovat v kapitole páté.

Dodržování tohoto trestu je nyní stále ještě kontrolováno pouze namátkovou kontrolou, která je prováděna probačním úředníkem. Vzhledem k vytíženosti probačních úředníků se ovšem jeví takováto kontrola jako nedostatečná.

Osobně si myslím, že zavedení monitorovacího systému odsouzených by mělo být prioritou. Jak jsem se již dříve zmínila, pokud mají alternativní tresty být levnější variantou oproti klasickému věznění, nemělo by se šetřit již na začátku. Musí se přeci nejprve vybudovat kvalitní síť sociálních institucí, jež umožní dostatečnou kontrolu výkonu alternativního trestu. Za což určitě nepovažuji namátkovou kontrolu. Také soudci zastávají tento názor, a proto trest domácího vězení ukládají méně.

Tento trest má velké ambice zařadit se na pomyslném žebříčku alternativních trestů mezi nejčastěji ukládané tresty a to především pro svou nízkou finanční nákladnost. Ovšem šetřit na výdajích už při zavádění tohoto trestu jej již předem odsuzuje k jeho neúčinnosti.

Podle výroční zprávy PMS ČR byl tento trest od svého zavedení 1. 1. 2010 do 31. 12. 2011 v české republice uložen již v 309 případech a jen 25 odsouzených selhalo. Otázkou ovšem zůstává, kolik jich opravdu tento trest vykonalo zodpovědně a kolik jich mělo jen štěstí.

3.1.1 Ostatní alternativní tresty

Dalšími alternativními tresty v českém trestním řádu jsou:

- propadnutí věci nebo majetkové hodnoty
- propadnutí majetku
- zákaz činnosti
- zákaz pobytu
- vyhoštění
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce

Tyto tresty se v praxi uplatňují daleko méně, než výše popsané tresty. A jsou jako samostatné tresty ukládány spíše výjimečně. Spíše se jedná o tresty doplňující.

Posledními tresty, o kterých hovoří trestní zákoník, jsou:

- trest ztráty čestných titulů
- trest ztráty vojenské hodnosti

Tyto tresty se ukládají jako vedlejší a nelze je uložit samostatně. Jedná se především o tresty na osobní cti a jde o ztrátu trvalou.

3.2 Další alternativy v trestním právu

Jak jsem se již zmínila, existují v našem trestním právu ještě alternativy v trestním řízení a alternativy k potrestání, jež nesouvisí s trestem odnětí svobody.

Tyto alternativy řešení v trestním právu úzce souvisí s probační a mediační službou. O jejichž úkolech, posláních a náplni práce jsem již podrobněji hovořila.

3.2.1 Alternativy v trestním řízení – odklony

Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání

Tento institut umožňuje řešit trestní věc odklonem od standardního trestního líčení, které neskončí rozsudkem o vině a rozhodnutím o trestu.

Podmínkou pro využití tohoto postupu je doznání obviněného a písemný souhlas obviněného i poškozeného s tímto postupem. Náhrada škody nebo uzavření dohody mezi pachatelem a poškozeným.

Využití těchto postupů zprostředkovává právě PMS.

3.2.2 Alternativy k potrestání

Upuštění od potrestání a podmíněné upuštění od potrestání s dohledem

„Hlavním důvodem k přijetí této úpravy je přispět k rychlejšímu vyřizování trestních věcí, bez konání náročného a komplikovaného hlavního líčení nebo řízení před soudem vůbec.“ (Černíková et al., 2008, s. 191)

Náhrada soudního řízení a je prostředkem spíše výchovného rázu. Jedná se spíše o výhrůžku trestem.

V případě uložení dohledu, kontroluje chování pachatele, jeho případné plnění uložených povinností a omezení, také PMS.

4 ČINNOST PMS PŘI ULOŽENÍ TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ

Jak jsem již napsala výše, trest domácího vězení byl do praxe české justice zaveden s účinností od 1. 1. 2010. Tento trest je v trestním zákoníku uveden jako nejpřísnější trest, hned po odnětí svobody a je možné jej ukládat dospělým za spáchané přečiny, což je nově zaváděná kategorie méně závažných trestných činů, a stejně tak i mladistvým za spáchaná provinění. Nestanoví-li soud v rozsudku jinak, spočívá trest domácího vězení v povinnosti odsouzeného zdržovat se na určené adrese ve dnech pracovního klidu, pracovního volna po celý den a ve všední dny v době od 20. hodiny do páté hodiny následujícího dne, pokud v této době ovšem nevykonává zaměstnání (např. v případě nočních směn) nebo musí být v této době nutně ošetřen ve zdravotnickém zařízení. Zde se uplatňuje princip individualizace trestu, kdy soud sám určí režim odsouzeného na základě jeho potřeb a možností.

Je používán po celém světě jako přímá alternativa k trestu odnětí svobody, případně uvěznění v různých nápravných zařízeních.

Trest domácího vězení, jak už ze samotného označení vyplývá, omezuje osobní svobodu pachatele, ale umožňuje mu i nadále setrvat na svobodě, za předem stanovených podmínek. Odsouzený k tomuto trestu nepřichází o zaměstnání a svou ekonomickou samostatnost. O své sociální prostředí a rodinné vazby a v neposlední řadě se také se vyhne nepříznivým dopadům pobytu ve vězení.

Podmínkou pro uložení tohoto trestu je písemný slib pachatele, že se bude ve stanovené době zdržovat ve svém obydlí na určené adrese.

Pojetí alternativního trestu domácího vězení je v současné trestní úpravě naprosto odlišné od historických zkušeností. Tento trest sloužil dříve spíše jako prostředek represe a izolace především proto politickým odpůrcům a lidem společensky nepohodlným. K uložení tohoto trestu vedly také ekonomické důvody, neboť domácí vězení je jednoznačně levnější, než uvěznění pachatele.

V současnosti je sice tento trest považován stále za levnější, např. podle rozboru hospodaření PMS 2011, přinesla praxe výkonu trestu domácího vězení od svého zavedení do 31. 12. 2012 celkovou úsporu 40 625 000 Kč, kdy se vychází z toho, že trest domácího vězení je ukládán jako přímá alternativa ke krátkodobému trestu odnětí svobody (předpokládá se, že jeden den pachatele v klasickém vězení vychází na 1000 Kč oproti tomu pobyt pachatele v domácím vězení na 165 Kč denně). Ale také se jedná o humánnější alternativu zvláště

ke krátkodobým trestům odnětí svobody. Za jeden z největších rizik klasického věznění je považován především stigmatizující efekt, který na potrestaného klade velké břemeno, se kterým se musí při návratu do společnosti vyrovnávat. Se stigmatizací úzce souvisí tzv. marginalizace, kdy je jedinec kvůli svému potrestání ze společnosti vyčleněn, což je opak žádoucího výsledku. Právě vzhledem k problémům, které s sebou výkon trestu odnětí svobody nese, je nutné přistupovat k tomuto druhu trestu jen v opodstatněných případech, kde potrestání pachatele nelze řešit alternativními způsoby. To se týká hlavně krátkodobých trestů odnětí svobody. Postupně se začalo užití trestu domácího vězení měnit z pojetí jako potrestání pachatele ve formě izolace a ochrany společnosti k pojetí začlenění domácího vězení do kontextu probace. Tento přístup k tomuto trestu klade důraz především na jeho výchovnou a nápravnou funkci. Omezení svobody pachatele je spojeno s různými resocializačními programy, které by měly působit jako „léčebná terapie“, jež vede k nápravě odsouzeného. (PMS, ©2002-2013)

Avšak tento trest má i své odpůrce a to nejen ty, kteří namítají, že domácí vězení je příliš mírnou formou trestu, která nemůže garantovat, že pachatel nebude trestnou činnost v budoucnu opakovat. Ale také ty, kteří tvrdí, že je trest úzce spjat s otázkou kontroly dodržování uloženého režimu. A to dnes již většinou moderními elektronickými prostředky, což vyvolává otázky ochrany lidských práv a neslučitelnost tohoto trestu s principem nedotknutelnosti obydlí.

4.1 Činnost PMS ve fázích trestního řízení

Probační a mediační služba, která se významně v souvislosti se zavedením institutu trestu domácího vězení angažuje, se nezabývá pouhým provedením kontroly výkonu trestu ze strany odsouzeného, nýbrž má nepostradatelnou roli již v počáteční fázi, kdy příslušný soud rozhoduje o trestu.

„Pokud od trestu domácího vězení očekáváme tu úlohu, jakou má hrát alternativní trest, jako specifická forma ochrany společnosti založená na přiměřené reakce na spáchaný trestný čin a odstranění konfliktního stavu se zapojením obviněného a poškozeného, pak činnost PMS ve všech fázích trestního řízení hraje klíčovou roli a nelze ji omezit pouze na vykonávací řízení. Pracovník sehrává roli ve třech, vzájemně na sebe navazujících fázích.“ (Štern, Ouředníčková a Doubravová, 2010, s. 156)

4.1.1 Předběžné řízení

Jedná se o fázi trestního řízení, ještě před rozhodnutím soudu. Pracovník PMS se podílí na tzv. institutu předběžného šetření. Tato činnost spočívá ve výběru vhodných pachatelů, zjišťuje informace o jejich postojích ke spáchanému trestnému činu, zájmu odčinit jeho důsledky, včetně náhrady škody. Poskytuje pachateli poradenství o domácím vězení a zajišťuje jeho písemný slib, který, jak jsem se již zmiňovala, je podmínkou pro rozhodnutí soudu o trestu domácího vězení. V neposlední řadě také zajišťuje informace o sociální situaci pachatele, jeho aktuálních bytových a sociálních poměrech. Probační úředník může na základě provedeného šetření navrhnout soudu uložení přiměřených omezení nebo povinností obviněnému.

Jak uvedl v médiích ředitel probační a mediační služby ČR Pavel Štern: nejzákladnější podmínkou je, aby měli nějaké místo, kde trvale žijí. Jeho pracovníci například zjišťují, zda k místu pobytu mají nájemní smlouvu na dostatečně dlouhou dobu. Ověřují také, zda se nejedná o rodiče samoživitele, který musí chodit s dětmi ven, nebo pravidelnost jeho pracovní doby. Před doporučením soudu trest uložit také ověřují, zda se může prostřednictvím domácího vězení konkrétní člověk napravit. (Aktuálně, ©1999-2013)

4.1.2 Projednání podmínek pro nařízení trestu

Tato fáze nastává po pravomocném rozsudku soudu. Pracovník PMS je odsouzenému nápomocen v zařízení jeho osobních a rodinných věcí, aby mohl být trest vykonán v co nejbližší době a nebyl zbytečně odkládán. Popřípadě může pracovník odsouzenému nařídit úpravu obydlí pro bezproblémovou kontrolu. Např. opravu nefunkčního domovního zvonku.

4.1.3 Kontrola výkonu trestu

V současné době provádí pracovník kontrolu dodržování uloženého trestu formou namátkové kontroly v místě bydliště klienta a odsouzený je povinen umožnit pracovníkovi vstup na místo výkonu trestu. Pracovník kontroluje nejen to, zda se zdržuje odsouzený ve stanovenou dobu na určeném místě, ale také zjišťuje jak plní uložené povinnosti a omezení, např. jak řeší náhradu škody z trestné činnosti aj. Namátkové kontroly jsou doplňovány konzultacemi odsouzeného s probačním úředníkem na středisku Probační a mediační služby, jež by měly směřovat k tomu, aby pachatel vedl řádný život.

Jen pro zajímavost bych chtěla uvést, že právě ve Velké Británii trest vycházení z domu „Curfew laws“ nekontroluje probační služba (ve Velké Británii se nazývá NPS), ale kontrolují tento trest přímo osoby, které mají na starost elektronický monitoring. Jedná se přímo o výrobce nebo dodavatele zařízení. (Findlaw, ©2013)

Pro všechny tři fáze jsou společné základní principy PMS. Úzká spolupráce s příslušnými orgány činnými v trestním řízení a zapojení poškozeného do procesu řešení konfliktu. Svou spolupráci s obětí a pachatelem zaměřuje k nápravě vztahů narušených trestným činem včetně náhrady škody.

4.2 Postup při nedodržení podmínek trestu

Každé neplnění podmínek výkonu trestu, nedodržování uložených omezení a povinností sděluje probační úředník soudu. V případě, že by pachatel zmařil výkon takového trestu nedodržením podmínek stanovených zákonem nebo soudem, stanoví se mu náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok. Nedodržení podmínek znamená např. opuštění obydlí v době, kdy je odsouzený povinen zdržovat se doma, a je sankcionováno trestem odnětí svobody bez ohledu na dobu, po kterou odsouzený režim domácího vězení dodržoval, resp. k době, která mu zbývala do konce trestu. V praxi to znamená, že pachateli, který poruší uložený režim poslední den domácího vězení, může být uložen trest odnětí svobody až na jeden rok.

4.3 Elektronický monitoring

Kontrola výkonu trestu domácího vězení by měla být časem doplněna také o elektronický monitoring pachatelů, tak, jak je tomu v právních řádech mnoha zemí po celém světě.

Dne 1. 7. 2012 zahájila PMS ČR s podporou Ministerstva spravedlnosti ČR experiment „Elektronický monitoring“. Jedním z důležitých cílů experimentu je zkušebně ověřit v malém rozsahu provoz elektronického monitoringu odsouzených a využít získané zkušenosti pro přípravu širšího zavedení tohoto elektronického kontrolního nástroje do praxe trestní justice. Experiment reflektuje pozitivní zkušenosti z aplikace elektronického monitoringu například ve skandinávských zemích v systému trestní justice. (PMS, ©2002-2013)

Probační a mediační služba má k dispozici celkem 25 monitorovacích zařízení, která budou použita vůči odsouzeným v experimentu a taktéž i dobrovolníky z řad PMS pro řízené

testování a ověřování spolehlivosti monitorovacích zařízení. Experiment probíhal ve všech 8 soudních krajích po dobu 4 měsíců do listopadu 2012. (PMS, ©2002-2013)

Pro srovnání uvádím tabulku četnosti ukládání TDV v prosinci 2011 a v srpnu 2012, je patrné, že v průběhu testování elektronického monitoringu se ukládání TDV zvýšilo.

Vývoj TDV v prosinci 2011 podle statistických údajů PMS

Tab. č. 1. Stav ke dni 01. 12. 2011

Region	TDV uloženo	TDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	AKTUÁLNÍ STAV
Praha	14	12	6	2	1	2
Středočeský	41	33	10	5	3	16
Jihočeský	52	54	15	12	9	29
Západočeský	36	34	12	5	1	22
Severočeský	29	25	8	7	4	12
Východočeský	58	56	20	8	6	32
Jihomoravský	68	57	12	13	10	32
Severomoravský	38	31	23	15	10	24
CELKEM	366	332	106	67	44	169

Zdroj: Výroční zpráva PMS ČR za rok 2012

Vývoj TDV v srpnu 2012 podle statistických údajů PMS

Tab. č. 2. Stav ke dni 31. 08. 2012

Region	TDV uloženo	TDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	AKTUÁLNÍ STAV
Praha	29	29	8	2	2	18
Středočeský	81	72	22	5	4	40
Jihočeský	88	84	33	12	3	31

Západočeský	69	67	23	5	2	43
Severočeský	64	60	27	7	1	31
Východočeský	105	95	47	8	2	43
Jihomoravský	125	109	43	13	10	52
Severomoravský	131	122	47	15	8	55
CELKEM	692	638	250	67	32	313

Zdroj: Výroční zpráva PMS ČR za rok 2012

K datu 1. 12. 2012 již bylo toto monitorovací zařízení použito více jak 40 krát. Od roku 2013 je plánováno jeho masivnější používání. Zavedení elektronického monitoringu do praxe, může výrazným způsobem přispět právě ke snížení přeplněnosti českých věznic a pomoci řešit finanční nedostatek v justici.

Jak uvedl ředitel PMS ČR Pavel Štern v médiích: „náramky si vystřídal 43 odsouzených lidí a 4 figuranti z řad probační mediační služby. Testování bylo zaměřené na ověření funkcí a nákladů na provoz. Radiofrekvenční technologie prokázala spolehlivost. Zdůraznil bych, že model, který jsme experimentovali, je nejvíce používaný model v Evropě.“ (Aktuálně, ©1999-2013)

„Zřetelný je trend sílícího významu probace a AT a snaha dát do souladu předpisy upravující kromě jiného také domácí vězení a elektronický monitoring v celé evropské unii, včetně možnosti přenosu výkonu trestu do jiné členské země EU.“ (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 158)

Evropská zkušenost také ukazuje, že většina odsouzených pravidla domácího vězení dodrží.

5 POSTOJE

Vzhledem k tomu, že se má práce soustředit na postoje člověka k určitému jevu, je nutné se s pojmem postoj i blíže seznámit, z hlediska sociální psychologie.

Postoj představuje určitý názor nebo připravenost k činu ve vztahu s určitým problémem nebo volbou.

Velký sociologický slovník (1996, s. 812) popisuje postoj jako relativně ustálený sklon člověka chovat se v určité situaci určitým způsobem. Nebo reagovat pozitivně nebo negativně na podněty s takovou situací spjaté.

S postojem se člověk nenarodí, nýbrž se u něj vytváří jako důsledek socializace v průběhu celého života. Samotný postoj má sklon reagovat na předměty, osoby a situace i na sebe sama. Jsou součástí každé osobnosti a většinou vycházejí z hodnotové soustavy člověka.

Jedná se tedy o soubor názorů verbálně vyjadřovaných nebo přesněji, jako soubor chování.

Postoje jsou něco kvalitativně nižšího než vztah. Jedná se o méně vžitý návyk jednání nebo vlastnost postoj má pouze situační charakter a je typický pro přizpůsobivé (adaptivní) chování na rozdíl od chování expresivního, bezprostředního, které vyjadřuje to, co v člověku skutečně je. (Kohoutek, 2009)

Nakonečný tvrdí (2009, s. 240), že mít k něčemu postoj, znamená zaujmout k určitému objektu, může jim být cokoli (věc, událost, člověk, myšlenka a podobně), určité hodnotící stanovisko. Proto také označuje postoje, jako hodnotící vztahy.

5.1 Složky postoje

„Z metodologického hlediska je postoj hypotetický konstrukt, vyjadřující pravděpodobnost a pravidelnost výskytu určitého chování. Lze rozlišovat zjevnou a skrytou, uvědomovanou nebo neuvědomovanou složku postoje. Skrytá složka zahrnuje kognitivní, afektivní a hodnotící rozměr. Kdy předmětem hodnocení je nejčastěji společenská stránka vztahu subjektu a objektu nebo sociální význam či kolektivně uznávaný smysl objektu.“ (Velký sociologický slovník, 1996)

Postoje se skládají ze tří komponent:

- Kognitivní (poznávací, smyšlení) – názory a myšlenky,
- Emotivní (citová, afektivní) – citové vztahy

- Behaviorální (konativní, predispozice) – určitý sklon k jednání

Kognitivní komponenty zahrnují to, co jedinec o objektu svého postoje ví, jeho poznatky. Tyto poznatky získává mj. i ze svých zkušeností. Emoční komponenta v sobě obsahuje emoce a pocity, které předmět postoje v člověku vyvolává. Emocionální komponenta určuje sílu postoje, jelikož mu propůjčuje subjektivní význam. Konativní (behaviorální) komponenta vyjadřuje jednání nebo pohotovost jedince chovat se vůči objektu postoje určitým způsobem. (Nakonečný, 2009, s. 247)

V některých případech může některá složka dominovat, ale většinou jsou vyvážené. Je-li dominantní např. emotivní složka, jedná se o sentiment. Právě díky emocionální komponentě lze odlišit postoje od názorů.

Všechny postoje jsou relativně trvalé.

5.2 Funkce postoje

Pokud si položíme otázku, jakou funkci plní postoje v našem životě, můžeme za nejobecnější považovat tvrzení, že umožňují jedinci se adaptovat na prostředí. Hlavní funkce postojů je připravenost k jednání.

Nakonečný ve své knize uvádí (2009, s. 248), že v roce 1960 rozlišil D. Katz základní funkce postojů:

- Instrumentální, adjustační nebo utilitární funkce – maximalizují zisky a eliminují ztráty.
- Ego – defenzivní funkce – sebeobranná, usnadňují jednodušeji zvládat náročné situace a řešit konflikty
- Hodnotově expresivní funkce – člověk je nositelem určitých hodnot a zasazuje se o jejich realizaci
- Kognitivní funkce – snaha o pochopení smyslu určitých událostí a vztahů mezi nimi

5.3 Změna postoje

Postoje mohou být však ovlivněny i sociálním učením a hodnotami, které jsou uznávány v okolí jedince. Vzhledem k tomu, že jsou postoje naučené a vše naučené je podmíněné, je možné postoje za určitých podmínek změnit.

Tlaku na změnu životně důležitého postoje se člověk snaží bránit, neboť postoj jako takový, má důležitou funkci v životě člověka a přispívá k psychické integraci člověka. (Nakonečný, 2009, s. 267)

K tomu, abychom změnili postoj, se nás obvykle někdo snaží přesvědčit - tzn. poskytuje nám informace, které mají k této změně dopomoci. Toto přesvědčování může být **verbální** nebo **implicitní** (tento druhý způsob je využíván hlavně v reklamě - je všude kolem nás, takže si ani neuvědomujeme, že jsme neustále k něčemu přesvědčováni).

5.3.1 Na čem závisí změna postoje

Nakonečný tvrdí (2009, s. 267), že je naivní si myslet, že změnu postoje mohou ovlivňovat fakta, jež jsou prezentována, rozhodující je totiž vztah jedince k faktům, nikoli fakta sama. Ta mohou být totiž popírána nebo deformována, důležitý je kontext, v jakém jsou fakta prezentována a důvěryhodnost jejich zdroje.

- Kdo nám informace podává - pro rozhodnutí změnit postoj je důležitá kredibilita zdroje - tzn. jak je osoba (nebo časopis, kniha...), která informace poskytuje, důvěryhodná, zda je to expert v oblasti, o níž hovoří, a také to, jak publiku připadá atraktivní. Po čase ale člověk zapomene, odkud daná informace pochází, a bude ji považovat za důvěryhodnou, i když ve skutečnosti tomu tak třeba není.
- Co se nám sděluje - to, jaké informace se budou sdělovat, záleží hlavně na tom, komu jsou určeny. Je možné si vybrat ze dvou cest: z centrální a periferní. **Centrální** cesta zpracovává fakta - je tedy náročnější, protože přesvědčovaný člověk si dané informace a argumenty musí promyslet, ovšem pokud už postoj změní, tato změna je dlouhodobá. Naopak **periferní** cesta jde přes emoce - je tedy mnohem jednodušší, lidé takto informace zpracovávají častěji, ale pokud svůj postoj změní, obvykle je tato změna pouze krátkodobého charakteru.
- Jak jsou informace podány - zde záleží na složitosti informace - pokud je jednoduchá, k jejímu pochopení postačí audio nebo video, ale pokud je složitější, nejlepší je psaná forma, protože člověk má možnost se k nejasným částem vrátit a znovu se nad nimi zamyslet.

- Komu je informace určena - je velice důležité znát ty, k nimž se má dané sdělení dostat - na publiku závisí, jakým způsobem jim budeme informace sdělovat: lidé s vyšší inteligencí budou k přesvědčení vyžadovat fakta a ideálně oboustrannou argumentaci (tzn. uvést argumenty pro i proti) - půjdou tedy centrální cestou, naopak lidé s nižší inteligencí se spíše nechají přesvědčit něčím, co bude útočit na jejich emoce. To, zda sdělení publikum vůbec zaznamená a bude ho sledovat, potom závisí na tom, jak moc se ho dané téma týká.

Změnit postoj znamená změnit naše chování a je to i naopak, jestliže se naše chování změní, změní se i naše postoje.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLIGICKÁ ČÁST

V následující části své diplomové práce představím jednotlivé kroky, na základě kterých jsem postupovala, při realizaci empirického šetření.

Provedla jsem výzkumné šetření tykající se relativně nového alternativního trestu, trestu domácího vězení, na téma: **Odsouzení k trestu domácího vězení a jejich postoj k tomuto trestu.**

6.1 Výzkumný problém

V současné době se mnoho hovoří o tzv. krizi vězeňství. Neustále stoupá zločinnost a tím pádem i počet vězňů. Trest odnětí svobody je stále více podrobován kritice. Ať již z hlediska jeho finanční nákladnosti, ale především z pohledu nápravy pachatele. Naopak hrozí riziko, že se odsouzený během svého pobytu za mřížemi ještě přiučí další kriminalitě a dojde k přesvědčení o nespravedlnosti a tvrdosti uloženého trestu. Odsouzený se adaptuje na vězeňskou subkulturu a očekávaná náprava není účinná. Trest domácího vězení by právě měl být jedním z těch trestů, jenž reaguje na negativní důsledky, které trest odnětí svobody sebou přináší.

Mne osobně velmi oslovila myšlenka restorativní justice, alternativní formy potrestání pachatelů a princip narovnání. A troufám si tvrdit, že alternativním formám trestání a především již zmiňovanému trestu domácího vězení, patří budoucnost a že jejich opravdový rozmach naši republiku teprve čeká. Proto mne velmi zajímalo, jak trest domácího vězení vnímají právě ti, kterým byl uložen, ti, kterých se tento trest bezprostředně týká, zda jej považují za trest a berou jej vážně a jaké aktivity ve vztahu k těmto odsouzeným vykonává pracovník PMS.

Gavora (2000, s. 13) tvrdí, že výzkum se zahajuje stanovením výzkumného problému. Výzkumník v něm přesně formuluje, co chce zkoumat. Výzkumný problém je základem, od kterého se odvíjejí všechny další kroky výzkumu. V úvodní fázi si výzkumník stanoví i koho chce zkoumat, kdy a v jakých situacích ho chce zkoumat. Touto radou jsem se tedy řídila.

Jestliže si tedy položíme otázku, jakou funkci zastávají postoje v našem životě, lze nejobecněji říci, že postoj je součástí osobnosti a má sklon reagovat na předměty a situace, osoby i sebe sama. Jedná se o hodnotící pocity ve vztahu k určité záležitosti a vycházejí většinou z hodnotové soustavy člověka.

Výzkumný problém jsem tedy formulovala následovně: Jak vnímají odsouzení k výkonu trestu domácího vězení tento druh trestu a do jaké míry jejich zkušenost ovlivňuje postoj k tomuto jevu i sobě samému ve smyslu subjektivního hodnocení.

6.2 Cíl výzkumu

Na základě získaných informací o principech restorativní justice, nezbytnosti alternativních forem trestání, průběhu trestu domácího vězení a jeho výkonu, o činnostech a poslání PMS jsem si zvolila cíl výzkumu.

Zjistit, jaký postoj zaujímají k trestu domácího vězení, ti kterým byl uložen

Z tohoto výzkumného cíle vyplynuly výzkumné otázky:

- Je trest domácího vězení pro pachatele trestného činu dostatečně motivující, může jej skutečně napravit?
- V čem spatřují odsouzení pozitiva tohoto trestu?
- Je pro odsouzeného probační úředník spíše oporou?
- Je kontrola výkonu trestu dostatečná?

Do výzkumu budou zahrnuta jen data získaná za tímto účelem.

6.2.1 Výzkumná metoda

Pro své výzkumné šetření jsem si zvolila kvalitativní metodu výzkumu. Především z toho důvodu, že se tato metoda jeví jako výhodnější pro zkoumání určitého problému v sociálních vědách, kde nedochází k výběru reprezentativního vzorku náhodným výběrem, ale záměrným. Při rozhodování, jakou výzkumnou metodu zvolit, byla pro mne rozhodující snaha pochopit chápání konkrétních osob ve výkonu trestu domácího vězení, proto jsem pro své výzkumné šetření volila kvalitativní přístup. Neboť se mi tato metoda jeví jako vhodnější. Především proto, že získat relevantní údaje kvantitativní metodou k tomuto účelu, se mi nezdálo příliš vhodné.

Podle Gavory (2000, s. 31), kvalitativní výzkum uvádí svá zjištění ve slovní (nečíselné) podobě. Jde o popis, který je výstižný, plastický a podrobný. Zastánci kvalitativního výzkumu hodnotí údaje nasbírané při kvantitativním výzkumu jako hrubé a argumentují tím, že za čísla se ztrácí člověk. Více než čísla si cení významu, který komunikuje osoba.

Dalším důvodem, jež mne vedla k volbě této metody, byla také má obava, že bude jen nízký počet respondentů, jež se budou ochotni výzkumného šetření účastnit.

6.3 Vstup do terénu

Poté, co jsem si stanovila výzkumné otázky, volila jsem výzkumný vzorek. Pro své výzkumné šetření jsem potřebovala získat klienty PMS, kteří mají nebo měli zkušenost s výkonem trestu domácího vězení (dále jen TDV). Základem pro mou metodologickou část práce se měli stát klienti PMS ve Zlíně, kterým byl uložen trest TDV. Výběr respondentů měl být záměrný. Jelikož ale klientů, kteří v danou chvíli vykonávali trest domácího vězení, byl ve Zlínském kraji malý, rozhodla jsem se po konzultaci na středisku PMS ve Zlíně, tento výzkum rozšířit na celé území jihomoravského kraje. S tímto mi přislíbil pomoc i vedoucí PMS ve Zlíně. Samotné výzkumné šetření jsem hodlala započít na přelomu ledna a února 2013.

Ovšem ani tento záměr se mi nepodařilo uskutečnit, výzkumné šetření mi překazila amnestie prezidenta republiky, udělená v lednu 2013. Tato amnestie se vztahovala také na všechny osoby, kterým byl udělen trest domácího vězení. A ani v půlce února nebyl v jihomoravském kraji jediný klient PMS s tímto druhem trestu. A kontakty na osoby, které již vykonaly tento trest, nebo byly amnestované, mi nikdo z důvodu zachování anonymity dát nemohl. Tímto se mi situace velmi zkomplikovala a v některých chvílích jsem si připadala až bezradná. Musela jsem tedy vymyslet nové řešení, které by bylo realizovatelné.

6.3.1 Metody výběru respondentů

Naštěstí jsem jednoho klienta PMS ve Zlíně, který TDV před nedávnem vykonal, znala osobně. Tento člověk se stal mým prvním respondentem a dokonce mi poskytl kontakt na dalšího respondenta. Pro vstup do terénu a výběr respondentů jsem nejprve tedy použila metodu „sněhové koule“ (snowball), tato metoda je velmi výhodná pro výzkum ve specifické skupině, kde je pravděpodobné, že se osoby navzájem znají. Touto metodou jsem plánovala získat všechny respondenty, avšak během realizace výzkumu došlo k přerušení tohoto řetězce, další získaný kontakt se nechtěl v žádném případě výzkumného šetření účastnit a musela jsem použít doplňující metodu, metodu typických případů.

Je totiž velmi obtížné se s touto skupinou osob zkontaktovat. Úředníci PMS jsou jediní, kteří mají údaje o svých klientech a kontakt na ně nikomu poskytnout nesmějí. Jedinou možností je, že úředník tyto klienty obešle s nabídkou, zda se chtějí zúčastnit výzkumu.

Vytvořila jsem tedy průvodní dopis a ten jsem odeslala na 65 středisek PMS v celé ČR., zda by nebyli tak ochotní a nepředali mé kontakty svým klientům. Původně jsem plánovala tuto žádost odeslat na všechny probační střediska, ale jelikož jsem se setkala pouze s malou odezvou, jen 30 středisek mi odpovědělo a z toho jen 12 středisek kladně, že se pokusí mi vyjít vstříc, volila jsem jinou metodu výběru. Z této akce se mi po delší době ozval jeden klient z jihočeského kraje.

Zvolila jsem proto další metodu výběru respondentů, metodu samosběru.

Pro další pátrání po osobách, jež mají zkušenost s domácím vězením, jsem proto volila internet, sociální sítě, různé seznamovací portály a v jednom případě jsem s pomocí známého člověka vystopovala IP adresu a následně jej oslovila.

V tomto kyberprostředí na mne reagovalo několik osob, ovšem ne každý odpovídal mému profilu.

Nakonec se mi tedy podařilo ke spolupráci přimět 6 respondentů, kteří odpovídali daným kritériím.

„U kvalitativního výzkumu se klade velký důraz na způsob, jakým výzkumník vstupuje do terénu. Skoro každá příručka o kvalitativním výzkumu tomuto problému věnuje zvláštní kapitolu. Tento zájem je pochopitelný. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu, ve kterém si výzkumník udržuje odstup od zkoumaných osob, tu naopak jde o sblížení s nimi. Proto je akceptování výzkumníka novou komunitou bezpodmínečnou podmínkou výzkumu.“ (Gavora, 2000, s. 145)

6.3.2 Metoda sběru dat

Ve svém výzkumném šetření jsem si jako metodu sběru dat zvolila dotazování. Konkrétně jsem pro sběr dat použila polostrukturovaný rozhovor, který jak uvádí Hendl (2005, s. 164), se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací.

Polostrukturovaným rozhovorem jsem měla možnost zjistit postoje dotazovaných volnějším formou. Interakce s dotazovanými mi umožnila reagovat na vývoj rozhovoru, například odbočením od tématu nebo přeformulováním otázek. Či kladením otázek doplňujících v případě, že některý z dotazovaných, otázce neporozuměl.

Rozhovor se skládal celkem ze čtyř okruhů otázek, které byly formulovány tak, aby se mezi nimi dalo plynule přecházet, popřípadě se k nim mohlo vracet. V některých případech jsem stejnou otázku položila vícekrát pro ověření věrohodnosti.

Na začátek rozhovoru jsem zařadila otázky obecnějšího charakteru, které mi umožnily navodit přátelskou atmosféru a vzbudit dojem opravdového zájmu. Na závěr jsem zvolila otázky, jež umožnily dotazovaným vyjádřit svůj názor na nedostatky v trestním řádu, což zanechalo v dotazovaných pozitivní dojem a někteří se projevovali jako velmi zkušení odborníci.

Délka rozhovorů nebyla stejná, některé trvaly jen pár hodin, některé dotazování i několik dnů. Především rozhovory uskutečňované prostřednictvím internetové komunikace, konkrétně Skype, si vyžádaly více času.

Tematické okruhy, jež jsem si předem připravila, by měly být přímo spojeny s cílem a výzkumnými otázkami celého výzkumu.

- První okruh – klient a probační úředník
- Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody
- Třetí okruh – domácí vězení a společnost
- Čtvrtý okruh – co by se mohlo změnit na domácím vězení

6.4 Výzkumný soubor

Jak jsem již předeslala, nebylo vůbec jednoduché si pro svou práci obstarat výzkumný soubor. Prvním dotazovaným byl spolupracovník mého manžela, jehož prostřednictvím jsem se setkala s tímto dotazovaným, který mi ochotně poskytl nejen rozhovor, ale také kontakt na další osobu, se zkušeností domácího vězení. Bohužel zde se řetězec přerušil, další kontakt jsem sice získala, ale dotyčný nebyl ochotný se rozhovoru zúčastnit. Jeden respondent se mi ozval sám na základě rozeslaných žádostí na střediska PMS a další tři dotyčné jsem vyhledala pomocí různých sociálních sítí. V průběhu výzkumu se mi ozvali ještě další respondenti prostřednictvím sociální sítě, ale při realizaci rozhovoru jsem došla k zjištění, že tito respondenti nevykonali trest domácího vězení, což posléze také přiznali, tudíž jsem je z výzkumu vyřadila.

Celkově se tedy mého výzkumu zúčastnilo šest respondentů, mužů v rozmezí 21 až 48 let.

Pro lepší přehlednost zde uvádím stručnou charakteristiku osob, jež se výzkumného šetření zúčastnily. V některých případech je zachováno skutečné jméno i věk, v některých případech je jméno pozměněno, toto vychází ze samotného přání dotazovaných.

Vzhledem k tomu, že jsou otázky kolem trestné činnosti respondentů velmi choulostivou záležitostí, nenutila jsem je k dalšímu upřesňování. Také bych chtěla podotknout, že cílem mého výzkumného šetření bylo reprezentovat postoje jednotlivých dotazovaných osob k dané problematice, nikoli hodnocení jejich trestné činnosti.

- **Martin 21** – trest TDV řádně splnil

Trest: 8 měsíců TDV, za porušení podmíněného trestu.

Kontrola: podmínkou je funkční zvonek, kontroly jsou namátkové, v kteroukoli hodinu, když má být klient doma (od 20hod do 5 hod. a o víkendu a ve svátky po celý den). Tak v průměru 3x do týdne, a s dechovou zkouškou.

Výjimka: pokud již před uložením trestu např. sportujete v družstvu, může vám být udělena výjimka. Mohl se účastnit tréninků jednou týdně, od 20-22hod.

Během trestu zákaz požívání alkoholu a omamných látek a nařízená spolupráce s psychologem.

Nyní nezaměstnaný, práci si najde, až bude chtít. Nyní má jen krátkodobé brigády. Během výkonu TDV byl několik měsíců řádně zaměstnán jako pomocný dělník.

S kým žije: během trestu s rodiči v rodinném domě, nyní s přítelkyní v bytě

- **Honza 24** – svůj trest TDV řádně splnil v listopadu 2012

Trest: 10 měsíců TDV za řízení motorového vozidla i přes zákaz (již dříve mu byl odebrán řidičský průkaz za řízení pod vlivem alkoholu, dostal pokutu 30tis., a zákaz řízení na 18 měsíců, přesto řídil opilý zase = maření výkonu rozhodnutí (nejběžnější pro TDV)) pozn.

Kontrola: klasická forma trestu: ve všední dny od 20 hod. do 05 hod., o víkendech a svátcích po celý den.

Během trestu nesmí požívat alkoholické nápoje.

Zaměstnání: nezaměstnaný, i během výkonu TDV, je podle něj těžké hledat si práci, má občasné brigády

S kým žije: s matkou v rodinném domě

- **Marek 26** – po 10 měsících řádného plnění očekává rozhodnutí o amnestii, zatím ji neobdržel

Trest: 16 měsíců TDV za vloupání pod vlivem návykové látky.

Kontrola: podmínkou je funkční zvonek, kontroly jsou namátkové, v kteroukoli hodinu, když má být klient doma (od 20hod do 5 hod. a o víkendu a ve svátky po celý den).

Během trestu zákaz požívání alkoholu a omamných látek. Kontrola výkonu trestu vždy s dechovou zkouškou.

Zaměstnání: má řádné zaměstnání na plný úvazek v jednosměnném provozu.

S kým žije: s přítelkyní a synem v bytě ve větším městě.

- **Tomáš 34** – řádně vykonal koncem září 2012

Trest: 6 měsíců TDV, byl propuštěný z vězení na podmínku, když napadl zloděje (nepřiměřená obrana)

Kontrola: individuální, dle směn, domlouvá se s probačním úředníkem

Zaměstnání: má řádné zaměstnání, pracuje v 3směnném provozu.

S kým žije: s přítelkyní v bytě v okresním městě

- **Michal 35** – po 7 měsících řádného plnění amnestován

Trest: 12 měsíců TDV za neplacení výživného

Kontrola: individuální, podle směn

Výjimka: pokud má víkendovou směnu, musí to ohlásit na PMS, od kdy do kdy, mohou si jej tam zkontrolovat

Zaměstnání: řádné zaměstnání v 2směnném provozu

S kým žije: s matkou v bytě v menším městě

- **Petr 48** - po 5 měsících řádného plnění trestu amnestován

Trest: 6 měsíců TDV za řízení motorového vozidla i přes zákaz (již dříve mu byl odebrán řidičský průkaz za řízení pod vlivem alkoholu = maření výkonu rozhodnutí (nejběžnější pro TDV) pozn.

Kontrola: klasická forma trestu od 20hod. do 05hod. a o víkendech a svátcích celý den.

Během trestu nesmí požívat alkoholické nápoje. Kontrola výkonu trestu vždy s dechovou zkouškou.

Zaměstnání: ano, má řádné zaměstnání, jednosměnné na plný úvazek.

S kým žije: s manželkou a dětmi v rodinném domě na vesnici

7 FIXACE KVALITATIVNÍCH DAT A ANALÝZA DAT

Pro své výzkumné šetření jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii s využitím rozhovoru, jejíž nevýhodou je slabá standardizace a nízká reprezentativnost na populaci. Na druhou stranu mi ale umožnila získat podrobná data od malého počtu respondentů. Tím jsem získala hlubší náhled na sdílení emocí, postojů a zkušeností respondentů.

K absolvovaným rozhovorům, jež jsem uskutečnila v období února a března 2013, jsem použila diktafon a následně si rozhovory přepsala do textové podoby. Diktafon zachytil veškeré kvality mluveného slova, sílu hlasu, délku pomlky i různé doprovodné znaky. Prostřednictvím transkripce jsem si takto získaná data převedla do textové podoby. Pro účely výzkumu jsem použila jen ty části rozhovoru, jež se týkaly daného tématu. V těch jsem pouze nahradila expresivní a především vulgární výrazy, ty jsem nahradila přijatelnějšími a za ně připsala poznámku.

7.1 Metoda zpracování dat

S texty jsem, dále pracovala metodou kódování. Prvotní data jsem převedla do významových jednotek a těm následně přiřadila název.

Vzhledem k tomu, že získaná data bych jen velmi obtížně kvantifikovala, zvolila jsem si k analýze a interpretaci dat kvalitativní metodu, metodu zakotvené teorie.

Hlavní smysl grounded theory (zakotvené teorie) spočívá v tom, že začínáme zkoumat oblast a teprve, až při výzkumu samotném se vynořuje to, co je v této oblasti podstatné. „Není cílem výzkumu popsat jednotlivé jevy, nýbrž vytvořit teorii novou, která má být zakotvena v datech – to znamená, že výzkumník přistupuje k datovému materiálu s maximální nepředpojatostí a otevřenou myslí.“ (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 86)

Zakotvenou teorií vytváříme kódováním, které prochází v zásadě třemi stádii.

Nástrojem analýzy jsou různé typy kódování (otevřené, axiální, selektivní). Tyto kódovací techniky představují způsoby nakládání s daty, od nejjednodušších až po ty nejsložitější. A právě tímto složitějším užitím kódovacích technik se zakotvená teorie nejvýznamněji odlišuje od ostatních kvalitativních technik. „Tyto procedury se nemusí používat zcela odděleně. Představují spíše různé způsoby, jak zacházet s textovým materiálem a výzkumník může mezi nimi podle potřeby přecházet. V každém případě začíná analýza otevřeným kódováním a ke konci se provádí spíše selektivní kódování. Celý proces doprovází tvorba poznámek jako podkladů pro zdůvodnění vznikající teorie.“ (Hendl, 2005)

7.2 Otevřené kódování

„Ačkoli se otevřené kódování zdá jako jednoduchá záležitost, ve skutečnosti výzkumník potřebuje nějaký čas a zkušenost, aby se tuto techniku naučil používat tak, aby se od ní snadno rozbíhala další analýza.“ (Švaříček a Šedřová, 2007, s. 217)

Jde o prvotní práci s daty, rozebírání a prozkoumávání textu. Následné vytvoření pojmů, které označují jednotky v textu, kódy. Vytvořené pojmy jsou dále kategorizovány, což znamená, že jsou dále slučovány do jednotlivých tříd – kategorií, které mají něco společného. Při kategorizování jsem si přepsaný text procházela po jednotlivých otázkách a zjištěné údaje jsem si označovala určitými znaky, které měly souvislost s určitým pojmem. Tyto pojmy jsem následně tříděním, spojováním a hledáním souvislostí uspořádala do kategorií, podle společných vlastností.

Podle Strausse a Corbinové (1999, s. 68) vnáší každý z nás do analýzy údajů svou vlastní předpojatost, své domněnky, vzorce myšlení a znalosti získané nejen zkušenostmi, ale také z literatury. Ty nám mohou bránit v tom, abychom v získaných údajích viděli to, co je skutečně důležité.

Tomuto jsem se snažila předejít. Dbala jsem na to, aby se do kategorizování a následné analýzy nepromítal můj subjektivní názor na dotyčného respondenta, který jsem si během rozhovorů utvářela. A ani můj vlastní názor na TDV.

Následně jsem identifikovala 9 kategorií. Nejdříve jsem se k jednotlivým kategoriím neustále vracela a snažila jsem se některé kategorie slučovat, ale po neustálém probírání se získanými daty jsem se nakonec rozhodla pro zachování všech kategorií, neboť každá je svým způsobem specifická a určitou měrou ovlivňuje celkový postoj potrestaného. Sloučením s jinou nebo přetvořením v novou by byla setřena specifičnost. Každé kategorii je přiřazeno nějaké motto vyplývající z rozhovoru, které ji charakterizuje. V jednotlivých kategoriích se krátkou deskripcí zaměřuji na interpretaci postojů respondentů k danému pojmu, snažím si všimnout rozdílů a podobností a pokouším se o interpretaci možných příčin, které tyto postoje vyvolávají.

- **Kategorie č. 1 – kontrola dodržování TDV aneb kontroly mi nevadí**

Tato kategorie se zabývá první částí výkonu trestu, kontrolou dodržování zákazu vycházení. Většina respondentů uvádí, že kontroly jsou **dostatečné, opravdově namátkové a ne-**

vypočitatelné a samotným odsouzeným **nevadí**. Tyto kontroly vnímají jako **trest**, který jim byl udělen, tak je i berou.

„Kontroly mi nevadily, ale je fakt, že byly někdy děsný, někdy zvonili každý den, třeba i několikrát po sobě a pak se nikdo třeba týden neukázal, ke konci to nebylo tak intenzivní, ale stejně čekáš.“ (Honza)

„Kontroly mi nevadí, zvládám je v pohodě. Je to sice divné, ale to k tomu prostě patří. Do práce jsem kvůli tomu nikdy nezaspal, jen párkrát vzbudili malého.“ (Marek)

„Nebylo to nepříjemné, byl jsem skoro rád, že někdo přišel.“ (Martin)

„Kontrola doma byla ok. Nebudili mě, jen tak občas přijeli, měl jsem ten náramek, spíš jsem docházel na probační. To jsem si ale někdy připadal jako školáček, blbeček.“ (Michal)

„Ale ty kontroly v noci, no to je fakt blbý, hlavně manželka je našťvaná a to bylo i několikrát v noci, teďka už míň.no ty kontroly, to když u nás jednou zazvonili v noci asi dvakrát do hodiny, tak na mě stará řvala, že mě vystěhuje do chlívků, že se chce vyspat (smích)... ale je to přece trest, ne?“ (Petr)

Jednou jsem musel k doktorovi a hned z toho byl průšvih. Nenahlásil jsem to, tak jsem musel pro potvrzení. Probační byla tehda drsná, ale nakonec jsem donesl to potvrzení o ošetření a bylo to ok.“ (Michal)

- **Podkategorie č. 1 – kontrola je dostatečná, aneb náramek není nutný**

Z výpovědí respondentů je zcela zřejmé, že jejich **odhodlání dodržet tento trest** vychází z nich samotných. Elektronický monitoring je víceméně **zbytečný**, ti, kteří jej během trestu měli, jej **akceptovali a nevadil** jim, ti, jež jej během svého trestu neměli, ti jej **nepotřebovali**.

„Nevím, jaké by to bylo s tím náramkem, ale i tak budeš pořád potřebovat kontroly kvůli alkoholu, tak by stejně jezdili, asi ne tak často, to je fakt, ale zas bylo dobrý, že někdo došel. Ten kontakt s tím člověkem je lepší, to žádný počítačový techniky nenahradí.“ (Honza)

„Pro mě ne, dostal jsem do před 5ti měsíci, spíš do chtějí vidět lidi, ptají se mě na blbiny, jestli to třeba na probačce ví, když jdu na záchod a takové. Dokonce jsem někomu tvrdil, že

je to super moderní krokoměr z Ameriky, ten čuměl a fakt mi to věřil. Kontroly kvůli dýchačce jsem měl stejně, ale ne třeba 3x za noc. Spíš je důležitý pro ty soudce, chtějí ho, protože těm trestaným nevěří, ale ten kdo to myslí vážně, ten ho nepotřebuje.“ (Marek)

„Náramek je až moc velké omezení svobody, sice by vás nebudili v noci, ale že člověk čeká a neví, kdy přijde, je to psychicky víc a stejně jde ty náramky obelhat (výměna za expresivní výraz). A stejně by mi museli jezdit dávat dýchat.“ (Martin)

„Hodně zasahuje do soukromého. Myslím, že víc ho potřebují soudci a ostatní lidi, než ty odsouzený, já ho měl na noze, nevadil mi, vidět pod ponožkou není i sportovat se s ním dá, ale kdo to myslí vážně, ten obojek nepotřebuje a kdo ne, toho ani ten náramek neudrží.“ (Michal)

„Ty kontroly jsou tak zákeřné, že fakt nevíš, kdy přijdou a riskovat to nemá cenu. A stejně je ta dýchačka, tak by sem stejně museli, i kdybych měl ten náramek.“ (Petr)

„Spíš se ti nevěří, že to plníš, ten náramek asi bude víc přesvědčivý. Někteří by tě nejrači stáhli z kůže i za hloupost (výměna za velmi expresivní výraz).“ (Tomáš)

„Náramek dá tomu trestu větší váhu. Víc se mu bude věřit, i mezi lidma. Ty kontroly, něco vám pracuje v hlavě, ty kontroly, dost často, kdybych měl ten náramek, asi bych se cítil líp.“ (Tomáš)

Kategorie č. 2 - nařízené docházení na středisko PMS aneb na středisku můžu hrát komedii

Samotné docházení na středisko PMS, což je součástí trestu, chápou odsouzení k TDV spíše jako nějakou **příťaž**, které více méně **obtěžuje**, ale také přiznávají, že právě díky těmto návštěvám byl poněkud **ovlivněn pohled** na celkovou situaci. Na svůj čin, budoucí život a své následující chování.

V tomto směru také hodně záleží na probačním úředníkovi a jeho **přístupu**.

„Jo, šílený, někteří jsou arogantní a třeba nemají toho času, mají daleko víc lidí, chápu, ale když musím být v práci, tak po mě chtěla potvrzení a já to tajil. Klidně mě mohla přijít zkontrolovat, ale toto bylo pohodlnější. Mám práci, tam jsem spíš na vycházce. Pak domů po noční, ale probační si řekne, že tě chci tě vidět, třeba za 2 hodiny, tak valíte, jinak maříš.“ (Tomáš)

„To docházení na středisko bylo někdy takové blbé, probační měla často své dny, tak nebyla zrovna milá.“ (Michal)

„Probační úředník by měl spíš chodit za mnou domů a ne naopak. Na středisku můžu hrát komedii, je to omezující, doma u mě je to přátelštější a probační úředník uvidí, jak žiju.“ (Martin)

„... to že jsem musel dojíždět na středisko kdykoli se jim zachce, to bylo blbé, třeba už od nás nic nejede nebo mi nejede nic zpátky, ale pak jsme se domluvili a někdy i tu schůzku přeložili.“ (Petr)

„... to, že na mě probační úředník nemá tolik času, ale chápu, mají toho moc. Chtěl bych s ním ale někdy víc mluvit, když už dojdu na probační službu, to nejde tak rychle, než dojdu k tomu, co vlastně chci probrat, měl bych jít a to je skoro na nic.“ (Marek)

Setkání s probačním úředníkem ale celkově hodnotili spíše kladně a nyní, po splnění trestu na ně **vzpomínají jako na přínosné.**

„... pak si tam ale pokecáte, jak se máte, jak se vede a tak, jsem potom víc v pohodě.“ (Petr)

„... vykládali jsme o tom všem, proč to bylo, jak, radil mi, co mám dělat, pak jsem nad tím hodně přemýšlel. Rozmlouvali jsme o tom všem, přiváděl mě na jiný pohled na věc i na to, co se stalo. Hmm, díky tomu mluvení s ním, jsem začal nad vším víc přemýšlet.“ (Martin)

„Vypadají spíš jako šmíráci, co vás neustále kontrolují, co děláte a kde, ale když s nima pak mluvíte, zdá se, že ví, o čem mluví a dokážou pomoci.“ (Michal)

- **Kategorie č. 3 – nedostatky v trestním řádu aneb, co bych změnil k lepšímu.**

K otázkám nedostatků v našem trestním řádu se všichni respondenti vyjadřovali na základě své zkušenosti, většinou kriticky a také věděli, jak je napravit. Spoustu nedostatků, často se objevovala jako hlavní důvod pro změnu **zaujatost subjektů** v trestním řízení. **Špatná spolupráce** mezi subjekty v trestním řízení. Zájem všem udělit odnětí svobody.

„Soudci nemají pochopení, dávají jenom na svědky ne na obžalované. Statní zástupci, to jsou největší svině, strůjce všeho, ten může nebo nemusí zastavit trestní stíhání. Nemusel by to dávat ani k soudu.“ (Martin)

„Vadí (výměna za expresivní výraz) mi ta různorodost, není to stejné. Třeba, když jsem měl soud já, já byl v pohodě, ex a soudce taky, ale co vyváděla ta pizda ze sociálky, to bylo

neuvěřitelné. Nechápu jak je možné, že jeden jde za to do kriminálu, i když se snaží a další co na to kašle, je v klidu.“ (Michal)

„Určitě by měli u soudu spolupracovat. A vědět, zda ten trest dotyčný může splnit. Nejdřív mi chtěli dát OPP, ale kvůli práci bych je nemohl pořádně vykonávat a to ten státní zástupce nechtěl pochopit.“ (Marek)

„Trestní rejstřík mi přijde postavený na hlavu. Byl bych pro zrušení trestního rejstříku, nemělo by se na něj přihlížet, když člověk chce jít do práce, toto by nemělo nikoho zajímat. Mně osobně to nevadí, já si práci najdu, až budu chtít, ale mladí, kteří nemůžou najít práci, s tím mají problémy, nechcou je.“ (Martin)

„Lidé by se měli dělit na ty, co se chtějí polepšit a na ty co nechtějí. Cigáni, teda, nepřízpůsobiví toto kazí.“ (Martin)

Podle respondentů by se měly **více udělovat alternativní tresty.**

„Ale asi by se mělo dávat obecně víc TDV nebo OPP a ne hned všechny zavírat, to není k ničemu.“ (Honza)

„Dávat více OPP v nemocnicích, v domovech důchodců, v hospicích. Dávat TDV místo podmínek, ty nic neřeší a vyřešit vězení za odměny, bezdomovci chtějí do vězení za odměnu, mělo by se za to platit a měly by tam být tvrdé práce, třeba těžení uhlí.“ (Martin)

„Kdyby TDV uložoval zákon, tak by se asi soudci nemohli cítit tak důležitý jako teď, ne?“ (Tomáš)

Také vězení by mělo být **tvrdé a odstrašující s tvrdou manuální prací** a vězeň by si je měl zaplatit.

„Stupnice trestů 1, OPP 2, TDV 3, vězení s maximální manuální prací, doly, dálnice.“ (Martin)

„Vězení by se mělo dávat jen v krajních případech a měli být spíš odstrašující, nejdřív alternativní tresty a ty kontrolovat, aby se plnily, vězení člověka nepolepší.“ (Martin)

„Vězení by mělo být hlavně odstrašující a ne chápané jako ubytovna pro bezdomovce na zimu.“ (Honza)

„Jsem přesvědčený, že ti, co skončí v kriminále, by si na svůj pobyt v něm měli aspoň vydělat. Nic moc jídlo, holé stěny a každý den tvrdě makat, aspoň by se tam nechtěli ty nefachčenka furt vracet.“ (Petr)

Objevil se také jeden **kladný** názor na objektivitu **soudce.**

„Ale zas na druhou stranu, máme dnes už i soudce, kteří se zabývají, proč a jak se to stalo. Mají mozek a něco tam. Kdyby jeli soudci jenom podle paragrafů, tak by mi nenabídli TDV.“ (Tomáš)

- **Kategorie č. 4 – pomoc PMS aneb jediný byrokrat, co mě nechtěl dostat za mříže**

Při otázce, zda byl probační úředník v něčem nápomocen, si většina respondentů okamžitě vybavila **řízení před soudem. Informoval** o možnostech TDV, podal **návrh soudu**.

„Ještě před soudem jsem byl na PMS, kde mě informovali o všech možnostech, jak to se mnou vypadá a nabídli mi TDV. Za to jsem fakt vděčný, nechtěl bych do basy.“ (Marek)

„Nejdřív mi chtěli dát OPP, ale kvůli práci bych je nemohl pořádně vykonávat a to ten státní zástupce nechtěl pochopit. Nebýt probačního úředníka, tak jsem fakt šel do vězení.“ (Marek)

„Pomohl hlavně v tom, že navrhl soudu TDV nejdříve mi chtěli dát OPP, ale myslím si, že TDV je tvrdší, ale zase, kdybych měl u mekáče v oranžové vestě zametat a kolem mě všechny ty holky, tak bych se hanbou propadl, to bych fakt nedal... (smích).“ (Martin)

„Informoval mě nejdřív o všech možnostech TDV a o čem to je.“ (Michal)

Některým respondentům probační pracovník pomohl i v **konkrétních případech** během výkonu TDV, ovšem **nezmůže také všechno**.

„Pomohli mi dívat se na věc jinak a dokonce jsem se tam setkal se svým otcem a teď spolu normálně vycházíme, dřív jsme spolu nemluvili.“ (Marek)

„... no a pomohli mi taky s dluhama, zastavit jejich narůstání a sestavit splátkový kalendář, ale i tak to mám našponovaný.“ (Michal)

„Myslel jsem si, že mi spíš pomůže najít práci, ale nepomohl.“ (Honza)

- **Kategorie č. 5 - poslední varování aneb lepší než vězení**

Důvody respondentů k dodržování podmínek TDV, byly hlavně ve smyslu **obav z odnětí svobody**. Většina respondentů, kteří nezažili pobyt ve vězení, jej považují za něco **odstrašujícího**, vnímá TDV jako **poslední varování**, jsou za něj **rádi**. Hovoří o **šanci**, vězení považují za něco **stigmatizujícího** až strašidelného.

Je zajímavé, že na otázku změny v trestním řádu se respondenti, celkem tři, vyjadřovali ve smyslu, že vězení by mělo být tvrdé, nebo alespoň tvrdší, ale na druhou stranu jsou rádi, že tam nemusí.

„Asi bych se naučil věci, které ani nechci umět a ještě mít cejch, jako že jsem byl zavřenej.“ (Marek)

„A hlavně to, že bych nemohl být se synem, fakt se to teď všechno spravilo, kdybych mu zase zmizel ze života, bylo by to špatný. V kriminálu bych určitě dál fetoval a získal nové kamarády a spoustu dobřejch rad, aby mě příště nechytli. Náprava nula. Takhle ale pracuju a starám se o rodinu.“ (Marek)

„Asi by mi to ještě víc posralo život, takhle to můžu aspoň řešit ty dluhy, i když to bude trvat asi celý život, ale z basy bych platil leda tak hovno a jako nezaměstnanej pak taky.“ (Michal)

„Je to lepší, než kdybych byl ve vězení, fakt mi za to hrozilo, že půjdu do kriminálu, tak toto je lepší. ... ale je fakt, že se dnes může do basy dostat každě, za blbosti (výměna za expresivní výraz). Toto je také jako to poslední varování a o tom to je, ne?“ (Petr)

„No asi je to lepší než ve vězení. Nesdílím prostory s bystrýma hochama různých sexuální orientací a kdoví čeho ještě, asi bych se mohl vrátit trochu jinej (smích).“ (Petr)

Ti respondenti, co již ve vězení nebo ve vazbě byli, mohli srovnávat. Hodnotili **vězení** spíše jako **lepší**, **vazbu** jako **horší trest**, než TDV.

„Už jsem byl jednou ve vazbě a nic moc, je to k ničemu, nepomohlo by to, spíš bych byl furt nasraný, že mě chytli a ještě se naučil nějaké další věcičky a kdoví, jak by to bylo, až bych se vrátil.“ (Honza)

„Nemá to význam. Poznal jsem sice zatím jenom vazbu, ale i to je nanic. Nic tam s vámi nedělají. Asi bych si to odseděl a zase by se to opakovalo, nemyslel bych na to, že se dá věc řešit i jinak a možná bych se naučil i něco nového“ (Martin)

„Oproti TDV je klasický kriminál pohoda. Mám za sebou 4 roky, tak vím. Už bych to ale nechtěl, ani jedno. Někteří říkají, že to mám jednoduché, ale mám za sebou 4 roky ve vězení, to byla oproti domácímu vězení pohoda.“ (Tomáš)

„Kdysi jsem byl v base, za blbosti, jako mladej, je to tam lepší, pokud ti o nic nejde a je ti jedno, co s tebou bude dál, ale pro mě je toto teď lepší. Jako zavřenej bych toho moc neplatil a dluhy by mi rostly.“ (Michal)

- **Kategorie č. 6 – míra intenzity trestu aneb splnění vyžaduje disciplínu**

V kategorii č. 1 jsem se zabývala technickým průběhem výkonu trestu, povinnostmi, které z něj vyplývají. Tato kategorie se zabývá subjektivními omezeními, která tento trest daným respondentům přinesl. To, že se jedná o skutečný trest, není mezi lidmi tak jednoznačné. Z pohledu toho, jemuž je tento trest uložen, se jedná o **přísný trest**, který je **velkým omezením** v osobním životě. Hlavní byl pocit, že **člověk** něco **nemůže**, často se objevil termín **silná vůle**. Především mladí respondenti hodnotili intenzitu trestu jako velké omezení v jejich osobním a také společenském životě.

„...ale najednou nic nemůžeš, to co jsi dřív dělal, nesmíš. Ven s kámošema, s přítelkyní do kina, na disko. Jsi jak přivázaný, nikam nemůžeš.“ (Honza)

„I horší, spíš jsem si najednou připadal jak na vozičku, že nikam nesmím. Lákalo mě to se na to vykašlat a vyrazit s kámošema na disko.“ (Martin)

„To si piš, jednou jsem musel k doktorovi a hned z toho byl průšvih. Domácí vězení v malém panelákovém bytě je fakt krutý trest, basa je sice na první pohled drsná, ale všichni kolem tebe jsou na tom stejně, teda kromě bachařů. Doma jsi ale ty jedinej co nikam nemůže a má to neustále před očima. Mozek pak myslí na hovadiny.“ (Michal)

„Může ti to znechutit domov.“ (Tomáš)

Respondenti brali svůj trest velmi **vážně a poctivě** jej **plnili**, ale slabé chvílky je také přepadali a museli s nimi **bojovat**. Zvláště, když trest trvá již delší dobu.

„No teď v zimě to už je lepší, během léta mě to mrzelo, skoro se to ani nedalo vydržet, hned u baráku máme hospodu se zahrádkou a bylo slyšet smích, kytaru, no prostě to pak nebaví ani PC ani nic.“ (Marek)

... „Jo, hlavně, když si probační umane, že tě chce vidět okamžitě a ty za ní musíš jet jak debil, to máš chuť se na to vykašlat (výměna za expresivní výraz).(smích)“ (Tomáš)

„ Někdy je to až na hlavu, třeba když víš, že tvoje přítelkyně šla na disko s kámoškou a ty musíš sedět doma, to jsem se málem užral.“(Honza)

- **Podkategorie č. 1 – v čem je to nejvíc tvrdé aneb nejtvrdší je zákaz chlastat**

To, co se jeví některým respondentům jako nejvíce **přísné** na tomto trestu, je **zákaz požívání alkoholu**.

„Během trestu nesmím pít, ani pívko, při kontrole mi dávají dýchat, to je fakt někdy hrozné, ta chuť na pívko, když nesmím.“ (Martin)

„Ono se to nezdá, ale prdel to fakt není a hlavně to, že sedíš doma a nemůžeš si dát ani to blbé pivo z ledničky,když někdo přijde, naleje se mu a já ani ň.“ (Petr)

„Nemůžeš nikam jít, to je jasné, nesmíš ani do hospody, musíš sedět doma. Samozřejmě, můžeš to risknout, po kontrole v devět jít třeba na flám, ale co když si řeknou, že si dají přesčas? A přijdou třeba o půlnoci zas, budeš mít smolík.“ (Tomáš)

„Nejtvrdší trest je zákaz chlastat.“ (Petr)

- **Podkategorie č. 2 – hledání nových forem pro vyplnění volného času aneb co mám dělat?**

Respondenti museli začít řešit otázku volného času. Hledání **nových řešení volného času, novou formu zábavy, věnovali se více rodině, bydlení nebo jej trávili u počítače.**

„Sjížděl jsem počítač, internet, různé seznamky a pokec, facebook a jiné, i tu kdes mě chytila.“ (Michal)

„Koupil jsem si počítač a nějaké další hlouposti na zabavení.“ (Tomáš)

„Nejvíce mi pomáhal počítač, tam jsem seděl furt ...“ (Martin)

„Pc, hrál jsem hry.“ (Honza)

Také jejich okolí se snažilo jim v plnění pomáhat. Především **rodina, připomínáním** doby omezení, třeba telefonicky, **návštěvy přátel** v místě výkonu trestu apod.

„No a matka ta mě hlídala po telefonu, takovej bachař na telefoně (smích).“ (Michal)

„No asi manželka, pochopitelně, ta je fakt ráda, do hospody nesmím, sedím doma, tak aspoň dělám kolem baráku všechno co se dá. Je nuda, tak jsem sekal trávu, dřevo, sníh odhazoval, opravuju co je kde třeba a tak. Když jsem jí navrtal poličky, se kterýma mě už víc jak rok uháněla, tak byla úplně blažená (smích).“ (Petr)

„...a taky matka. Furt mi volala, jako že za 10 minut musíš být doma, kde jsi a tak. Prostě mě upozorňovala, abych byl včas doma.“ (Martin)

„Moje rodina, přítelkyně a můj syn. A nejdřív jsem hodně surfoval po internetu, ale to mě přestalo asi po měsíci bavit, to se musím už hodně nudit. A musím ti říct, že se časem začneš těšit i na tu kontrolu, jen aby se něco dělo. Ten stereotyp není nic pro mladé (smích).“ (Marek)

„... máti, ta se mě snažila zabavit, no a kámoši mě navštěvovali o víkendu. I přítelkyně. Dokonce jsme dělali i grilovačku, bez pití, to bylo takové smutné, ale aspoň něco.“ (Honza)

„... všichni si o mně jednu dobu mysleli, že jsem asi magor, protože já se vážně těšil do práce, hlavně na pondělí, už mě to zase přešlo, ale bývaly doby, kdy jsem skoro brečel, že už je pátek. Říkali, že mi to vězení leze na mozek.“ (Michal)

- **Kategorie č. 7 - TDV má svůj smysl aneb teď už sekám latinu**

V této kategorii se odráží **výchovné působení probačního pracovníka**, aniž by to dotazovaný příliš vnímal, respondenti hodnotí nejen sebe a svůj TČ v rámci společnosti, ale vyjadřují také svůj postoj k tomuto trestu, jako **výhodný pro společnost**. Z výpovědí respondentů je zřetelně cítit **vliv probačního úředníka**, zanechání stopy v jejich názorech. V některých chvílích jsem měla pocit, že spíše reprodukuje to, s čím se někde setkali, např. při schůzkách s probačním úředníkem. Velmi **silné** je odhodlání **neopakovat TČ**. A také **pozitivní vnímání** takovéto formy potrestání do budoucna pro celou společnost. Objevovaly se často termíny o **rozmlouvání a následném přemýšlení, přehodnocování pohledu**. Tato kategorie velmi souvisí s prací PMS a smyslem restorativní justice.

„Přemýšlíš o tom a tak o všem až to přehodnotíš, že to byla kravina, dřív jsem byl spíš nasraný na ty policajty, že mě chytli, říkal jsem si, že mám smůlu a litoval se, ale teď už vím, že to byla kravina a moh jsem si za to sám.“ (Honza)

„... já už teď fakt sekám latinu“. (smích) (Honza)

„Ve středisku jsem se mohl setkat i s lidmi, které jsem okrad, něco chtěli nahradit, ale když viděli, že toho lituju, že mě to mrzí a myslím to vážně, tak to ani tak moc nechtěli.“ (Marek)

„No měl by člověka napravit a to já už jsem, už za volant s alkoholem nesednu, to jako fakt.“ (Petr)

„Jo, má, ale jen pro toho, kdo to myslí vážně, já už z vězení začal nový život a přísahal jsem, že se tam už nevrátím a do tohoto jsem se dostal nevinně.“ (Tomáš)

„Smysl má, člověka to omezí, zklidní, uvědomí si to. Hodně věcí je za blbosti, třeba kvůli rozchodu s holkou, dostaneš se do vazby, pak třeba podmínku, spolupráce s psychologem je lepší.“ (Martin)

Hlavním předpokladem pro smysluplnost TDV vidí v jeho **rozumném ukládání**. Skutečně jen **vhodným pachatelům**.

„Ale jo, pro ty co udělaj blbost a fakt toho litujou, tak to smysl má, ale nesmí se to dávat každému, jako třeba tomu prvnímu, jenom aby někoho měli, takovej obejda vypitej, to mohli hned vědět, jak to dopadne a to potom je k ničemu a je z toho ostuda. Pak si i lidi myslí, že je to na nic. Jeden blb zkazí pověst většině.“ (Michal)

„Ani ne. Někteří jsou nenapravitelní. To by se mělo rozlišovat od samého začátku. Když se to dá někomu, kdo zrovna ví, že se na to vykašle, tak je to na nic (výměna za expresivní výraz) a pak se vidí jenom ty špatné příklady a začne se to celé zlehčovat.“ (Tomáš)

- **Kategorie č. 8 – když to skončí, aneb jsem prostě borec**

Tuto kategorii jsem zvolila záměrně a dodatečně, jelikož jsem z důvodu amnestie neměla možnost hovořit s jedinci v průběhu trestu. Všichni respondenti tento trest řádně vykonali nebo byli po části jeho výkonu amnestováni. Všichni měli již svůj trest za sebou nebo očekávali každým dnem rozhodnutí o odpuštění. Tudíž byla tato zkušenost pro ně již minulostí.

Většinou se objevovala **radost, úleva**, ale také **nejistota a strach**, že porušili trest, kontrolování hodinek apod.

„Super, pohoda. Ze začátku se mi ani nechtělo domů, ale teď už je to jako dřív.“ (Tomáš)

„Zvláštní pocit když to skončí, furt se díváte na hodinky a čekáte, že někdo přijde.“ (Martin)

„Je to takové divné, ještě jsem si pořádně nezvykl, čekám mobil nebo mrknu na hodinky. První sobotu jsem vzal přítelkyni na večeři a pak jsme šli do kina, ale byl jsem nervózní. Ještě teď se občas zapomenu a přemýšlím, že musím domů, makačka na bednu (smích).“ (Honza)

„Normální, už mě na noze nic netlačí (smích). A nemusím docházet na středisko.“ (Michal)

Hodně se také objevoval **pocit hrdosti na sebe sama**, že to dotyčný zvládl. **Potřeba se** nějakým způsobem **odměnit**, být v co nejbližší možné době **mimo domov, jen tak**.

„Jsem rád, že to mám za sebou a že jsem to vydržel, jsem prostě borec.“ (Honza)

„Zatím nevím, rozhodnutí mi ještě nepřišlo, ale už se těším, asi hned pojedeme někam na výlet, jako rodina a možná se s přítelkyní brzo vezmeme.“ (Marek)

„Jak došlo rozhodnutí o amnestii, byla oslava, u nás v hospodě, ale furt jsem se díval na hodinky a čekal průser, ale nebyl.“ (Petr)

„Na dovču ani na víkend jsem nikam nevyrazil, stejně nemám za co. Jenom jednou na pivo. Já budu v base až do konce života s těma dluhama.“ (Michal)

„A hned jak bude teplo, vyrazím na čund a vrátím se až druhý den.“ (Petr)

- **Kategorie č. 9 – mělo by se změnit v TDV aneb teď už jsem odborník, tak vím**

V této kategorii se odráží právě zkušenost s TDV, objevují se vlastnosti jako **nuda**, především u odsouzených, kteří v době výkonu TDV nevykonávali řádné zaměstnání.

Tato teorie vyvstala pravděpodobně, jako důsledek dlouhodobějšího výkonu TDV.

„Mělo by se to kombinovat s nějakou prací, třeba humanitární. Jako pomoc při povodních nebo třeba kombinovat s OPP a tak.“ (Honza)

„Spojit TDV s OPP, hlavně o víkendu, je fakt nuda, a z výtěžku té práce by pak mohlo být hrazeno TDV.“ (Martin)

Možná, že by to bylo dobré kombinovat třeba s OPP, nějakýma o víkendu nebo nějaké vzdělávací semináře. Je nuda.“ (Michal)

„Pokud můžou vězni ve věznici sportovat, tak bych to povolil i při TDV, jako rekreačně. Třeba v sobotu 3 hodky na sport, třeba kolo, dřív jsem jezdil. Nebo nějaká dobrovolnická práce a za odměnu volno.“ (Marek)

Také se objevovala **nedůvěra** okolí, především subjektů v trestním řízení v **do držení trestu**. A **nespokojenost** s placením poplatku za tento trest.

„Platím 1500/měsíc. To by se nemělo, sedíš doma za své a ve svém.“ (Tomáš)

„...nevěří se tomu, že to ten člověk skutečně dodrží.“ (Tomáš)

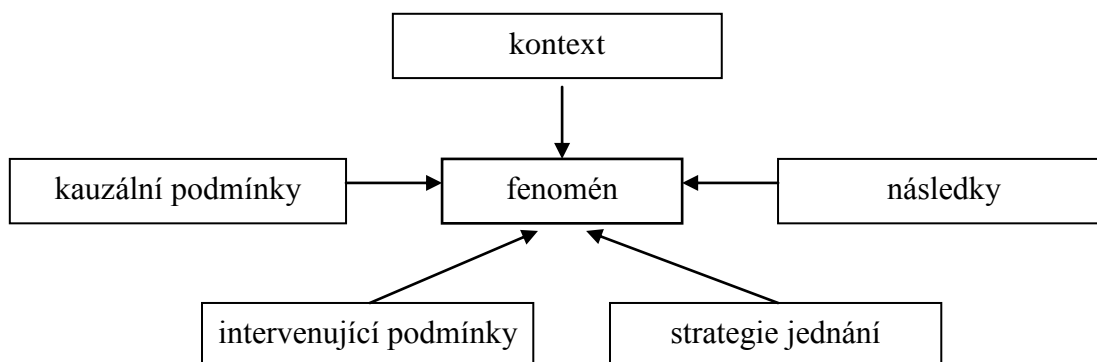
„...a nemělo by se za to platit.“ (Honza)

7.3 Axiální kódování

Tato technika by měla úzce navazovat na kódování otevřené. Axiálním kódováním jsem se pokusila rozkrýt vztahy mezi doposud získanými údaji. Dle Hendla (2005, s. 248), aby výzkumník odhalil vztahy mezi různými kategoriemi, musí zkoumat, které kombinace znaků v kategorii jsou propojené s jinou kombinací znaků v jiné kategorii.

Hendl (2005) uvádí tabulku, která znázorňuje základní axiální kódování.

Obr. č. 1 Základ axiálního kódování (Hendl, 2005, s. 250)

Zdroj: HENDL, Jan, 2005

Tímto druhem kódování bychom měli dojít k tzv. paradigmatickému modelu, který by nám měl poskytnout širší pohled na zkoumaný jev.

Kategorie určené při otevřeném kódování jsem dále rozvinula na podkategorie a opět poskládala prostřednictvím nových vazeb do nových kategorií. Kódovací paradigma zahrnuje příčinné podmínky, jev, kontext, intervenující podmínky, strategie jednání a interakce a následky.

Příčinné podmínky – jedná se o děje, jež vedou k výskytu daného jevu a podporují jej. V tomto případě se tedy jedná o kategorii: **poslední varování aneb lepší než vězení** a také kategorii: **pomoc PMS aneb jediný byrokrat, co mě nechtěl dostat za mříže**. Jedná se o prvotní formování postoje k TDV a také k probačnímu úředníkovi, ve kterém hledá pachatel původně oporu.

Jev (fenomén) – Jedná se o ústřední myšlenku, případ, událost apod., k němuž se celé dění vztahuje. Jako centrální kategorii jsem tedy zvolila **postoj odsouzeného k trestu domácího vězení**. Je to docela logické, protože celé mé výzkumné šetření bylo založeno na objasnění postojů pachatelů v trestu domácího vězení. Jev je vsazen do kontextu.

Kontext – jedná se o konkrétní soubor vlastností a podmínek jevu, které jsou v úzkém vztahu s daným jevem. Zařadila jsem sem **zkušenost z trestního řízení, aneb co bych změnil k lepšímu**, jedná se o širší kontext, do kterého spadá celé spektrum postojů vychá-

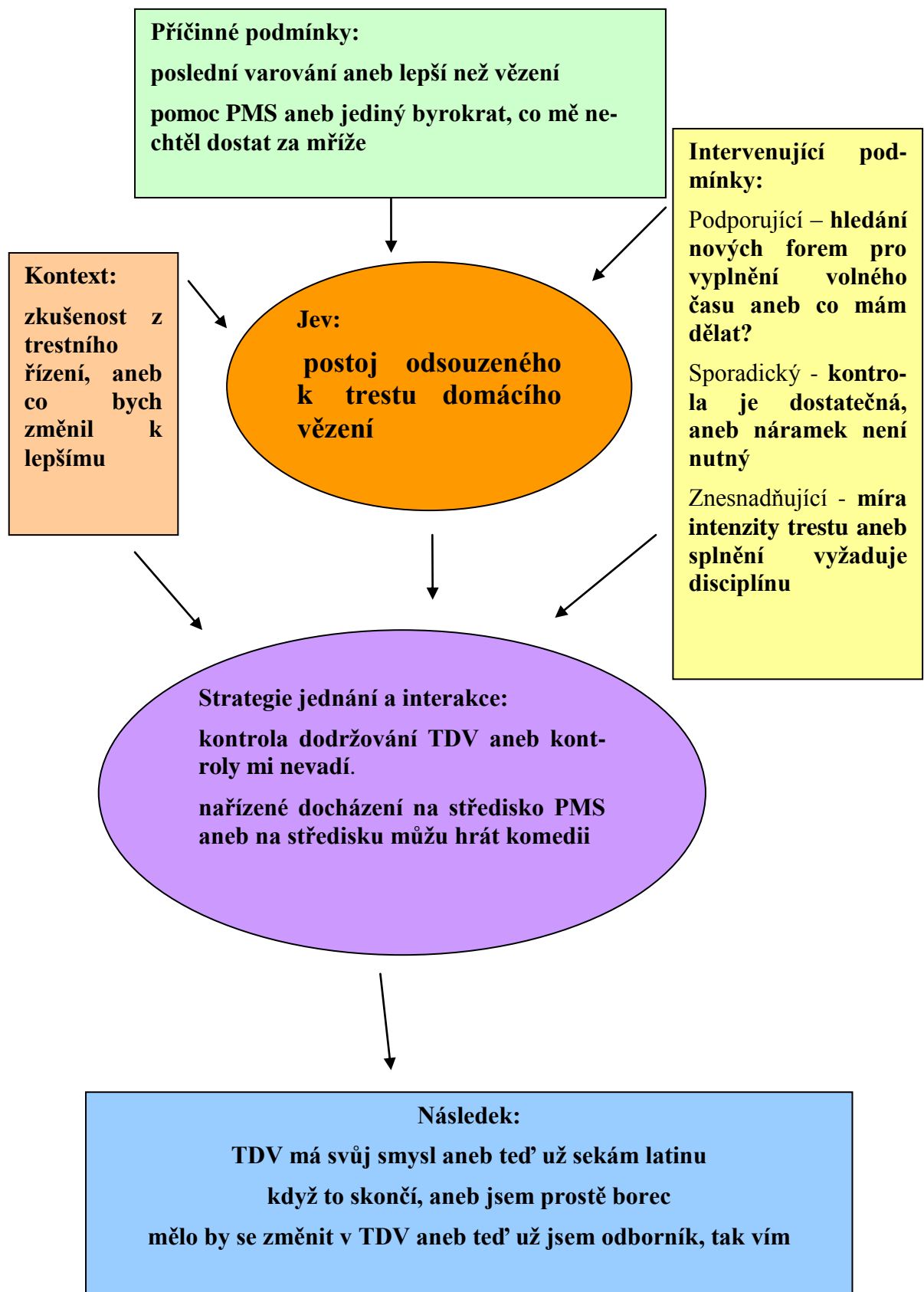
zejících nejen ze zkušeností ale také z předsudků, které se postupem času obrušují. Na těchto zkušenostech jsou následně uplatňovány strategie jednání a interakce.

Strategie jednání a interakce – jsou nezbytné pro výkon a mají za úkol zvládnutí jevu. Jedná se o záměrné i nezáměrné reakce na jev. Jedná se kategorie: **kontrola dodržování TDV aneb kontroly mi nevadí a nařízené docházení na středisko PMS aneb na středisku můžu hrát komedii**. Spolupráce s PMS je podmínkou plnění TDV. Je nutná akceptace probačního úředníka nejen jako kontrolora, ale také jako pomocníka při nařízeném docházení na středisko PMS.

Intervenující podmínky podporují nebo znesnadňují výkon strategií. Představují tak, na rozdíl od kontextu, praktické uplatňování strategií a interakcí. Podporujícími podmínkami jsou **míra intenzity trestu, aneb splnění vyžaduje disciplínu**, bylo nutné zvládnout plnění nařízení a přijmout určitá pravidla, což nebylo zrovna snadné. Za sporadický přínos považují kategorii: **kontrola je dostatečná, aneb náramek není nutný**, který není pro člověka v TDV zase až tak důležitý. Naopak podmínka, jež usnadňuje výkon strategií, je podkategorie: **hledání nových forem pro vyplnění volného času aneb co mám dělat?** Kdy se podařilo najít nové formy uspokojení trávení volného času.

Následky - výsledkem události nebo situace jsou principy plynoucí z uplatnění myšlenky restorativní justice. Uplatnění strategií jednání a interakce, tedy kontroly a spolupráce s PMS je tedy kategorie: **TDV má svůj smysl aneb teď už sekám latinu**, v této kategorii se výrazně odráží vliv probačního úředníka, odhodlání respondentů nekonat již trestnou činnost a celkově pozitivně vnímaný TDV, dále kategorie: **když to skončí, aneb jsem prostě borec**, ukončení trestu, ať již jeho řádným splněním nebo amnestováním završilo utváření postoje k tomuto trestu. A kategorie: **mělo by se změnit v TDV aneb teď už jsem odborník, tak vím**, jež v sobě odráží neopakovatelné prvky autenticity právě díky vlastní zkušenosti. V této kategorii se poněkud vytrácí ona původní myšlenka TDV, že má být vlastně trestem.

Obr. č. 2: Paradigmatický model axiálního kódování

7.4 Selektivní kódování

Jedná se o třetí, závěrečnou část kódování v zakotvené teorii. Od kódování axiálního se liší především větší mírou abstrakce kategorií. „Selektivní kódování představuje další fázi přezkoumávání dat a kódů a jejich selektivní zpracování. Výzkumník hledá případy, jež ilustrují témata, provádí porovnávání a kontrasty. Začíná s tím tehdy, když má dobře vyvinuté koncepty a kategorie.“ (Hendl, 2005, s. 251)

Účelem této závěrečné fáze kódování, která vychází z kódování axiálního, je určit jednu centrální kategorii (core category), kdy jsou ostatní kategorie v určitém vztahu k této kategorii. Na základě určení centrální kategorie se následně sestavuje kostra příběhu.

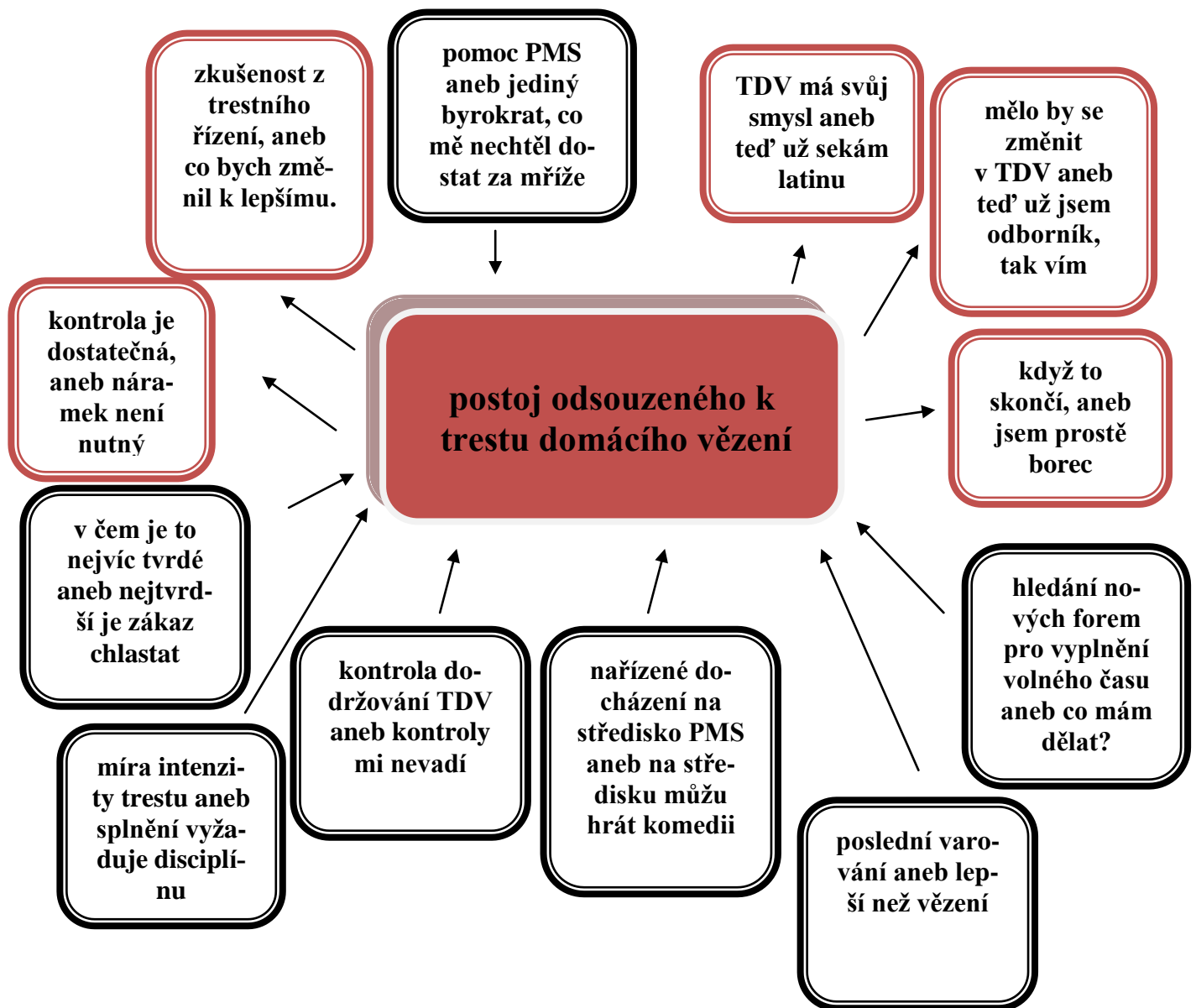
Ve svém výzkumu jsem jako centrální kategorii označila **postoj odsouzeného k trestu domácího vězení**.

Obvykle se za centrální kategorii označuje zkoumaný jev a na základě paradigmatického modelu axiálního kódování se utváří následující paradigmatický model kódování selektivního. (Švaříček a Šedřová, 2007, s. 233)

„Následky mohou být skutečné nebo potencionální, dochází k nim v současnosti i v budoucnosti. Následky jednoho souboru jednání se mohou stát součástí podmínek (stejně jako kontextu nebo intervenčních podmínek), které ovlivňují sekvenčně následující soubor jednání nebo interakcí – nebo dokonce i části podmínek, které následují v dalších krocích. To znamená, že to, co je v jednom okamžiku následek jednání nebo interakce, se může v jiném okamžiku stát součástí podmínek dalšího jednání.“ (Strauss a Corbinová, 1999, s.78)

Ve fázi selektivního kódování jsem tedy upustila od paradigmatického modelu a vytvořila jsem nové schéma selektivního kódování. Za centrální kategorii jsem si určila zkoumaný jev, který souvisí se všemi vytvořenými kategoriemi. Ostatní kategorie jsem pomocí šipek uvedla ve vztahu k této centrální kategorii. Šipky směřující k centrální kategorii přispívají k jejímu vývoji a naopak šipky směřující od ní, jsou jejím důsledkem. Tento proces analýzy je označován jako neprogresivní pohyb.

Obr. č. 3 Schéma selektivního kódování

Zdroj: vlastní výzkum 2013

Na základě svého selektivního schématu jsem se pokusila o vyložení **Kostry analytického příběhu**:

Z analýzy dat je možné vyzorovat celkově pozitivní postoj k trestu domácího vězení u všech respondentů. Postoje pachatelů, kterým byl uložen trest TDV se v souvislosti s výkonem tohoto trestu ale mění. Variují především v závislosti nad tím, v jaké fázi trestního řízení se dotyčný nachází a jakou dobu a v jakých podmínkách trest vykonává. Za počátek vzniku nějakého obecného postoje by se dala označit zkušenost, vlastní spáchaný trestní čin a následné trestní řízení, obavy z odnětí svobody a také první setkání s probačním úředníkem. Dotyčný se dozvídá první informace o možnostech tohoto potrestání a svých povinnostech v rámci tohoto trestu. Na základě výkonu trestu samotného se postoj dále vyvíjí zcela zásadně a specificky. Především na intenzitu a tvrdost trestu samotného. Jež vychází z prožívané zkušenosti. Objevuje se spousta návrhů na vylepšení a doplnění v tomto trestu směrem k výkonu. Především vylepšení k pohodlí odsouzeného.

Jako ambivalentní se jeví postoj odsouzeného k probačnímu úředníkovi. Probační úředník je ve výsledné fázi chápán stejnou měrou jako kontrolor i jako pomocník. Ve fázi před soudním rozhodnutím spíše jako pomocník, po soudním rozhodnutí spíše jako kontrolor. Také se objevuje, jako obtěžující faktor, docházení na středisko PMS. **Právě v tuto chvíli je postoj odsouzeného k TDV ovlivňován velmi intenzivně.** S postupem času a trvání trestu, kdy se již vytvořil nějaký vztah mezi subjekty, se ovšem tento postoj zase přiklání k pozitivní rovině. Odsouzený začíná chápat smysl docházení a uznává, že probační úředník ovlivnil jeho pohled na sebe sama, své okolí a trestnou činnost a je rozhodnutý již žádnou trestnou činnost nevykonat. Žít v souladu s pravidly společnosti.

Postoje, jež se v zásadě nemění nebo se spíše utvrzují ve své intenzitě i v budoucnu, je názor na vlastní zkušenost v trestním řízení. Převládá přesvědčení o nedůvěře subjektů v trestním řízení, o předsudcích vůči pachatelům a o tom, že se jim obecně nevěří, že uložený trest řádně vykonají. A také obava z možného odnětí svobody. Neurčitý postoj je k výkonu kontroly TDV prostřednictvím elektronického monitoringu. Velmi záleží na tom, zda byl během výkonu použit, či nikoli. Obecně se jeví samotným odsouzeným spíše jako zbytečný.

Po ukončení trestu TDV se končí i proces utváření postoje k dané zkušenosti. Je v tu chvíli velmi silný, až euforický. Ovlivňuje jej hrdost na sama sebe a radost z opětovného „získání svobody“. Všichni respondenti jsou přesvědčeni o smyslu ukládání alternativních

opatření, chápou je jako lepší nejen pro sebe, ale i pro společnost obecně. Kdy odnětí svobody skutečný problém neřeší a viníka nepolepší, kdežto alternativní tresty, konkrétně trest TDV ano. Což vyplývá z jejich výpovědí, že oni sami si svou chybu uvědomili, poučili se z ní a již ji nebudou opakovat.

7.5 Shrnutí

Cílem mého výzkumného šetření bylo poukázat na problematiku relativně nového, alternativního trestu, trestu domácího vězení, z perspektivy těch, kterým byl tento trest uložen. Předmětem mého šetření bylo zkoumání postojů u výše uvedených subjektů k tomuto typu trestu. Postoj je jedním ze základních témat sociologie a sociální psychologie. Vyjadřuje vztah k něčemu nebo způsob hodnocení něčeho. Zajímalo mne především, z čeho jsou utvářeny a jak se vyvíjí postoje těch jedinců, kterým byl udělen trest TDV.

Mé výzkumné šetření bylo kvalitativně orientováno. Což mi umožnilo jít více do hloubky dané problematiky a podrobněji se jí věnovat, neboť při takto orientovaném výzkumu do něj vždy vstupuje i výzkumník a stává se také subjektem výzkumu. Metodou mého výzkumného šetření byl rozhovor. Ten jsem následně realizovala s šesti respondenty, jež odpovídali danému předpokladu, měli osobní zkušenost s TDV. Na základě analýzy uskutečněných rozhovorů s odsouzenými k TDV, ačkoli se jedná o malý a velmi specifický vzorek, jsem se pomocí zakotvené teorie pokusila odkrýt postoj těchto subjektů k tomuto trestu a odpovědět na mou výzkumnou otázku: **jaký postoj zaujímají k trestu domácího vězení, ti kterým byl uložen?**

Z této analýzy je možné vypozařovat, že postoj dotazovaných subjektů k trestu TDV se neustále mění a vyvíjí. Zcela utvořen je až po ukončení trestu. Také je utvářen z několika komponent, které během výkonu trestu varují.

Ve své diplomové práci jsem se nejprve zaměřila na **postoj odsouzeného k probačnímu úředníkovi**. Tento postoj se mi během analýzy dat začal jevit jako velmi zásadní.

Tento postoj je více či méně ambivalentní během celého procesu trestního řízení vyplývá podle mého názoru především z autority probačního úředníka. Respondenti nejčastěji uvedli, že nevnímají probačního úředníka jako součást soudu, ale jako toho, kdo je chce před tímto uchránit. Zasazoval se o změnu trestu, informoval je o těchto možnostech, pomáhal mu splnit předpoklady pro uložení (Marek, Michal, Martin). V té době byl přítelem mezi nepřáteli. Naopak po rozhodnutí, je probační úředník ten, jež kontroluje výkon trestu,

který ovšem nespočívá jen v kontrolách dodržování TDV, ale zahrnuje také nařízené docházení na středisko PMS, což již někteří respondenti berou spíše jako něco navíc (Michal, Tomáš). To se jim stává obtěžujícím a zbytečným, zvláště pokud nemá probační úředník dostatek času nebo pochopení pro potrestaného, na což si respondenti stěžovali (Martin, Michal, Tomáš a Petr).

Většina respondentů ovšem na druhou stranu vítala setkání s probačním úředníkem na středisku i proto, že si mohli s někým o svém životě a svých problémech promluvit (Petr, Martin, Marek, Honza). Největší moc ovlivnit postoj pachatele k trestné činnosti má probační úředník právě v této chvíli, ovšem velmi záleží na jeho kvalitách a přístupech k odsouzenému. Na přirozené autoritě, kterou se někteří snaží nahradit autoritou vycházející od soudu, pro usnadnění přístupu, na což si velmi stěžovali dva respondenti (Tomáš a Marek). Jeden respondent (Tomáš) se dokonce vyjadřoval o velmi arogantní probační úřednici, jež mu neustále vyhrožovala mařením úředního rozhodnutí. Práce pracovníků PMS je často vykonávána v časovém napětí a celkově jsou pracovníci PMS přetížení a nemají dostatek času věnovat se všem klientům dostatečně. Což se dotýká na jednu stranu snaží chápat (Petr), ale na druhou se jich to dotýká. V některých případech se projevuje přetíženost úředníka, podle respondentů (Tomáš, Honza), v negativním pohlížení na klienty samotné – jsou vnímáni jako nespolupracující a nemotivovaní.

V závěru výkonu trestu, kdy si již respondenti získali důvěru probačního úředníka a po ukončení trestu, kdy se „osvědčili“, se tento, spíše negativně vyvíjející se postoj zjemňuje, dochází k uznání práce probačního pracovníka a pochopení konkrétního smyslu, již není tento postoj tak kritický a vrací se zpět do pozitivní roviny. Všichni respondenti se shodli na tom, že práce probačního úředníka je důležitá a všichni respondenti, kromě jednoho (Tomáše), který zaujal negativní postoj ke všem státním institucím, potvrdili, že pro ně byla spolupráce s probačním úředníkem přínosem. Již nechápou probačního úředníka jako toho kamaráda, jež je zachránil, prvotní nadšení je již pryč, ale o to více chápou probačního úředníka jako zkušeného profesionála, jež jim dokázal pomoci.

Druhou oblastí, jež jsem se zabývala, je **postoj ke kontrole výkonu trestu samotného**. Všichni respondenti shodně uvedli, že fyzické kontroly jsou pro ně dostačující. Elektronický monitoring je spíše zásadní pro ty, co tento trest ukládají a pro ty, co o něm hovoří, než pro ty, jež tento trest vykonávají. Takto se vyjádřili téměř všichni respondenti. Namátkové kontroly jsou pro ty, jež tento trest vykonávají a berou jej vážně, což oni podle svých tvrzení skutečně jsou, dostačující. Dotyčný, jenž vykonává tento druh trestu, skutečně neví,

kdy se kontrola objeví a netroufne si toto riskovat (Tomáš, Petr, Marek). Tento typ fyzické kontroly se dokonce některým odsouzeným (Martin, Tomáš) jeví i jako horší, než samotné elektronické monitorování. Jeden respondent (Martin) jej dokonce považuje až za přílišné omezení svobody.

O elektronickém náramku se vyjadřovali ti, co jej během trestu neměli, jako o zbytečném. Ti co jej měli, jej respektovali. Jeden respondent (Marek) mohl zhodnotit oba přístupy, kdy výhodu elektronického monitoringu spatřoval pouze v tom, že jej probační úředník nebudil několikrát za noc z důvodu kontroly plnění výkonu trestu.

Považuji za zajímavé, že noční kontroly i několikrát za noc, vykonávané probačním úředníkem, respondenti všichni respektovali, jako součást trestu, ale s docházením na středisko PMS již měli občas potíže a bylo jim nepříjemné. Jeden respondent (Martin) dokonce navrhoval, že probační úředník by měl chodit spíše za ním, než on na středisko.

Také jsem se zabývala **postojem k TDV jako alternativou k odnětí svobody**. Byť všichni respondenti vyjadřovali obavy nad svým osudem v případě jejich uvěznění a TDV chápali jako lepší variantu, i přesto zastávali názor, že vězení by mělo být tvrdší, s tvrdou manuální prací a odstrašující. Vězení jako takové, dnes potenciálního zločince neodradí od trestné činnosti a naopak jsou jedinci, kteří se tam rádi vracejí (Martin, Petr). Tomu by se podle respondentů dalo předejít větším počtem ukládání alternativních trestů a zpřísnění režimu ve věznicích (Petr, Honza, Martin).

Ti respondenti, kteří již měli zkušenost s trestem odnětí svobody (Tomáš a Michal), hodnotili vězení jako lehčí variantu trestu, v porovnání s TDV, ale i přesto byli rádi, že do vězení opět nemusí. Ti respondenti, jež měli zkušenost s vazbou (Honza a Martin), hodnotili TDV jako lepší variantu výkonu trestu.

Po zkušenosti s tímto trestem, všichni respondenti uznali, že není tak snadné jej vykonat a nabízeli například kombinovat jej s možností nějaké humanitní práce nebo OPP (Honza, Martin, Michal), neboť zažívali pocity nudy. Nebo za řádné plnění určitá propustka o víkendů na sport (Marek).

Respondenti byli nuceni si během výkonu trestu hledat nové, alternativní řešení, formy využití volného času, což v některých případech vedlo ke zkvalitnění rodinných vazeb (Marek, Petr, Honza).

Nutno zmínit, že pro všechny respondenty bylo největším trestem během výkonu TDV, zákaz požívání alkoholických nápojů. Toto opatření hodnotili všichni respondenti jako nejtvrdší na celém jejich výkonu trestu.

Poslední oblastí, která mne zajímala, zda **je tento trest dostatečně motivující pro odsouzené**. Zda je schopen je odradit od případné další trestné činnosti. V tomto bodě se všichni respondenti svorně shodli v tom, že jsou pevně přesvědčeni o tom, že se již do rozporu s trestnou činností nedostanou.

Na příkladech svých respondentů, byť se jednalo jen o malý vzorek, bylo patrné, že svůj trest TDV berou všichni velmi vážně, byť se zdál některým z nich vůči jejich prohřešku až příliš tvrdý (Honza, Michal, Petr).

Jelikož všichni respondenti, již měli svůj trest řádně vykonán, nebo byli amnestováni, hovořili o sobě s jistou dávkou hrlosti, že to zvládli. Že i přes prvotní nedůvěru okolí (Tomáš) a občasné pocity marnosti (Martin, Honza), obstáli. Také ale všichni respondenti hovořili o pocitu nejistoty, který měli, když po skončení trestu, vyrazili poprvé do společnosti. Měli obavy, zda je někdo ještě nebude kontrolovat.

Jeden respondent (Petr) dokonce i po ukončení trestu, o něm neustále hovořil v přítomném čase.

Shrnutím těchto oblastí jsem dospěla k zjištění, že postoj odsouzených k trestu TDV se jeví jako kladný, přijímají jej raději, než odnětí svobody, vykonávají jej více či méně bez výhrad, ale svědomitě. Chápu jej jako smysluplný, byť je pár vylepšení ve prospěch odsouzených napadalo. Jeví se jim jako tvrdý, především z pohledu k jejich trestné činnosti. Motivace ke splnění uloženého trestu může mít vícero podob, strach z odnětí svobody, ze stigmatizace, ztráta kontaktu s rodinou, ztráta zaměstnání. Respondenti byli nuceni si během výkonu trestu hledat nové, alternativní řešení, formy využití volného času, což v některých případech vedlo ke zkvalitnění rodinných vazeb. Pozitivně na respondenty také působily kontakty s probačním úředníkem, které byly někdy ale vnímány jako obtěžující. Zde velmi záleží nejen na odsouzeném samotném, ale také na postoji probačního úředníka. Smysl TDV ale vidí odsouzení k tomuto trestu právě v konzultacích s probačním úředníkem, s kterým si mohou pohovořit o své situaci a svých názorech. Tyto rozhovory na ně působily kladně. Svůj trest brali všichni respondenti vážně a netroufali si jej porušit, ať už z obavy před uvězněním nebo ze zklamání okolí. Kontroly považovali všichni za dostačující. Namátkové kontroly hodnotily jako opravdu nevyzpytatelné a respondenti nehodla-

li riskovat, že by je kontrola nenašla v nařízený čas doma. O elektronickém náramku se vyjadřovali ti, co jej během trestu neměli, jako o zbytečném. Ti co jej měli, jej respektovali. Jeden respondent mohl zhodnotit oba přístupy, kdy výhodu elektronického monitoringu spatřoval pouze v tom, že jej probační úředník nebudil několikrát za noc z důvodu kontroly plnění výkonu trestu.

V závěru trestu a po jeho ukončení jsou všichni respondenti přesvědčeni, že se již do rozporu se zákonem nikdy nedostanou a budou respektovat pravidla společnosti.

Zda je tento postoj trvalý, ukáže až čas.

Považuji ale za nutné zdůraznit, že uvedené závěry této práce jsou platné pouze pro výběrový soubor a nelze je zobecnit na všechny odsouzené k TDV.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Toto doporučení vychází především z mého individuálního vyhodnocení získaných dat.

Pro mne samotnou již tato práce přínosem byla. Především sběr dat samotný. Informace, které jsem během psaní své diplomové práce získávala, mě podnítily k úvahám nejen o smyslu TDV, ale i k zamyšlení se nad celou naší společností.

Během rozhovorů a následné analýze dat jsem zjistila rozdíly v postojích potrestaných během výkonu trestu k probačním úředníkům. V prvním momentě je postoj potrestaných k probačnímu úředníkovi víceméně kladný. Poté se většinou postoj k tomuto úředníkovi mění. V návaznosti na toto zjištění bych doporučovala větší spolupráci mezi orgány činnými v trestním řízení. Nevyčleňovat PMS z těchto součinitelů, ale naopak posilovat autoritu této organizace v rámci trestní justice. Tuto situaci by mohlo vylepšit například objektivní medializace PMS, ne pouze poukazovat na špatné příklady.

Probační úředník, jako zástupce společnosti, nemá lehkou úlohu, stojí na straně státu a zákona a to jej zavazuje k dodržování určitých norem a pravidel, ale zároveň to ztěžuje jeho práci s klienty. V teoretické části své práce jsem popsala ideální stav, jak by měla spolupráce mezi klientem a probačním úředníkem vypadat, ale tak jako v každém jiném vztahu mezi osobami, i zde do něj vstupují účastníci jako individuality. Probační úředník by si měl zachovávat svou profesionalitu, ale také přichází do styku s různými typy klientů, ne každý je ochoten spolupracovat, v některých případech se může cítit i ohrožen, někdy také například bezmocný, někteří klienti lžou, neplní své povinnosti a nemají zájem o pomoc a probačního úředníka se snaží spíše využít. Pro probačního úředníka je někdy těžké zaujmout ke klientovi takový postoj, aby komunikace s ním byla efektivní a smysluplná. Musí s ním jednat individuálně, jelikož na každého platí něco jiného, vyvážit míru respektu, která je adekvátní. Po několika špatných zkušenostech může dojít k přesvědčení, že jeho práce nemá smysl, že klienti o pomoc nestojí a může k novým klientům zaujmout již na počátku nepřátelský postoj. Omezuje své činnosti pouze na kontrolu a předepsané postupy a následnou nechuť a neochotu ke spolupráci připisuje opět klientům samotným. Tím se poté celá spolupráce vzdaluje svému cíli.

Doporučovala bych v tomto směru různé formy supervize, semináře s tématy psychohygieny a společné setkávání pracovníků PMS, kde budou moci hovořit o tom, jak oni sami vnímají spolupráci s klienty. V rámci prevence syndromu vyhoření bych doporučovala

zvýšenou péčí o zaměstnance nejen na poli sociální práce v oblasti justice, ale v oblasti sociální práce celkově.

Především by se mělo dbát na dobrou spolupráci mezi institucemi a všemi subjekty vstupujícími do případů, podpora ze strany nadřízených, dobré pracovní zázemí a v neposlední řadě také motivující finanční ohodnocení.

Další mé doporučení se týká elektronického monitorování.

Informace o tom, že monitoring není, zlehčují tento typ trestu, fyzickým kontrolám se obecně nevěří stejně, jako tomu, že dotyčný samotný trest vykoná. Pokud bych měla navrhnout řešení této situace, doporučovala bych zavést elektronický monitoring. Nemyslím si ale, že toto je nezbytně důležité pro samotný výkon trestu, ale v danou chvíli se toto řešení jeví jako nejlogičtější varianta kontroly odsouzených a samotný trest domácího vězení by toto zefektivnilo a posunulo jej to na vážnější úroveň. Možná bych doporučila i slepé náramky, o čemž by nikdo nevěděl a kontrola ze strany PMS by mohla být stejná jako doposud. Je však také pravdou, že pokud by se probační úředníci museli méně věnovat kontrole výkonu trestu, měli by poté více času na samotnou práci s klienty.

Názory odborníků i laické veřejnosti na smysl a efektivitu TDV vždy skončí u problému s kontrolou TDV. Všeobecně se prostě nevěří, že kontrola pouze namátková, lidskou jednotkou může být dostatečná. Sama jsem do této doby také zastávala názor, že účinná kontrola může probíhat pouze prostřednictvím elektronického monitorování. Mohu s jistotou ale říci, že můj postoj na tuto problematiku se změnil.

Dále bych doporučovala v návaznosti na zjištěné výsledky výzkumného šetření další podrobné výzkumy v tomto směru. Většina výzkumů z oblasti PMS se týká spíše jejich pracovníků a jejich názorů k dané problematice. Za klienty PMS hovoří pouze statistická čísla, za kterými se člověk ztrácí a o samotné klientele nepoví zhola nic.

Přestože analýza vztahu respondentů – jako nedobrovolných, dospělých klientů PMS k probačnímu úředníkovi, nebyla původně záměrem tohoto výzkumného šetření, stala se v konečném důsledku jeho nedílnou součástí. A zároveň námětem pro další zkoumání.

Na příkladu mých respondentů, i přes určité nedostatky své práce, které spatřuji především v nízkém počtu respondentů a omezené optice specifických osob k dané problematice, však shledávám zjištěné informace dostatečné k tomu, aby byla tato práce předložena střediskům PMS jako výzva k dalšímu, již konkrétnějšímu výzkumnému šetření.

Uvědomuji si, že pro komplexní představy o postojích odsouzených k TDV by bylo zapotřebí rozsáhlejšího sběru dat s větším množstvím respondentů. Ale již tyto získané názory, získané prostřednictvím uskutečněných rozhovorů, poukazují na důležitost sociální práce v oblasti justice.

ZÁVĚR

O tom, že svou diplomovou práci hodlám věnovat problematice TDV jsem věděla již dlouho. Tento trest mne oslovil od samotného počátku svého vzniku. Věřila jsem v jeho smysluplnost a účinnost. Jak v jeho možnou resocializaci a nápravu pachatelů, tak i v jeho úspornost státnímu rozpočtu. Někdy jsem ale měla pocit, že tento názor sdílím úplně sama.

Naše „bezvadná“ společnost je totiž k hříšníkům velmi kritická, až zdá se, tvrdá. Většinou se lze setkat spíše s příznivci obnovení trestu smrti, mrzačením až po práce v uranových dolech. Trest domácího vězení, je chápán spíše jako výsměch společnosti.

Důsledky mrzačení, jako následnou zátěž do sociálního systému v rámci následné výplaty invalidního důchodu a neschopnosti vykonávat plnohodnotně zaměstnání nechám v této chvíli v úrovni filozofických úvah, jako prostor k zamyšlení nad striktními opatřeními. Ale troufám si říci, že tudy cesta nevede.

Lidé jsou schopni velmi rychle a jasně odsoudit na základě několika málo indicií, které se k nim navíc dostávají ještě v neúplné podobě především skrz média, ale okamžitě mají jasno, co s hříšníkem. Ale již si neuvědomují, že hranice, za kterou se lze dostat na onu pomyslnou druhou stranu, je velmi tenká. Překročit hranu zákona je někdy okamžikem jen několika málo vteřin, které se již nedají vzít nikdy zpět.

Nelze se ale tomuto postoji zase až tak divit. Neboť veřejnost nemá dostatek objektivních informací. A stát si neustále myslí, že občané si sami budou hledat informace a sami se budou zajímat o veškeré novinky, z každého oboru. Proto se ani nesnaží přiblížit myšlenku restorativní justice veřejnosti.

Alternativní tresty a s nimi spojená činnost probační a mediační služby je pro mnohé lidi oblast zcela neznámá. Toto stanovisko zastávám na základě vlastních zkušeností. Mnoha lidem pak připadají alternativní tresty spíše jako výhoda pro pachatele, než jako účinný trest a trest domácího vězení spíše chápou jako vtip. A vybaví si jej jen v souvislosti s mediálně zmiňovaným chybějícím monitoringem. Následně se stávají kritickými k celému trestnímu řádu. Jako jedinou možnou smysluplnou odplatou za spáchaný trestný čin se jim jeví trest odnětí svobody. Mnohdy ani samotní pachatelé nevědí, že v našem trestním řádu existují i jiné formy potrestání, než jen klasický trest odnětí svobody.

Probační a mediační služba je často prezentována spíše jako další byrokratický úsek, který musí daňoví poplatníci živit. Samozřejmě se spoustou lenivých, neschopných a dobře placených úředníků.

A co tolik diskutovaný monitoring? Já osobně jsem pro jeho zavedení. A to z jednoho prostého důvodu. Bez onoho magického náramku tento trest nebude nikdy brán vážně. Samotným odsouzeným k ničemu až tak moc nebude, ale důvěra v tento trest stoupne, nejen u těch, jež tento trest ukládají, ale i v očích laické veřejnosti. Ovšem je pravdou, že pokud by se tento trest měl ukládat častěji, tak jak bylo původně zamýšleno, až tisícovce pachatelů ročně, nebylo by nejspíš již v silách PMS účinně kontrolovat všechny odsouzené a elektronický monitoring bude skutečně potřebný. Proto by se s jeho konečným zavedením již nemělo více otálet.

I tato skutečnost spíše naznačuje, že alternativním trestům se ve smyslu jejich potřebnosti nedostává velké důvěry. Důvěra v ně je menší, než důvěra v systém vězeňství, do jehož rozpočtu je společnost za účelem rozšiřování jeho kapacity ochotna každoročně přidávat více než stovky milionů.

Troufám si ale tvrdit, že pravý rozmach alternativních trestů naši republiku teprve čeká. Musíme k tomu jen postupně dozrát. Trest odnětí svobody ale v našem trestním řádu stále převažuje. Kvalitní školení probačních pracovníků a zjednodušení administrativy je dalším správným krokem, kterým se naše trestní právo ubírá. Jde to sice pomalu a na ideální svět si budeme muset ještě dlouho počkat, ale i malými krůčky se dá dojít k cíli.

Avšak trest odnětí svobody nelze samozřejmě zcela zavrhnout. Neboť se budou ve společnosti vždy vyskytovat jedinci, kteří budou páchat závažnou trestnou činnost, před nimiž bude nutné ostatní jedince chránit a samotným pachatelům bránit v páchání další trestné činnosti. Měly by být ale uplatňovány jako „**ultimo ratio**“, jako poslední možné řešení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ASHWORTH, Andrew, 2005. *Sentencing and Criminal Justice*, 4.ed. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 9780521674058.
- [2] ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol., 2008. *Sociální ochrana, terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o. ISBN 978-80-7380-138-0.
- [3] DOUBRAVOVÁ Dagmar et al., 2001. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici – Institut pro probaci a mediaci. ISBN 80-902998-0-6.
- [4] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.
- [5] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-303-X.
- [6] HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
- [7] HOLÁ, Lenka, 2001. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3134-6.
- [8] KALVODOVÁ, Věra, 2002. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestně-právních sankcí*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3025-9.
- [9] KARABEC, Zdeněk, 2003. *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-7338-021-8.
- [10] LATA, Jan, 2007. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86920-24-5.
- [11] MATOUŠEK, Oldřich, 2005. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-0.
- [12] NAKONEČNÝ, Milan, 2009. *Sociální psychologie*. ISBN 78-80-200-1679-9.
- [13] STRAUSS, Anshelm a Juliet CORBINOVÁ, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert. ISBN 80-85834-60-X.
- [14] ŠČERBA, Filip, 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-68-4.

- [15] ŠTERN, Pavel, Lenka OUŘEDNÍČKOVÁ a Dagmar DOUBRAVOVÁ, 2010. *Probace a mediace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-757-2.
- [16] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [17] *Velký sociologický slovník*, 1996. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
- [18] VĚTROVEC, Vladislav, Libor NEDOROST a Zdeněk SOVÁK, 2002. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-864-432-32-7.

Elektronické zdroje

- AKTUÁLNĚ, ©1999-2013. *Nejvyšší trest pro domácího vězně*. [online]. [cit. 2013-01-03]. Dostupné z: <http://rocenka.aktualne.centrum.cz/2010/clanek.phtml?id=684849>
- AKTUÁLNĚ, ©1999-2013. *Domácí vězni už ušetřili státu dvacet milionů korun*. [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=697923>
- FINDLAW, ©2013. *Curfew Laws*. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://criminal.findlaw.com/criminal-charges/curfew-laws/?DCMP=ADC-PUB_GenLaw-Curfew&HBX_PK=curfew+laws
- KOHOUTEK, Rudolf, 2009. *Postoje a vztahy, sociální motivovanost*. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0811/postoje-a-vztahy>
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. ©2010. *Sbírka zákonů*. [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, ©2009. *Reforma justice*. [online]. [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://www.reformajustice.cz/cz/trestni-zakonik/obecne-o-trestnim-zakoniku/>
- PMS ČR, ©2002. *Základní dokumenty*. [online]. [cit. 2012-12-12]. Dostupný z: <http://www.pmscr.cz/zakladni-dokumenty>
- PMS ČR, ©2010. *Domácích vězňů je první stovka, ušetřili za půl věznice*. [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/aktuality/vse/>
- PMS ČR, ©2011 *Domácí vězení: Ministerstvo navrhuje změny*. [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/aktuality/domaci-vezeni-ministerstvo-navrhuje-zmeny>
- PMS ČR, ©2002. *Poslání a cíle Probační a mediační služby České Republiky*. [online]. [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>

PMS ČR, ©2010. *Trest domácího vězení*. 2010. [online]. [cit. 2013-01-11]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni-2/>

REFORMA JUSTICE, 2009. *Trestní zákoník* [online]. [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.reformajustice.cz/cz/trestni-zakonik/obecne-o-trestnim-zakoniku>.

Zákony

ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). Dostupný z: <https://www.pmscr.cz/zakladni-dokumenty/>

Další zdroje

Výroční zprávy střediska PMS ČR ve Zlíně za rok 2010 – 2011.

Výroční zpráva PMS ČR za rok 2012.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
AT	Alternativní trest
ČR	Česká republika
Kč	koruna česká
OPP	Obecně prospěšné práce
PMS	Probační a mediační služba
Pozn.	poznámka
Sb.	Sbírka
TDV	Trest domácího vězení
TČ	Trestný čin

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 01.	Základ axiálního kódování	63
Obr. 02.	Paradigmatický model axiálního kódování	65
Obr. 03.	Schéma selektivního kódování	67

SEZNAM TABULEK

Tab. 01.	Stav ke dni 1. 12. 2011	35
Tab. 02.	Stav ke dni 31. 08. 2012	35

SEZNAM PŘÍLOH

P I	Průvodní dopis
P II	Rozhovor
P III	Rozhovor
P IV	Rozhovor
P V	Rozhovor
P VI	Rozhovor
P VII	Rozhovor
P VIII	Vývoj TDV prosinec 2011 – srpen 2012

Dobrý den vážení a milí,

Jmenuji se Pavla Nevjelíková, je mi 32 let, studuji na UTB ve Zlíně, v magisterském kombinovaném programu, obor Sociální pedagogika. Obracím se na Vás s velkou prosbou, která se týká všech, kteří jste prošli trestem domácího vězení nebo jim procházíte. Chtěla bych Vás požádat o rozhovor, který bude součástí mé diplomové práce: **Postoje pachatelů k uloženému trestu domácího vězení.**

Rozumím i tomu, že je to pro Vás obtížné z hlediska času. Přizpůsobím se Vám. Zde je můj e-mail pro další komunikaci: domacivezeni@email.cz. Napište mi prosím a já Vám ihned odpovím a domluvíme se na dalším postupu. Pokud by Vám více vyhovoval spíše videohovor, napište mi prosím na Skype: **domacivezeni**.

Je jen na Vás, zda budete ochotni o výkonu trestu se mnou hovořit, ale byla bych Vám velmi vděčná za jakékoli informace, které mi poskytnete.

V žádném případě se Vás nechci ptát na informace z Vašeho soukromí, spíše mne zajímá Váš obecný pohled na samotný trest domácího vězení. Např.: považujete trest domácího vězení za skutečný trest? Vyžaduje toto uložení velkou dávku disciplíny a odpovědnosti? Je pro Vás lepší než trest odnětí svobody? V čem vidíte největší přínos tohoto trestu? Apod.

Je samozřejmostí, že všechny získané údaje budou zcela důvěrné a budou použity jen pro výzkumné účely mé diplomové práce. Při publikaci výzkumných zjištění v diplomové práci bude rovněž zachována anonymita, aby se zamezilo případné identifikaci osob. Vaše názory považuji za velmi cenné. Mohly by přispět k celkovému zviditelnění trestu domácího vězení a jeho rozšíření. A také k zjištění případných nedostatků ve výkonu tohoto trestu, právě z pohledu těch lidí, již se tento trest týká.

S přáním pěkného dne a velkým poděkováním Pavla Nevjelíková

Kazuistika: **Martin 21** – trest TDV řádně splnil

Trest: tři tresty současně. Podmínka na 18 měsíců nepodmíněně, TDV na 8 měsíců

Zákaz požívání alkoholu a omamných látek a spolupráce s psychologem

Kontrola: podmínkou je funkční zvonek, kontroly jsou namátkové, v kteroukoli hodinu, když má být klient doma (od 20hod do 5 hod. a o víkendu a ve svátky po celý den). Tak v průměru 3x do týdne, a s dechovou zkouškou.

Výjimka: pokud již před uložením trestu např. sportujete v družstvu, může vám být udělena výjimka. Mohl se účastnit tréninků od 20-22hod.

Nyní nezaměstnaný, práci si najde, až bude chtít. Nyní má jen krátkodobé brigády.

Připadá si důležitě, on byl ve Zlínském kraji první s tímto trestem a stal se jakýmsi vzorem pro další ukládání TDV, to mu oponuje. Psalo se o něm i v novinách. Probační úředník se podle něj na něm vlastně učil.

Mezi svými přáteli je považován za takový vzor, radí kamarádům v osobních věcech, citových, jak na holky, co jim koupit, kam je vzít (i během rozhovoru měl telefonát s tímto obsahem, následně mi to i potvrdil, že se na něj teď mezi jeho vrstevníky hledí jako na „hrdinu“ a na jeho rady dají).

První okruh – klient a probační úředník

Vnímáte spolupráci s probační službou jako trest?

Ne jako trest, spíše je to časově náročné

Probační úředník by měl spíš chodit za mnou domů a ne naopak (povinnost dostavovat se v určitou dobu ke konzultacím na středisko PMS – součást trestu)pozn. Na středisku můžu hrát komedii, je to omezující, doma u mě je to přátelštější a probační úředník uvidí, jak žiju

Je pro Vás tato nedobrovolná spolupráce v něčem nepříjemná?

Nebylo to nepříjemné, byl jsem skoro rád, že někdo přišel

Působí na Vás probační úředník spíše jako pomocník nebo jako kontrolor?

No obojí, vykládali jsme o tom všem, proč to bylo, jak, radil mi, co mám dělat, pak jsem nad tím hodně přemýšlel

Rozmlouvali jsme o tom všem, přiváděl mě na jiný pohled na věc i na to, co se stalo

Pomohl Vám probační úředník v něčem?

Hmm, díky tomu mluvení s ním, jsem začal nad vším víc přemýšlet

A hlavně v tom, že navrhl soudu TDV nejdříve mi chtěli dát OPP, ale myslím si, že TDV je tvrdší, ale zase, kdybych měl u mekáče v oranžové vestě zametat a kolem mě všechny ty holky, tak bych se hanbou propadl, to bych fakt nedal...(smích).

Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody

Považujete TDV za skutečné omezení svobody, dá se srovnat s odnětím svobody?

I horší, spíš jsem si najednou připadal jak na vozíčku, že nikam nesmím.

Vězení je jiný svět

Vyžaduje velkou dávku disciplíny a odpovědnosti tento trest dodržovat?

Ano, láká mě to se na to vykašlat a vyrazit s kámošema na disk.

Během trestu nesmím pít, ani pivo, při kontrole mi dávají dýchat, to je fakt někdy hrozné, ta chuť na pivo, když nesmím

V čem Vám tento trest nejvíce komplikuje život?

V osobním životě. Jsem mladý, nemůžu večer ven, za holkama, s kámošema, musím sedět s rodičema u telky (grimasy opovržení, smích)

Kdo vám nejvíce pomáhal při výkonu TDV?

Nejvíce mi pomáhal počítač, tam jsem seděl furt a taky matka. Furt mi volala, jako že za 10 minut musíš být doma, kde jsi a tak. Prostě mě upozorňovala, abych byl včas doma.

Co by vám nejvíce vadilo v případě uvěznění?

Nemá to význam. Poznal jsem sice zatím jenom vazbu, ale i to je nanic. Nic tam s vámi nedělají.

Asi bych si to odseděl a zase by se to opakovalo, nemyslel bych na to, že se dá věc řešit i jinak a možná bych se naučil i něco nového

Třetí okruh – domácí vězení a společnost

Je takový trest vnímaný veřejností jako dostatečná ochrana společnosti (před Vámi a Vaší další trestnou činností)?

Ano, v budoucnosti, pokud se spolupracuje s psychologem, tak jak já. Mám to nakázané, tak se člověk napraví

Je takovéto potrestání dostatečné i pro oběť trestného činu?

Každý člověk odpustí. To ho přejde

Je TDV považovaný veřejností a Vaším okolím za skutečný trest?

Jo, měli ze mě strach. Známi o tom věděli a 90% lidí si myslí, že mám náramek a to bylo furt, ukaž náramek

Může tento trest přispět k tomu, aby se lidé k sobě lépe chovali?

Určitě

V trestu TDV by se měli lidi vzdělávat. Ve vězení si ½ lidí udělá školu. Člověk se musí furt učit novým věcem, aby ho to začlenilo do normálního života.

Mladí co mají podmínky, kradou, fetujou, mají problém se zařadit do normálního života.

Má podle Vás TDV smysl a v čem?

Smysl má, člověka to omezí, zklidní, uvědomí si to

Hodně věcí je za blbosti, třeba kvůli rozchodu s holkou, dostaneš se do vazby, pak třeba podmínku, spolupráce s psychologem je lepší

Čtvrtý okruh – vlastní názor klienta na trest domácího vězení

Co byste Vy změnil obecně v trestním řádu?

Dávat více OPP v nemocnicích, v domovech důchodců, v hospicích

Dávat TDV místo podmínek, ty nic neřeší a vyřešit vězení za odměny, bezdomovci chtějí do vězení za odměnu, mělo by se za to platit a měly by tam být tvrdé práce, třeba těžení uhlí

Stupnice trestů 1, OPP 2, TDV 3, vězení s maximální manuální prací, doly, dálnice

Trestní rejstřík mi přijde postavený na hlavu.

Byl bych pro zrušení trestního rejstříku, nemělo by se na něj přihlížet, když člověk chce jít do práce, toto by nemělo nikoho zajímat. Mně osobně to nevádí, já si práci najdu, až budu chtít, ale mladí, kteří nemůžou najít práci, s tím mají problémy, nechcou je. (na poznámku, že probač.úředník by mu mohl pomoci s výmazem trestního rejstříku ... mi je to jedno, já to nepotřebuju, to ti mladí, co nemůžou najít práci, ale já to nechám tak, nebudu už s nikým nic řešit s probač. úředníkem, jak nebudu muset, tak už nic)

Lidé by se měli dělit na ty, co se chtějí polepšit a na ty co nechtějí. Romové, teda, nepřizpůsobiví toto kazí.

Většinou se dává vězení, za nechtěné trestné činy, jako třeba v opilosti, bych dal OPP nebo TDV, vězení člověka nepolepší

Vězení by se mělo dávat jen v krajních případech a měli být spíš odstrašující, nejdřív alternativní tresty a ty kontrolovat, aby se plnily.

Soudci nemají pochopení, dávají jenom na svědky ne na obžalované

Statní zástupci, to jsou největší svině, strůjce všeho, ten může nebo nemusí zastavit trestní stíhání. Nemusel by to dávat ani k soudu.

Co byste Vy změnil na výkonu TDV?

Spojit TDV s OPP, hlavně o víkendu, je fakt nuda, a z výtěžku té práce by pak mohlo být hrazeno TDV

Je elektronický náramek pro výkon TDV nezbytný?

Náramek je až moc velké omezení svobody, sice by vás nebudili v noci, ale že člověk čeká a neví, kdy přijde, je to psychicky víc a stejně jde ty náramky obelhat (výměna za expresivní výraz)

A stejně by mi museli jezdit dávat dýchat.

Jaké je to, když to skončí?

Chybí mi někdo s podobným zážitkem, s kým bych si o tom mohl pokecat, nějaká skupina jak jsou třeba anonymní alkoholici.

Zvláštní pocit když to skončí, furt se díváte na hodinky a čekáte, že někdo přijde.

Pozn. Udivilo, nebo spíše pobavilo mne označování „mladí“ do této skupiny sebe, ve svých 21 letech, již nezařazuje. Nemluvil vulgárně, vyjadřoval se docela rozumě, na jeho názorech byl patrný vliv probačního úředníka, snad mu to vydrží i po ukončení konzultací. Např. práce v soc.sloužbách v rámci OPP (matka pracuje v soc.sloužbách).

Zdál se mi, že je v pohodě a pozice prvního ve Zlíně s TDV mu oponuje. Byl velmi potěšen, když jsem mu řekla, že jsem také ty články o něm četla. Je na sebe docela pyšný, na to, že se osvědčil, své prohřešky nebere nijak vážně. Ovšem doptat se na všechny tresty, jež mu jsou nebo byly uloženy, bylo složité a dobře jsem to nepochopila.

Kazuistika: **Honza 24** – svůj trest TDV řádně splnil. Konec listopad 2012

Trest: 10 měsíců TDV za řízení motorového vozidla i přes zákaz (již dříve mu byl odebrán řidičský průkaz za řízení pod vlivem alkoholu, dostal pokutu 30tis., a zákaz řízení na 18 měsíců, přesto řídil opilý zase = maření výkonu rozhodnutí (nejběžnější pro TDV) pozn.

Kontrola: klasická forma trestu: ve všední dny od 20 hod. do 05 hod., o víkendech a svátcích po celý den.

Během trestu nesmí požívat alkoholické nápoje.

Zaměstnání: nezaměstnaný, i během výkonu TDV, je podle něj těžké hledat si práci, má občasné brigády

S kým žije: s matkou v rodinném domě

Svůj trest hodnotil pozitivně, s vězením zkušenost zatím nemá, jen strávil noc ve vazbě, ale bylo z něj cítit, že z vězení má spíše strach. Trest 10 měsíců TDV hodnotil vůči své osobě jako tvrdý, svůj prohřešek nepovažuje za až tak závažný, ale důsledky si dokáže domyslet a poté je rozpačitý.

První okruh – klient a probační úředník

Vnímáte spolupráci s probační službou jako trest?

Kontroly mi nevadily, ale je fakt, že byly někdy děsný, ale vězení by bylo horší.

Je pro Vás tato nedobrovolná spolupráce v něčem nepříjemná?

No to vstávání, někdy zvonili každý den, třeba i několikrát po sobě a pak se nikdo třeba týden neukázal, ke konci to nebylo tak intenzivní, ale stejně čekáš.

Působí na Vás probační úředník spíše jako pomocník nebo jako kontrolor?

Kontroly mi nevadily, ale furt nemám práci a s tímto si ani žádnou hledat nemůžu, když jsem musel být doma, a taky to mám v rejstříku, na to se hodně hledí.

Pomohl Vám probační úředník v něčem?

Myslel jsem si, že mi spíš pomůže najít práci, ale nepomohl.

Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody

Považujete TDV za skutečné omezení svobody, dá se srovnat s odnětím svobody?

Je to určitě lepší než v normálním vězení, ale najednou nic nemůžeš, to co jsi dřív dělal, nesmíš.

Ven s kámošema, s přítelkyní do kina, na disko.

Dřív jsem se i jenom tak v noci s klukama flákal po městě a to najednou nešlo.

Vyžaduje velkou dávku disciplíny a odpovědnosti tento trest dodržovat?

Jsi jak přivázaný, nikam nemůžeš. Někdy je to až na hlavu, třeba když víš, že tvoje přítelkyně šla na disku s kámoškou a ty musíš sedět doma, to jsem se málem užral.

Dělám rači kolem baráku i na zahradě, ale nedokážu si představit, že bych byl v paneláku, to bych si to rovnou hodil.

V čem Vám tento trest nejvíce komplikuje život?

No v tom, že nikam nemůžeš, prostě čučíš doma. Kámoši a tvoje holka se baví a ty sedíš doma u telky jak debil a přemýšlíš, jak se maj a co dělaj.

Kdo vám nejvíce pomáhal při výkonu TDV?

Pc, hrál jsem hry, máti, ta se mě snažila zabavit, no a kmoši mě navštěvovali o víkend. I přítelkyně. Dokonce jsme dělali i grilovačku, bez pití, to bylo takové smutné, ale aspoň něco.

Co by vám nejvíce vadilo v případě uvěznění?

Už jsem byl jednou ve vazbě a nic moc, je to k ničemu, nepomohlo by to, spíš bych byl furt nasraný, že mě chytli a ještě se naučil nějaké další věcičky a kdoví, jak by to bylo, až bych se vrátil.

Třetí okruh – domácí vězení a společnost

Je takový trest vnímaný veřejností jako dostatečná ochrana společnosti (před Vámi a Vaší další trestnou činností)?

Asi ani ne, lidi si myslí, že to není žádný trest, ale sranda to není, to se musí zažít a já už teď fakt sekám latinu. (smích)

Je takovéto potrestání dostatečné i pro oběť trestného činu?

Člověk toho co udělal, lituje a tak se polepší, udělal jsem blbost, nebylo to hrozné, ale mohlo být. To mohl být teprv průser.

Je TDV považovaný veřejností a Vaším okolím za skutečný trest?

Lidi tomu nevěří, že je to trest, ale je, proto jsem se ti taky ozval, aby se o tom víc vědělo.

Všichni mluví jen o tom, jak to ušetří proti klasickému vězení, ale to není všechno.

Musí se o tom víc mluvit.

Může tento trest přispět k tomu, aby se lidé k sobě lépe chovali?

Když jsi doma, tak o tom můžeš přemýšlet a jak pak chodíš na to středisko, tak o tom všem pak mluvíš a pak zas přemýšlíš a tak.

Má podle Vás TDV smysl a v čem?

Přemýšlíš o tom a tak o všem až to přehodnotíš, že to byla kravina, dřív jsem byl spíš nasraný na ty policajty, že mě chytli, říkal jsem si, že mám smůlu a litoval se, ale teď už vím, že to byla kravina a moh jsem si za to sám.

Čtvrtý okruh – vlastní názor klienta na trest domácího vězení

Co byste Vy změnil obecně v trestním řádu?

Asi nic, ze začátku jsem byl vážně nasraný, že mě chytli, že mám soud, ale už mě to přešlo. Asi je to tak nastavený správně.

Ale asi by se mělo dávat obecně víc TDV nebo OPP a ne hned všechny zavírat, to není k ničemu. Státní zástupce zastupuje stát a ve většině případu trvá na odnětí svobody. Není to nesmysl? Co tím získá on a co stát? Jen dluhy. A ten odsouzený jen pochytlí lepší znalosti, už to tam zná a obvykle se znova vrací.

Vězení by mělo být hlavně odstrašující a ne chápané jako ubytovna pro bezdomovce na zimu.

Co byste Vy změnil na výkonu TDV?

Mělo by se to kombinovat s nějakou prací, třeba humanitární. Jako pomoc při povodních nebo třeba kombinovat s OPP a tak a nemělo by se za to platit (50kč/den pozn.).

Je elektronický náramek pro výkon TDV nezbytný?

Nevím, jaké by to bylo s tím náramkem, ale i tak budeš pořád potřebovat kontroly kvůli alkoholu, tak by stejně jezdili, asi né tak často, to je fakt, ale zas bylo dobrý, že někdo došel. Ten kontakt s tím člověkem je lepší, to žádný počítačový techniky nenahradí

Jaké je to, když to skončí?

Je to takové divné, ještě jsem si pořádně nezvykl, čekám mobil nebo mrknu na hodinky.

První sobotu jsem vzal přítelkyni na večeři a pak jsme šli do kina, ale byl jsem nervózní.

Ještě teď se občas zapomenu a přemýšlím, že musím domů, makačka na bednu (smích).

Jsem rád že to mám za sebou a že jsem to vydržel, jsem prostě borec.

Kazuistika: **Marek 26** – po 10 měsících řádného plnění očekává rozhodnutí o amnestii, zatím ji neobdržel

Trest: 16 měsíců TDV za vloupání pod vlivem návykové látky. Během trestu zákaz požívání alkoholu.

Kontrola: trest od 20 hod. do 05 hod., víkendy a svátky po celý den

Zaměstnání: má řádné zaměstnání na plný úvazek v jednosměnném provozu.

S kým žije: s přítelkyní a synem v bytě ve větším městě.

Svůj trest bere velmi vážně, až mě jeho přesvědčení o poslední šanci překvapilo, jevil se mi jako ukázkový klient PMS, jež by se měl dávat za vzor. Neustále vyzdvihoval to, že může zůstat se svou rodinou a nemusí do vězení, zdál být se až vděčný. Chvilu jsem mu až nevěřila, hovořil jako z příručky PMS.

První okruh – klient a probační úředník

Vnímáte spolupráci s probační službou jako trest?

Je to trest, tak jo, ale zvládám to v pohodě.

Je pro Vás tato nedobrovolná spolupráce v něčem nepříjemná?

Ne, ani ne, jen to, že na mě probační úředník nemá tolik času, ale chápu, mají toho moc. Chtěl bych s ním ale někdy víc mluvit, když už dojdu na probační službu, to nejde tak rychle, než dojdu k tomu, co vlastně chci probrat, měl bych jít a to je skoro na nic.

Působí na Vás probační úředník spíše jako pomocník nebo jako kontrolor?

Asi obojí, kontroly mi nevadí, zvládám je v pohodě. Je to sice divné, ale to k tomu prostě patří.

Do práce jsem kvůli tomu nikdy nezaspal, jen párkrát vzbudili malého. A při návštěvách na probační službě, tam jsme o tom mluvili i o budoucnosti, jak to vidím, co bych chtěl a tak.

Pomohli mi dívat se na věc jinak a dokonce jsem se tam setkal se svým otcem a teď spolu normálně vycházíme, dřív jsme spolu nemluvili.

Pomohl Vám probační úředník v něčem?

Ještě před soudem jsem byl na PMS, kde mě informovali o všech možnostech, jak to se mnou vypadá a nabídli mi TDV. Za to jsem fakt vděčný, nechtěl bych do basy.

Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody

Považujete TDV za skutečné omezení svobody, dá se srovnat s odnětím svobody?

No teď v zimě to už je lepší, během léta mě to mrzelo, skoro se to ani nedalo vydržet, hned u baráku máme hospodu se zahrádkou a bylo slyšet smích, kytaru, no prostě to pak nebaví ani PC ani nic.

Vyžaduje velkou dávku disciplíny a odpovědnosti tento trest dodržovat?

Před uložením TDV a ze začátku jsem byl tak vyděšený, že nakonec skončím v base, že jsem neměl ani žádné myšlenky na zábavu, to až pak v tom létě, to bylo kruté (smích).

Ale celkové je to ubíjející, proto nechápu lidi, co vydrží být několik let na podpoře a nic nedělat.

V čem Vám tento trest nejvíce komplikuje život?

No musím sedět doma a nemůžu jít, kam chci a kdy chci, ne třeba chlastat, ale třeba v neděli s malým do zoo. No a na to pivo taky nemůžu, to je taky blbý, ale až zas tak moc mi to nevadí.

Kdo vám nejvíce pomáhal při výkonu TDV?

Moje rodina, přítelkyně a můj syn. A nejdřív jsem hodně surfoval po internetu, ale to mě přestalo asi po měsíci bavit, to se musím už hodně nudit. A musím ti říct, že se časem začneš těšit i na tu kontrolu, jen aby se něco dělo. Ten stereotyp není nic pro mladé (smích).

Co by vám nejvíce vadilo v případě uvěznění?

Asi bych se naučil věci, které ani nechci umět a ještě mít cejch, jako že jsem byl zavřenej. A hlavně to, že bych nemohl být se synem, fakt se to teď všechno spravilo, kdybych mu zase zmizel ze života, bylo by to špatný.

Třetí okruh – domácí vězení a společnost

Je takový trest vnímaný veřejností jako dostatečná ochrana společnosti (před Vámi a Vaší další trestnou činností)?

Jo, určitě, třeba já jsem přesvědčenej, že už nikdy nic takového neudělám. V kriminálu bych určitě dál fetoval a získal nové kamarády a spoustu dobřejch rad, aby mě příště nechytili. Náprava nula. Takhle ale pracuju a starám se o rodinu.

Je takovéto potrestání dostatečné i pro oběť trestného činu?

Ve středisku jsem se mohl setkat i s lidmi, které jsem okrad, něco chtěli nahradit, ale když viděli, že toho lituju, že mě to mrzí a myslím to vážně, tak to ani tak moc nechtěli.

Je TDV považovaný veřejností a Vaším okolím za skutečný trest?

To nevím, já se s tím sice netajím, ale co si kdo myslí, to nevím. I když si myslím, že ti co mě znají, to za trest považují, jakože poslední šance nebo tak a fandí mi.

Může tento trest přispět k tomu, aby se lidé k sobě lépe chovali?

Jo, člověk se může napravit, dost toho lituje a podruhé to už neudělá. V tomto mi pomohl udělat jasno právě probační.

Má podle Vás TDV smysl a v čem?

TDV má budoucnost. Mělo by se o tom víc mluvit, málo kdo ví, že nemusí do vězení a mělo by se víc věřit, že ten potrestaný to splní.

Čtvrtý okruh – vlastní názor klienta na trest domácího vězení

Co byste Vy změnil obecně v trestním řádu?

Určitě by měli u soudu spolupracovat. A vědět, zda ten trest dotyčný může splnit. Nejdřív mi chtěli dát OPP, ale kvůli práci bych je nemohl pořádně vykonávat a to ten státní zástupce nechtěl pochopit. Nebýt probačního úředníka, tak jsem fakt šel do vězení.

Co byste Vy změnil na výkonu TDV?

Pokud můžou vězni ve věznici sportovat, tak bych to povolil i při TDV, jako rekreačně. Třeba v sobotu 3 hodky na sport, třeba kolo, dřív jsem jezdil. Nebo nějaká dobrovolnická práce a za odměnu volno.

Je elektronický náramek pro výkon TDV nezbytný?

Pro mě ne, dostal jsem do před 5ti měsíci, spíš do chtějí vidět lidi, ptají se mě na blbiny, jestli to třeba na probačce ví, když jdu na záchod a takové. Dokonce jsem někomu tvrdil, že je to super moderní krokoměr z ameriky, ten čuměl a fakt mi to věřil. Kontroly kvůli dýchačce bych měl stejně, asi ale ne třeba 3x za noc.

Spíš je důležitý pro ty soudce, chtějí ho, protože těm trestaným nevěří, ale ten kdo to myslí vážně, ten ho nepotřebuje.

Jaké je to, když to skončí?

Zatím nevím, rozhodnutí mi ještě nepřišlo, ale už se těším, asi hned pojedeme někam na výlet, jako rodina a možná se s přítelkyní brzo vezmeme.

Tento klient mne kontaktoval na email, na základě mého rozeslaného průvodního dopisu na střediska PMS, poté jsme uskutečnili videohovor pomocí Skype.

Kazuistika: **Tomáš 34** – řádně vykonal koncem září

Trest: 6 měsíců TDV, byl propuštěný z vězení na podmínku, když napadl zloděje (nepřiměřená obrana)

Kontrola: dle směn, domlouvá se s probačním úředníkem

Zaměstnání: má řádné zaměstnání, pracuje v 3směnném provozu.

S kým žije: s přítelkyní v bytě v okresním městě

Svůj splněný trest bere jako minulost a uzavřenou kapitolu. Nechce se o tom bavit, byl problém jej přesvědčit k rozhovoru. Odpovídal nerad, ale upřímně, neustále mě upozorňoval, že jej nesmírně obtěžují a už chce mít ode mne pokoj.

První okruh – klient a probační úředník

Vnímáte spolupráci s probační službou jako trest?

Jo, šílený, někteří jsou arogantní a třeba nemají toho času, mají daleko víc lidí, chápu, ale když musím být v práci, tak po mě chtěla potvrzení a já to tajil. Klidně mě mohla přijít zkontrolovat, ale toto bylo pohodlnější.

Je pro Vás tato nedobrovolná spolupráce v něčem nepříjemná?

Mám práci, tam jsem spíš na vycházce. Pak domů po noční, ale probační si řekne, že tě chci tě vidět, třeba za 2 hodiny, tak valíte, jinak maříš.

Působí na Vás probační úředník spíše jako pomocník nebo jako kontrolor?

Spíš jak kontrolor.

Pomohl Vám probační úředník v něčem?

Díky těm potvrzením co jsem musel předkládat, jsem musel s pravdou ven, majstr na mě hleděl jak na vola, že chci potvrzení, že musím být v práci. Dnes to ví všichni a v poho.

Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody

Považujete TDV za skutečné omezení svobody, dá se srovnat s odnětím svobody?

Oproti TDV je klasický kriminál pohoda. Mám za sebou 4 roky, tak vím. Už bych to ale nechtěl, ani jedno.

Vyžaduje velkou dávku disciplíny a odpovědnosti tento trest dodržovat?

Jo, hlavně, když si probační umane, že tě chce vidět okamžitě a ty za ní musíš jet jak debil, to máš chuť se na to vykašlat (výměna za expresivní výraz).

Může ti to znechutit domov.

V čem Vám tento trest nejvíce komplikuje život?

V čem asi, nemůžeš nikam jít, to je jasné, nesmíš ani do hospody, musíš sedět doma.

Samozřejmě, můžeš to risknout, po kontrole v devět jít třeba na flám, ale co když si řeknou, že si dají přes čas? A přijdou třeba o půlnoci zas, budeš mít smolík.

Kdo vám nejvíce pomáhal při výkonu TDV?

Koupil jsem si počítač a nějaké další hlouposti na zabavení.

Co by vám nejvíce vadilo v případě uvěznění?

Asi nic, bylo mi to jedno, ale chce si to vážně rozmyslet, jestli na to kývnete. Ale i tak jsem rád, že jsem to vydržel.

Třetí okruh – domácí vězení a společnost

Je takový trest vnímaný veřejností jako dostatečná ochrana společnosti (před Vámi a Vaší další trestnou činností)?

Spíš se ti nevěří, že to plníš, ten náramek asi bude víc přesvědčivý. Někteří by tě nejrači stáhli z kůže i za hloupost (výměna za velmi expresivní výraz).

Je takovéto potrestání dostatečné i pro oběť trestného činu?

No to si piš, ten si příště rozmyslí, jestli zase půjde krást (smích).

Je TDV považovaný veřejností a Vaším okolím za skutečný trest?

Někteří říkají, že to mám jednoduché, ale mám za sebou 4 roky ve vězení, to byla oproti domácímu vězení pohoda.

Někteří jsou zvědaví a vyptávají se.

Když jim řeknu za co to vlastně mám, tak začnou nadávat na systém, že bych spíš měl dostat medaili a ne trest. Bordel ve státě.

Může tento trest přispět k tomu, aby se lidé k sobě lépe chovali?

Ani ne. Někteří jsou nenapravitelní. To by se mělo rozlišovat od samého začátku. Když se to dá někomu, kdo zrovna ví, že se na to vykašle, tak je to na hovno a pak se vidí jenom ty špatné příklady a začne se to celé zlehčovat.

Má podle Vás TDV smysl a v čem?

Jo, má, ale jen pro toho, kdo to myslí vážně, já už z vězení začal nový život a přísahal jsem, že se tam už nevrátím a do tohoto jsem se dostal nevinně

Čtvrtý okruh – vlastní názor klienta na trest domácího vězení

Co byste Vy změnil obecně v trestním řádu?

Kdyby TDV uložoval zákon, tak by se asi soudci nemohli cítit tak důležitý jako teď, ne? Ale zas na druhou stranu, máme dnes už i soudce, kteří se zabývají proč a jak se to stalo. Mají mozek a něco tam. Kdyby jeli soudci jenom podle paragrafů, tak by mi nenabídli TDV.

Co byste Vy změnil na výkonu TDV?

Platím 1500/měsíc. To by se nemělo, sedíš doma za své a ve svém.

Nevěří se tomu, že to ten člověk skutečně dodrží.

Je elektronický náramek pro výkon TDV nezbytný?

Náramek dá tomu trestu větší váhu. Víc se mu bude věřit, i mezi lidma. Ty kontroly, něco vám pracuje v hlavě, ty kontroly, dost často, kdybych měl ten náramek, asi bych se cítil líp.

Jaké je to, když to skončí?

Super, pohoda. Ze začátku se mi ani nechtělo domů, ale teď už je to jako dřív.

Tohoto člověka jsem si sama vytipovala na diskuzi, kde tvrdil, že TDV zná a že jej zažil. S pomocí svého bratra, jež žije v Anglii, jsme rozkódovali jeho adresu a získali na něj kontakt. Z počátku se choval velmi nepřátelsky, ale po mém neustálém žádání o rozhovor jsme spolu nakonec hovořili přes skype.

Dokonce mi pověděl i svůj životní příběh. Nakonec rozhovoru se zmínil, že už nechce o tom už nikdy slyšet a o mě už vůbec ne. A že už jej nemám nikdy kontaktovat.

Jednou ráno se dívám z okna a někdo se mi hrabe v autě. V mém autě, chápeš to? Zavolal jsem policii, ale pán byl už na odchodu s krásným úsměvem a mým krásným autorádiem. Tak jsem řekl, aby počkal na policajty, nebo aby nechal moje autorádio ležet, ale viděl slušňáka a bum, já měl jeho pěst na oku. Tak jsem se ti nějak rozčílil a odvážela ho sanitka. 8 dní o sobě nevěděl a já byl obviněný z nepřiměřené obrany.

Kazuistika: **Michal 35** – po 7 měsících řádného plnění amnestován

Trest: 12 měsíců TDV za neplacené alimenty

Kontrola: individuální, podle směn

Výjimka: pokud má víkendovou směnu, musí to ohlásit na PMS, od kdy do kdy, mohou si její tam zkontrolovat

Zaměstnání: řádné zaměstnání v 2směnném provozu

S kým žije: s matkou v bytě v menším městě

Neřekl mi z čeho má dluhy, jen zmínil, že je na něj vyhlášena exekuce a dluží bývalé manželce na alimentech, za což byl odsouzený. V minulosti již byl trestaný.

První okruh – klient a probační úředník

Vnímáte spolupráci s probační službou jako trest?

Kontrola doma byla ok. Nebudili mě, jen tak občas přijeli, měl jsem ten náramek, spíš jsem docházel na probační. To jsem si ale někdy připadal jako školáček, blbeček.

Je pro Vás tato nedobrovolná spolupráce v něčem nepříjemná?

Jednou jsem musel k doktorovi a hned z toho byl průšvih. Nenahlásil jsem to, tak jsem musel pro potvrzení. Probační byla tehdy drsná, ale nakonec jsem donesl to potvrzení o ošetření a bylo to ok.

Působí na Vás probační úředník spíše jako pomocník nebo jako kontrolor?

Vypadají spíš jako šmíráci, co vás neustále kontrolují co děláte a kde, ale když s nima pak mluvíte, zdá se, že ví, o čem mluví a dokážou pomoci

Pomohl Vám probační úředník v něčem?

Informoval mě nejdřív o všech možnostech TDV a o čem to je. No a pomohli mi taky s dluhama, zastavit jejich narůstání a sestavit splátkový kalendář, ale i tak to mám našponovaný.

Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody

Považujete TDV za skutečné omezení svobody, dá se srovnat s odnětím svobody?

Kdysi jsem byl v base, za blbosti, jako mladej, je to tam lepší, pokud ti o nic nejde a je ti jedno, co s tebou bude dál, ale pro mě je toto teď lepší. Jako zavřenej bych toho moc nesplatil a dluhy by mi rostly.

Vyžaduje velkou dávku disciplíny a odpovědnosti tento trest dodržovat?

To si piš, jednou jsem musel k doktorovi a hned z toho byl průšvih.

Domácí vězení v malém panelákovém bytě je fakt krutý trest, basa je sice na první pohled drsná, ale všichni kolem tebe jsou na tom stejně, teda kromě vachařů. Doma jsi ale ty jedinej co nikam nemůže a má to neustále před očima. Mozek pak myslí na hovadiny.

V čem Vám tento trest nejvíce komplikuje život?

Musel jsem pořád sledovat čas, čuměl jsem pořád na hodinky, abych se nikde nezasekl, nejsem totiž dost dochvilný, někdy to bylo docela, psycho.

Kdo vám nejvíce pomáhal při výkonu TDV?

Sjížděl jsem počítač, internet, různé seznamky a pokec, facebook a jiné, i tu kdes mě chytla.

No a matka ta mě hlídala po telefonu, takovej bachař na telefoně (smích).

Co by vám nejvíce vadilo v případě uvěznění?

Asi by mi to ještě víc posralo život, takhle to můžu aspoň řešit ty dluhy, i když to bude trvat asi celý život, ale z basy bych platil leda tak hovno a jako nezaměstnanej pak taky.

Třetí okruh – domácí vězení a společnost

Je takový trest vnímaný veřejností jako dostatečná ochrana společnosti (před Vámi a Vaší další trestnou činností)?

Nevím, já nikoho neohrožoval, ale přál bych si, aby si to každěj zkusil, je rozdíl nejtít kam chceš, protože se ti nechce nebo, že nemůžeš. Je to rozdíl. Za měsíc by mluvil jinak.

Je takovéto potrestání dostatečné i pro oběť trestného činu?

Je TDV považovaný veřejností a Vaším okolím za skutečný trest?

No jo, všichni si o mě jednu dobu mysleli, že jsem asi magor, protože já se vážně těšil do práce, hlavně na pondělí, už mě to zase přešlo, ale bývaly doby, kdy jsem skoro brečel, že už je pátek. Říkali, že mi to vězení leze na mozek.

Může tento trest přispět k tomu, aby se lidé k sobě lépe chovali?

Když to vezmu obecně, tak ne. Lidi se k sobě chovaj tak, jak to předvádí naše vláda, půjdou si po krku a snaží se s každým vyjebat. A bude to ještě horší. Jak nebudou mít co žrát, tak se bude víc krást a přepadat.

Má podle Vás TDV smysl a v čem?

Ale jo, pro ty co udělaj blbost a fakt toho litujou, tak to smysl má, ale nesmí se to dávat každému, jako třeba tomu prvnímu, jenom aby někoho měli, takovej obejda vypitej, to mohli hned vědět, jak to dopadne a to potom je k ničemu a je z toho ostuda. Pak si i lidi myslí, že je to na nic. Jeden blb zkazí pověst většině.

Čtvrtý okruh – vlastní názor klienta na trest domácího vězení

Co byste Vy změnil obecně v trestním řádu?

Vadí (výměna za expresivní výraz) mi ta různorodost, není to stejné. Třeba, když jsem měl soud já, já byl v pohodě, ex a soudce taky, ale co vyváděla ta pizda ze sociálky, to bylo neuvěřitelné. Nechápu jak je možné, že jeden jde za to do kriminálu, i když se snaží a další co na to kašle, je v klidu.

Co byste Vy změnil na výkonu TDV?

To docházení na středisko bylo někdy takové blbé, probační měla často své dny, tak nebyla zrovna milá. Možná, že by to bylo dobré kombinovat třeba s OPP, nějakýma o víkendu nebo nějaké vzdělávací semináře. Je nuda.

Je elektronický náramek pro výkon TDV nezbytný?

Hodně zasahuje do soukromého. Myslím, že víc ho potřebují soudci a ostatní lidi, než ty odsouzený, já ho měl na noze, nevadil mi, vidět pod ponožkou není i sportovat se s ním dá, ale kdo to myslí vážně, ten obojek nepotřebuje a kdo ne, toho ani ten náramek neudrží.

Jaké je to, když to skončí?

Normální, už mě na noze nic netlačí (smích). A nemusím docházet na středisko. Na dovču ani na víkend jsem nikam nevyrazil, stejně nemám za co. Jenom jednou na pivo.

Já budu v base až do konce života s těma dluhama.

Tento člověk mne oslovil na komunikační síti BADOO, kde jsem si pro tento účel také založila účet, po pár dnech orientační komunikace mi poskytl rozhovor. Nakonec mne požádal o ruku. Po zvážení situace jsem odmítla.

Kazuistika: **Petr 48** - amnestován po cca. 5 měsících, řádně vykonaného trestu

Trest: 6 měsíců TDV za řízení motorového vozidla i přes zákaz (již dříve mu byl odebrán řidičský průkaz za řízení pod vlivem alkoholu = maření výkonu rozhodnutí (nejběžnější pro TDV) pozn.

Kontrola: klasická forma trestu od 20hod. do 05hod. a o víkendech a svátcích celý den.

Během trestu nesmí požívat alkoholické nápoje.

Zaměstnání: ano, má řádné zaměstnání, jednosměnné na plný úvazek.

S kým žije: s manželkou a dětmi v rodinném domě na vesnici

Tento trest vnímá vcelku pozitivně, nemá potíže se o něm bavit, je v dobré náladě. Necítí se ukřivděně, ale přesto považuje tento trest až poněkud tvrdý vůči své osobě a svému prohřešku. Svůj čin spíše bagatelizuje.

I přes nedávnou amnestii, stále mluvil o svém trestu v přítomném čase.

První okruh – klient a probační úředník

Vnímáte spolupráci s probační službou jako trest?

Ne, je to lepší, než kdybych byl ve vězení, fakt mi za to hrozilo, že půjdu do kriminálu, tak toto je lepší.

Ale ty kontroly v noci, no to je fakt blbý, hlavně manželka je naštvaná a to bylo i několikrát v noci, teďka už míň.

Je pro Vás tato nedobrovolná spolupráce v něčem nepříjemná?

No ty kontroly, to když u nás jednou zazvonili v noci asi dvakrát do hodiny, tak na mě stará řvala, že mě vystěhuje do chlívků, že se chce vyspat (smích)... ale je to přece trest, ne?

Působí na Vás probační úředník spíše jako pomocník nebo jako kontrolor?

Obojí, to že musím dojíždět na středisko kdykoli se jim zachce, to bylo blbé, třeba už od nás nic nejede nebo mi nejede nic zpátky, ale pak jsme se domluvili a někdy i tu schůzku přeložili. Pak si tam ale pokecáte, jak se máte, jak se vede a tak, jsem potom víc v pohodě.

Pomohl Vám probační úředník v něčem?

Ani ne, navrhl mi tento trest a prosadil ho u soudu.

Druhý okruh – domácí vězení versus odnětí svobody

Považujete TDV za skutečné omezení svobody, dá se srovnat s odnětím svobody?

No asi je to lepší než ve vězení. Nesdílím prostory s bystrýma hochama různých sexuálních orientací a kdoví čeho ještě (smích)

Nejtvrdší trest je zákaz chlastat.

Vyžaduje velkou dávku disciplíny a odpovědnosti tento trest dodržovat?

Ono se to nezdá, ale prdel to fakt není a hlavně to, že sedíš doma a nemůžeš si dát ani to blbé pivo z ledničky, když někdo přijde, naleje se mu a já ani ň.

V čem Vám tento trest nejvíce komplikuje život?

Asi v ničem, jenom mě fakt žere, že nemůžu občas do tý hospody za chlapama

Kdo vám nejvíce pomáhal při výkonu TDV?

No asi manželka, pochopitelně, ta je fakt ráda, do hospody nesmím, sedím doma, tak aspoň dělám kolem baráku všecko, co se dá. Je nuda, tak jsem sekal trávu, dřevo, sníh odhazoval, opravuju co je kde třeba a tak. Když jsem jí navrtal poličky, se kterýma mě už víc jak rok uháněla, tak byla úplně blažená (smích)

Co by vám nejvíce vadilo v případě uvěznění?

Asi přece ti ostří hoši, asi bych se mohl vrátit trochu jinej. (smích)

Třetí okruh – domácí vězení a společnost

Je takový trest vnímaný veřejností jako dostatečná ochrana společnosti (před Vámi a Vaší další trestnou činností)?

Ale jó, to stačí až až. Však jsem nikoho nezabil ani neokrad, tak co a už to fakt neudělám, byla to blbost.

Na poznámku: že mohl někoho zabít: ale né, já nebyl oželej, to už byl zbytkáč, jen jsem se musel nutně dostat ráno do práce a ujel mi autobus.

Je takovéto potrestání dostatečné i pro oběť trestného činu?

Je TDV považovaný veřejností a Vaším okolím za skutečný trest?

Lidi si myslí, že to není trest, ale když jim o tom povím, u nás na vesnici se to ví, tu se ví všecko, tak říkaj, to máš fakt blbý.

Když někdo neví jaké to je, tak řekne, že to trest není, ale je.

Může tento trest přispět k tomu, aby se lidé k sobě lépe chovali?

To nevím, ale je fakt, že se dnes může do basy dostat každej, za blbosti (výměna za expresivní výraz).

Toto je také jako to poslední varování a o tom to je, ne?

Má podle Vás TDV smysl a v čem?

No měl by člověka napravit a to já už jsem, už za volant s alkoholem nesednu, to jako fakt.

Čtvrtý okruh – vlastní názor klienta na trest domácího vězení

Co byste Vy změnil obecně v trestním řádu?

Jsem přesvědčený, že ti, co skončí v kriminále, by si na svůj pobyt v něm měli aspoň vydělat.

Nic moc jídlo, holé stěny a každé den tvrdě makat, aspoň by se tam nechtěli ty nefachčenka furt vracet.

Co byste Vy změnil na výkonu TDV?

Je elektronický náramek pro výkon TDV nezbytný?

Ty kontroly jsou tak zákeřné, že fakt nevíš, kdy přijdou a riskovat to nemá cenu. A stejně je ta dýchačka, tak by sem stejně museli, i kdybych měl ten náramek.

Jaké je to, když to skončí?

Jak došlo rozhodnutí o amnestii, byla oslava, u nás v hospodě, ale furt jsem se díval na hodinky a čekal průser, ale nebyl.

A hned jak bude teplo, vyrazím na čund a vrátím se až druhý den.

Vývoj TDV prosinec 2011 - srpen 2012

Rozdíl mezi červencem a srpnem 2012	90	43	3	31	34	17	9	2	4	2
-------------------------------------	----	----	---	----	----	----	---	---	---	---

TDV SRPEN 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §98/1 a §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	59	29	2	29	31	8	2	2	1	18
2 Středočeský	16	81	3	72	75	22	5	4	4	40
3 Jihočeský	17	88	2	84	86	33	12	3	7	31
4 Západočeský	18	69	7	67	74	23	5	2	1	43
5 Severočeský	17	64	6	60	66	27	7	1	0	31
6 Východočeský	22	105	8	95	103	47	8	2	3	43
7 Jihomoravský	25	125	10	109	119	43	13	10	1	52
8 Severomoravský	30	131	4	122	126	47	15	8	1	55
ČR	15	692	42	638	680	250	67	32	18	313

Rozdíl mezi červnem a červencem 2012	84	41	4	41	45	20	1	1	2	21
--------------------------------------	----	----	---	----	----	----	---	---	---	----

TDV ČERVENEC 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §98/1 a §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	59	29	2	29	31	8	1	2	1	19
2 Středočeský	14	75	3	67	70	20	5	4	2	39
3 Jihočeský	17	82	2	81	83	33	10	3	6	31
4 Západočeský	16	65	7	62	69	22	5	2	1	39
5 Severočeský	15	59	4	59	63	22	7	1	0	33
6 Východočeský	21	95	8	91	99	45	6	2	3	43
7 Jihomoravský	23	120	10	105	115	39	12	10	1	53
8 Severomoravský	30	124	3	113	116	44	12	6	0	54
ČR	14	649	39	607	646	233	58	30	14	311

Rozdíl mezi květnem a červnem 2012	95	42	7	44	51	19	2	2	1	27
------------------------------------	----	----	---	----	----	----	---	---	---	----

TDV ČERVEN 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §98/1 a §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	51	28	2	27	29	6	1	2	1	19
2 Středočeský	13	65	3	59	62	20	4	5	2	31
3 Jihočeský	16	78	2	76	78	30	10	3	6	29
4 Západočeský	15	59	7	56	63	20	5	2	0	36
5 Severočeský	14	58	4	59	63	22	7	1	0	33
6 Východočeský	20	93	7	87	94	41	6	2	3	42
7 Jihomoravský	22	106	7	91	98	34	12	9	0	43
8 Severomoravský	28	121	3	111	114	40	12	5	0	57
ČR	13	608	35	566	601	213	57	29	12	290

Rozdíl mezi dubnem a květnem 2012	99	54	5	49	54	17	3	-1	0	35
-----------------------------------	----	----	---	----	----	----	---	----	---	----

TDV KVĚTEN 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	47	25	2	25	27	6	1	2	1	17
2 Středočeský	13	61	3	54	57	20	4	4	3	26
3 Jihočeský	15	74	2	73	75	27	10	3	4	31
4 Západočeský	13	57	6	51	57	19	5	2	0	31
5 Severočeský	13	53	2	53	55	19	5	1	0	30
6 Východočeský	19	84	6	82	88	38	6	2	3	39
7 Jihomoravský	21	101	4	83	87	29	12	9	0	37
8 Severomoravský	27	111	3	101	104	36	12	4	0	52
ČR	12	566	28	522	550	194	55	27	11	263

Rozdíl mezi březnem a dubnem 2012	10	47	2	37	39	15	-1	2	3	20
-----------------------------------	----	----	---	----	----	----	----	---	---	----

TDV DUBEN 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	43	21	2	22	24	6	1	2	1	14
2 Středočeský	11	56	2	48	50	16	3	4	3	24
3 Jihočeský	13	72	2	68	70	27	9	4	4	26
4 Západočeský	12	49	6	46	52	17	5	2	0	28
5 Severočeský	11	49	1	50	51	18	5	1	0	27
6 Východočeský	18	77	5	74	79	34	6	2	3	34
7 Jihomoravský	20	91	4	78	82	24	12	9	0	37
8 Severomoravský	25	97	1	87	88	35	11	4	0	38
ČR	11	512	23	473	496	177	52	28	11	228

Rozdíl mezi únorem a březnem 2012	96	39	5	36	41	31	4	3	1	2
-----------------------------------	----	----	---	----	----	----	---	---	---	---

TDV BŘEZEN 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	41	18	0	18	18	6	1	2	1	8
2 Středočeský	10	43	3	42	45	14	3	3	3	22
3 Jihočeský	11	64	2	61	63	25	9	4	1	24
4 Západočeský	10	44	5	43	48	15	5	2	0	26
5 Severočeský	10	45	1	45	46	17	5	1	0	23
6 Východočeský	16	70	5	68	73	31	7	1	3	31
7 Jihomoravský	19	89	4	74	78	22	12	9	0	35
8 Severomoravský	23	92	1	85	86	32	11	4	0	39
ČR	10	465	21	436	457	162	53	26	8	208

TDV ÚNOR 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV nařízeno	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	64	15	0	15	15	6	1	2	1	5
2 Středočeský	85	41	3	41	44	12	3	3	2	24
3 Jihočeský	10	62	2	60	62	16	9	2	1	34
4 Západočeský	2	41	4	40	44	14	3	2	0	25
5 Severočeský	93	40	0	40	40	14	5	1	0	20
6 Východočeský	14	62	3	59	62	25	7	1	3	26
7 Jihomoravský	9	81	4	71	75	17	11	8	0	39
8 Severomoravský	16	84	0	74	74	27	10	4	0	33
ČR	21	97	16	400	416	131	49	23	7	206

TDV LEDEN 2012

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	61	14	0	12	6	1	2	2	1
2 Středočeský	83	43	0	42	10	3	3	2	24
3 Jihočeský	10	57	2	55	15	9	2	1	28
4 Západočeský	0	40	4	36	13	2	2	0	19
5 Severočeský	92	40	0	38	10	5	1	0	22
6 Východočeský	14	60	5	61	24	6	1	3	27
7 Jihomoravský	3	73	4	65	15	11	7	0	32
8 Severomoravský	15	76	0	69	25	10	4	0	30
ČR	19	91	15	378	118	47	22	8	183

**TDV PROSINEC
2011**

Číslo a název regionu	IPŠ	TDV ulo- ženo	PDV (PP s po- vinnos- tí DV podle §89/2)	TDV + PDV naří- zeno	TDV vyko- náno	TDV ná- hradní trest	TDV skon- čeno jinak	TDV postou- peno	Aktuální stav:
1 Praha	59	14	0	12	6	1	2	2	2
2 Středočeský	80	41	0	33	10	3	2	2	16
3 Jihočeský	97	52	2	54	15	9	2	1	29
4 Západočeský	83	36	3	34	12	1	2	0	22
5 Severočeský	80	29	0	25	8	4	1	0	12
6 Východočeský	14 2	58	5	56	20	6	1	2	32
7 Jihomoravský	13 9	68	4	57	12	10	7	0	32
8 Severomoravský	17 8	68	0	61	23	10	4	0	24
ČR	85 8	366	14	332	106	44	21	7	169